

Σχολή Κοινωνικών Επιστημών

Εγκληματολογικές και Ποινικές προσεγγίσεις της
διαφθοράς του οικονομικού και του οργανωμένου
εγκλήματος

Διπλωματική Εργασία

«Νομιμοποίηση Εσόδων από παράνομες δραστηριότητες:

**Το θεσμικό πλαίσιο, προκλήσεις και επιπτώσεις στην ασφάλεια
και στην οικονομική ανάπτυξη. Το παράδειγμα της τουριστικής
βιομηχανίας ως "όχημα" για το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος»**

Δέσποινα Γρηγοροπούλου

ΑΜ : 517485

Επιβλέπων καθηγητής: Γεώργιος Κοντογεώργης

Πάτρα, Ιανουάριος 2025

Η παρούσα εργασία αποτελεί πνευματική ιδιοκτησία του φοιτητή («συγγραφέας/δημιουργός») που την εκπόνησε. Στο πλαίσιο της πολιτικής ανοικτής πρόσβασης ο συγγραφέας/δημιουργός εκχωρεί στο ΕΑΠ, μη αποκλειστική άδεια χρήσης του δικαιώματος αναπαραγωγής, προσαρμογής, δημόσιου δανεισμού, παρουσίασης στο κοινό και ψηφιακής διάχυσής τους διεθνώς, σε ηλεκτρονική μορφή και σε οποιοδήποτε μέσο, για διδακτικούς και ερευνητικούς σκοπούς, άνευ ανταλλάγματος και για όλο το χρόνο διάρκειας των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας. Η ανοικτή πρόσβαση στο πλήρες κείμενο για μελέτη και ανάγνωση δεν σημαίνει καθ' οιονδήποτε τρόπο παραχώρηση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας του συγγραφέα/δημιουργού ούτε επιτρέπει την αναπαραγωγή, αναδημοσίευση, αντιγραφή, αποθήκευση, πώληση, εμπορική χρήση, μετάδοση, διανομή, έκδοση, εκτέλεση, «μεταφόρτωση» (downloading), «ανάρτηση» (uploading), μετάφραση, τροποποίηση με οποιονδήποτε τρόπο, τμηματικά ή περιληπτικά της εργασίας, χωρίς τη ρητή προηγούμενη έγγραφη συναίνεση του συγγραφέα/δημιουργού. Ο συγγραφέας/δημιουργός διατηρεί το σύνολο των ηθικών και περιουσιακών του δικαιωμάτων.

Νομιμοποίηση Εσόδων από παράνομες δραστηριότητες: Το
θεσμικό πλαίσιο, προκλήσεις και επιπτώσεις στην ασφάλεια και
στην οικονομική ανάπτυξη. Το παράδειγμα της τουριστικής
βιομηχανίας ως "όχημα" για το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος

Δέσποινα Γρηγοροπούλου

Επιτροπή Επίβλεψης Διπλωματικής Εργασίας

Επιβλέπων Καθηγητής:
Γεώργιος Κοντογεώργης
Μέλος ΣΕΠ – ΕΑΠ

Συν-Επιβλέπων Καθηγητής:
Σοφία Βιδάλη
Διευθύντρια Π.Μ.Σ. Π.Ε.Δ. ΕΑΠ

Πάτρα, Ιανουάριος 2025

Περίληψη

Η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος, όπως αναφέρεται συχνά, από τον αντίστοιχο όρο στην αγγλική γλώσσα, αποτελεί ένα πολυσύνθετο φαινόμενο που συνιστά στις διαδικασίες και τις ενέργειες μέσω των οποίων παράνομα αποκτηθέντα κεφάλαια εισάγονται στο νόμιμο χρηματοοικονομικό σύστημα. Παρότι πρόκειται για παρεπόμενο έγκλημα, καθώς προηγούνται άλλες παράνομες πράξεις, η καταπολέμησή του αποτελεί προτεραιότητα για πολλούς διεθνείς οργανισμούς, φορείς και κράτη, λόγω των σημαντικών οικονομικών, κοινωνικών και πολιτικών επιπτώσεων που επιφέρει.

Διακρίνεται από ευελιξία και προσαρμοστικότητα στις νέες συνθήκες του παγκοσμιοποιημένου περιβάλλοντος και εκμεταλλεύεται την τεχνολογία στο έπακρο. Αντίστοιχα, μέσω αυστηροποίησης του κανονιστικού πλαισίου αντιμετώπισης του φαινομένου, γίνεται εντατική προσπάθεια προστασίας της παγκόσμιας οικονομίας και της διεθνούς ασφάλειας, εφόσον τα χρήματα αυτά επιστρέφουν στην νόμιμη οικονομία και χρησιμοποιούνται εκ νέου για παράνομες πράξεις.

Ο τουριστικός τομέας, καθοριστικός για την οικονομική ανάπτυξη πολλών χωρών, συμπεριλαμβανομένης της Ελλάδας, μέσω του εκτενούς δικτύου αγαθών και υπηρεσιών που διαθέτει, προσελκύει το ενδιαφέρον εγκληματικών στοιχείων καθώς προσφέρει ευνοϊκές συνθήκες και ευκαιρίες για τη νομιμοποίηση παράνομων εσόδων μέσω νόμιμων δραστηριοτήτων.

Στην παρούσα διπλωματική εργασία, που εξετάζει τη νομιμοποίηση παράνομων εσόδων, παρουσιάζονται η έννοια του φαινομένου, οι μέθοδοι που χρησιμοποιούν οι εγκληματίες καθώς και το αντεγκληματικό πλαίσιο που έχει διαμορφωθεί. Επιπλέον, αναλύεται ο ρόλος της τουριστικής βιομηχανίας και η σύνδεση της με το ξέπλυμα, τονίζοντας ότι αποτελεί πεδίο που χρήζει ιδιαίτερης προσοχής, καθώς παρέχει πολλές ευκαιρίες για εγκληματικές συμπεριφορές που νοθεύουν το οικονομικό σύστημα και απειλούν την ασφάλεια.

Λέξεις – Κλειδιά

αντεγκληματική πολιτική, διεθνής συνεργασία, νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, ξέπλυμα βρώμικου χρήματος, τουριστικός τομέας

Abstract

Money laundering, as it is often referred to by the corresponding term in English, is a complex phenomenon that consists of the processes and actions by which illegally obtained funds are introduced into the legal financial system. Although an ancillary crime, since its execution has been preceded by other crimes, the importance of combating it is considered a priority by many international organizations, bodies and states, due to the significant economic, social and political impacts it causes.

As it is distinguished by flexibility, adaptability to the new conditions of the globalized environment, while exploiting technology to the fullest, the regulatory framework is becoming increasingly stricter and is constantly evolving, in order to deal with it effectively in an effort to protect the global economy and international security, since this money returns to the legal economy and is used again for illegal acts.

The tourism sector, whose contribution is significant to the economic development of many countries, including Greece, through an extensive network of goods and services, attracts the interest of criminal organizations since it creates favourable conditions for the legalization of illegal income through legal activities.

In this thesis, regarding money laundering we will present the concept of the phenomenon and the methods used by criminals as well as the framework of the anti-crime policy that has been formed to combat it. In addition, the role of the tourism industry and its connection with the phenomenon of money laundering are analysed, emphasizing that it is a field that requires special attention as it provides many opportunities for criminal behaviours that distort the economic system and constitute a threat to security

Keywords

anti-crime policy, international cooperation, money laundering, tourism sector,

Περιεχόμενα

Περίληψη.....	1
Abstract	2
Περιεχόμενα	3
Κατάλογος Εικόνων / Σχημάτων	5
Συντομογραφίες & Ακρωνύμια.....	6
Εισαγωγή.....	8
Κεφάλαιο 1 ^ο	11
1.1 Επισκόπηση της έννοιας του Ξ.Β.Χ.....	11
1.2 Μέθοδοι και τεχνικές Ξ.Β.Χ. – Στάδια και διαδικασίες	13
1.2.1 Το μοντέλο των φάσεων/σταδίων	14
1.2.1.1 Τοποθέτηση (Placement)	16
1.2.1.2 Διαστρωμάτωση (Layering).....	17
1.2.1.3 Ενσωμάτωση (Integration).....	18
1.2.2 Το Τελεολογικό μοντέλο.....	18
1.3 «Facilitators» του Ξ.Β.Χ.	19
1.3.1 Tax Heavens, Offshore, Private banking, Shadow banking.....	19
1.3.2 Άλλες σύγχρονες μέθοδοι Ξ.Β.Χ.	23
Κεφάλαιο 2 ^ο	24
2. Η αντιμετώπιση της Ν.Ε.Π.Δ.....	24
2.1 Νομοθετικό πλαίσιο – διεθνές & εθνικό	25
2.1.1 Οι Η.Π.Α και η συμβολή τους στην τυποποίηση του Ξ.Β.Χ ως έγκλημα	25
2.1.2 Διεθνείς Συμβάσεις και Συμφωνίες.....	27
2.1.2.1 Η Σύμβαση της Βιέννης	27
2.1.2.2 Η Σύμβαση του Πατέρμο.....	27
2.1.3 Ευρωπαϊκό Δίκαιο (Συμβάσεις και Οδηγίες).....	28
2.1.3.1 Η Σύμβαση του Στρασβούργου.....	28
2.1.3.2 Η Σύμβαση της Βαρσοβίας	28
2.1.3.3 Οδηγίες [Anti-Money Laundering Directives (AMLDs)]	29
2.1.4 Ελληνικό δίκαιο	30
2.1.4.1 Οι πρώτες νομοθετικές ρυθμίσεις	30
2.1.4.2 Το ισχύον θεσμικό πλαίσιο	33
2.2 Διαμόρφωση πολιτικής καταπολέμησης Ξ.Β.Χ : Διεθνή και εθνικά όργανα.....	35
2.2.1 F.A.F.T.....	35
2.2.2 Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών	35
2.2.3 Διεθνής Αστυνομία - Ιντερπολ.....	36
2.2 Άλλοι διεθνείς οργανισμοί	37
2.3 Εθνικά όργανα & αρμόδιες αρχές κατά της Ν.Ε.Π.Δ.	38
2.3 Αποτίμηση αποτελεσματικότητας της πολιτικής καταπολέμησης Ξ.Β.Χ.	40
2.3 Προληπτικά μέτρα αντεγκληματικής πολιτικής.....	40
2.4 Κατασταλτικά μέτρα αντεγκληματικής πολιτικής.....	42
Κεφάλαιο 3 ^ο	44
3. Προκλήσεις και επιπτώσεις του Ξεπλύματος Βρώμικου Χρήματος στην οικονομική ανάπτυξη και την ασφάλεια	44

3.1 Οι συνέπειες στην οικονομική σταθερότητα και ανάπτυξη.....	44
3.1.1 Η Μακροοικονομία του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος	45
3.1.1.1 Το Ξ.Β.Χ υπό την έννοια της υπόγειας και σκιώδους οικονομίας	45
3.1.1.2 Επιπτώσεις στην εμπορική δραστηριότητα.....	46
3.1.1.3 Οι αναπτυσσόμενες χώρες ως πεδίο δράσης.....	47
3.1.1.3 Επιπτώσεις στα φορολογικά έσοδα.....	48
3.1.1.3 Το Ξ.Β.Χ. ως πρόκληση για τον χρηματοπιστωτικό τομέα	49
3.1.2 Θετικές επιπτώσεις.....	50
3.2 Προκλήσεις στην ασφάλεια από το Ξ.Β.Χ.	51
3.2.1 Το Ξ.Β.Χ. ως μέσον επίτευξης εγκληματικών πράξεων.....	51
3.2.1.1 Η έννοια της ασφάλειας και η οικονομικοποίηση του εγκλήματος.....	51
3.2.1.2 Η χρηματοδότηση της τρομοκρατίας.....	52
3.2.1.3 Η επέκταση του οργανωμένου εγκλήματος	53
3.2.1.4 Προκλήσεις στην εφαρμογή του νόμου	54
3.2.1.5 Εθνική ασφάλεια, συστημική διαφθορά και κρίση των θεσμών	55
3.2.1.6 Κυβερνασφάλεια	56
Κεφάλαιο 4 ^ο	57
4. Τουρισμός και Ξέπλυμα Βρώμικου Χρήματος.....	57
4.1. Επισκόπηση της έννοιας του Τουρισμού	57
4.1.1 Ο Τουρισμός ως πυλώνας οικονομικής ανάπτυξης (Insights)	57
4.1.2 Το φαινόμενο του Τουρισμού σήμερα	62
4.2. Τουριστική Βιομηχανία και Ξ.Β.Χ.	64
4.2.1 Ο τουρισμός ως πεδίο ανάπτυξης εγκληματικών δραστηριοτήτων	64
4.2.2 Η Ν.Ε.Π.Δ στον τουρισμό.....	67
4.2.2.1 Εισαγωγή.....	67
4.2.2.3 Επενδύσεις σε ακίνητα – Real Estate.....	71
4.2.2.3 Τυχερά παίγνια - Καζίνο	75
Συμπεράσματα - Επίλογος	79
Βιβλιογραφικές Αναφορές	85
Παράρτημα.....	111

Κατάλογος Εικόνων / Σχημάτων

Πίνακας 1: Η ιστορία της Νομοθεσίας Ξ.Β.Χ στις Η.Π.Α, Πηγή: Financial Crimes Enforcement Network (η επιμέλεια του πίνακα είναι της συγγραφέως).....	26
Πίνακας 2 : Ενσωμάτωση διεθνούς και ευρωπαϊκού δικαίου στο ελληνικό (η επιμέλεια του πίνακα είναι της συγγραφέως)	31
Πίνακας 3 : Αρμόδιες αρχές κατά της Ν.Ε.Π.Δ.....	39
Πίνακας 4. Η συμβολή του Τουρισμού στα Οικονομικά Μεγέθη. Πηγή UNWTO, WTTC's,19-1-2024 (το σχήμα είναι επιμέλειας της συγγραφέως).....	61
Πίνακας 5: Δείκτης AML – Οι χώρες με τους καλύτερους και τους χειρότερους δείκτες (ο πίνακας είναι επιμέλειας της συγγραφέως).....	81
Σχήμα 1 : Μοντέλο τριών σταδίων Ξ.Β.Χ (το σχήμα είναι επιμέλειας της συγγραφέως) .	15
Σχήμα 2: Προβλέψη ανάπτυξης Μεγέθους Παγκόσμιας Τουριστικής Αγοράς 2030.....	58
Σχήμα 3 : Θεματικός τουρισμός – Ειδικές μορφές τουρισμού κατ' άρθρο-Δημόσια Διαβούλευση Ιούνιος 2018 (το σχήμα είναι επιμέλειας της συγγραφέως).....	60
Σχήμα 4 : Δίκτυο διανομής City Break. Πηγή : INSETE Σχέδιο Δράσης 2030(2021) (το σχήμα είναι επιμέλειας της συγγραφέως)	65
Σχήμα 5. Δείκτες Φορολογικών Παραδείσων (Πηγή : Corporate Tax heaven index (2024) (το σχήμα είναι επιμέλειας της συγγραφέως).....	69

Συντομογραφίες & Ακρωνύμια

Στην Ελληνική γλώσσα

Α.Α.Δ.Ε	Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων
Α.Ε.Π.	Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν
Α.Κ.Ν.Ε.Ε.Δ	Αρχή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες
Δ.Ε.	Διπλωματική Εργασία
Δ.Ν.Τ	Διεθνές Νομισματικό Ταμείο
Ε.Α.Π.	Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο
Ε.Δ.Ε.Λ.	Επιτροπή Δημοσιονομικού Ελέγχου
Ε.Ε.	Ευρωπαϊκή Ένωση
Ε.Λ.Τ.Ε.	Επιτροπή Λογιστικής Τυποποίησης και Ελέγχων.
Ε.Ε.Ε.Π.	Επιτροπή Εποπτείας και Ελέγχου Παιγνίων.
Ε.Σ.Δ.Α.	Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου
Η.Π.Α.	Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής
Κ.Π.Δ.	Κώδικας Ποινικής Δικονομίας
Μ.Κ.Δ.	Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης
Μ.Μ.Ε.	Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας
Μ.Χ.Π.	Μονάδες Χρηματοοικονομικών Πληροφοριών
Ν.	Νόμος
Ν.Ε.Π.Δ.	Νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες
Ξ.Β.Χ.	Ξέπλυμα βρώμικου χρήματος
Ο.Η.Ε.	Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών
Ο.Ο.Σ.Α	Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης
Π.Κ.	Ποινικός Κώδικας
Σ.Δ.Ο.Ε.	Σώμα Δίωξης Οικονομικού Εγκλήματος
Τ.τ.Ε.	Τράπεζα της Ελλάδος
ΥΠ.Ο.Α.Δ.Η.Ε	Υπηρεσία Οικονομικής Αστυνομίας και Δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος
Φ.Π.	Φορολογικοί παράδεισοι
Χ.τ.Τ.	Χρηματοδότησης της Τρομοκρατίας

Στην Αγγλική γλώσσα

A.M.L.	Anti-Money Laundering
A.M.L.A.	Anti-Money Laundering Authority
A.T.M.	Automated Teller Machine
B.S.A.	Bank Secrecy Act
C.D.D.	Customer Due Diligence
C.C.D.D	Comprehensive customer due diligence (CCDD)
CCPCJ	Commission on Crime Prevention and Criminal Justice
F.A.T.F.	Financial Task Force
F.I.U.	Financial Intelligence Units
F.C.E.N.	Financial Crimes Enforcement Network
G.A.T.S.	Γενική Συμφωνία για το Εμπόριο Υπηρεσιών
G.P.M.L.	Global Programme Against Money Laundering
IFCACC	INTERPOL's Financial Crime and Anti-Corruption Centre
I.R.S.	Internal Revenue Service
I.M.F	International Monetary Fund
K.Y.C.	Know your customer
N.R.A.	National Risk Assessment
O.F.A.C.	Office of Foreign Assets Control
O.F.C.	Offshore Financial Centers
O.C.G	Organized Crime Groups
S.D.G.	Sustainable development goals
T.B.M.L.	Trade Based Money Laundering
U.N.	United Nations
UNODC	United Nations Office on Drugs and Crime
W.T.T.C.	World Travel and Tourism Council

Εισαγωγή

Η παρούσα διπλωματική εργασία, δομημένη σε τέσσερα κεφάλαια, ολοκληρώνει ένα όμορφο ταξίδι στη γνώση με αντικείμενο το εξαιρετικά ενδιαφέρον θέμα του οικονομικού εγκλήματος, του οργανωμένου εγκλήματος και της διαφθοράς, όπως τα προσεγγίζει εγκληματολογικά και ποινικά το συγκεκριμένο Μεταπτυχιακό πρόγραμμα του ΕΑΠ. Η επιλογή της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες, εφεξής Ν.Ε.Π.Δ., ως θέμα, έγινε λόγω της πολυπλοκότητας και του μεγάλου ενδιαφέροντος που παρουσιάζει, ιδιαίτερα στις σημερινές ρευστές συνθήκες του σύγχρονου περιβάλλοντος.

Παράλληλα, ωστόσο, με τις προκλήσεις της παγκοσμιοποίησης και της γενικευμένης κρίσης, παρατηρείται η λειτουργία ενός διεθνούς συστήματος που προάγει την οικονομική σταθερότητα και ανάπτυξη, μέσω διακρατικών συνεργασιών και οργανισμών. Οι προσπάθειες αυτές δεν επικεντρώνονται μόνο στη διαφύλαξη της οικονομικής ισορροπίας, αλλά, επιπλέον, στην προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και αναγκών, όπως η ελευθερία, η υγεία και η εκπαίδευση, καθώς και σε ζητήματα που σχετίζονται με το περιβάλλον, τον πολιτισμό και τον τουρισμό, αναδεικνύοντας τη σημασία της μεταξύ τους αλληλεξάρτησης.

Το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος, εφεξής Ξ.Β.Χ., των εσόδων, δηλαδή, του εγκλήματος, που λόγω μη νόμιμης αιτιολογίας, αποκαλούνται, χαρακτηριστικά «βρώμικο χρήμα», (Αλεξιάδης, 2016), αποτελεί ένα εξελισσόμενο εγκληματικό φαινόμενο που προσαρμόζεται στις συνθήκες της κοινωνίας, της παγκοσμιοποίησης και του ψηφιακού μετασχηματισμού, απειλώντας την ισορροπία τους. Προκαλεί σοβαρή βλάβη σε άτομα, εταιρείες και κράτη με την διάπραξη της, και περαιτέρω, χρηματοδοτεί εγκλήματα όπως η τρομοκρατία, η διακίνηση ναρκωτικών, η απάτη και η διαφθορά (Cotoc, Nițu, Șcheau, & Cozma, 2021).

Υπ' αυτές τις συνθήκες, οι διεθνείς δυνάμεις «συστρατεύθηκαν» για την θέσπιση κοινής στρατηγικής αντιμετώπισης με υποχρεωτική εφαρμογή από τα κράτη. Η εγκληματοποίηση του Ξ.Β.Χ. της διαδικασίας, δηλαδή, κατά την οποία εγκληματίες συγκαλύπτουν την προέλευση των παράνομων κεφαλαίων τους ώστε να φαίνονται νόμιμα, έγινε αρχικά, στα πλαίσια του «πολέμου κατά των ναρκωτικών» και κατ' επέκταση κατά του οργανωμένου εγκλήματος, ενώ, ο ουσιαστικός λόγος ήταν η διαφύλαξη των οικονομικών συμφερόντων της θεσμικής εξουσίας (Βασιλαντωνοπούλου, 2019).

Για την επίτευξη του ξεπλύματος, χρησιμοποιούνται διάφορες τεχνικές, οι οποίες θα εξεταστούν στο πρώτο κεφάλαιο. Τέτοιες είναι το λαθρεμπόριο μετρητών, η σύσταση εταιρειών κέλυφος, η χρήση φορολογικών παραδείσεων, κρυπτονομισμάτων κ.τ.λ.. Οι συστηματοποιημένες αυτές μέθοδοι Ξ.Β.Χ., στις οποίες εμπλέκονται τράπεζες, ασφαλιστικές εταιρείες, επαγγελματίες διαφόρων σχετικών κλάδων, όπως χρηματιστές, οικονομικοί σύμβουλοι, δικηγόροι κτλ, χαρακτηρίζονται από μεγάλη πολυπλοκότητα, καθιστώντας δυσχερή τον εντοπισμού του β.χ (He, 2010).

Όσον αφορά στις προσπάθειες καταπολέμησης του φαινομένου, κυρίαρχο ρόλο σε παγκόσμιο επίπεδο, μέσω των σαράντα (40) συστάσεων που έχει εκδώσει, διαδραματίζει η ανεξάρτητη διακυβερνητική οργάνωση Ομάδα Εργασίας Χρηματοοικονομικών (FATF). Το διεθνές, το ευρωπαϊκό και το εθνικό μας δίκαιο έχει εναρμονιστεί με αυτές τις συστάσεις, υιοθετώντας τις επιβεβλημένες πολιτικές, ενώ, η συνεχής αυστηροποίηση των μέτρων που λαμβάνονται, αποτυπώνει τη διαρκή ανησυχία για την κλιμάκωση του προβλήματος.

Εκτός των θεσμικών οργάνων, στον «πόλεμο» κατά του ξεπλύματος, όπως χαρακτηρίζεται προκειμένου να εγείρει ανησυχία και να αιτιολογείται η επιβολή υποχρεώσεων ανάληψης μέτρων από αυτούς, εμπλεκόμενοι, επιπλέον είναι, τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και επαγγελματίες μιας πληθώρας τομέων που ο Π.Κ. ορίζει. Τα μέτρα που καλούνται να εφαρμόσουν περιλαμβάνουν τη δέουσα επιμέλεια πελατών, την τήρηση αρχείων, παρακολούθηση χρηματοοικονομικών πληροφοριών κ.α. που θα αναλυθούν στο δεύτερο κεφάλαιο της παρούσης.

Στο τρίτο κεφάλαιο εξετάζονται οι προκλήσεις που εγείρει η Ν.Ε.Π.Δ για την ασφάλεια και την οικονομική ανάπτυξη, αν και είναι δυσχερής η ακριβής μέτρηση του φαινομένου εξαιτίας του «γκρίζου αριθμού» περιπτώσεων και ποσών που διακινούνται παγκοσμίως (Αλοσκούφης, 2019). Το ζήτημα αυτό είναι εξαιρετικής σημασίας, δεδομένου ότι το χρηματοπιστωτικό σύστημα αποτελεί το κύριο κανάλι που χρησιμοποιούν οι εγκληματίες για το ξέπλυμα, υπονομεύοντας την αξιοπιστία του και απειλώντας την οικονομική σταθερότητα, όπως προαναφέραμε. Η ανισορροπία κατανομής πόρων, εφόσον τεράστια ποσά επενδύονται σε αγορές εύκολες για την απόκρυψη του, όπως πολυτελή αγαθά ή διογκωμένες αγορές ακινήτων, καθώς και η πρόσμιξη του «μαύρου» χρήματος με το «νόμιμο», μπορεί να στρεβλώσει τις αγορές, να προκαλέσει αθέμιτο ανταγωνισμό και να

πλήξει τις νόμιμες επιχειρήσεις. Επιπλέον, ο βαθμός που το Ξ.Β.Χ. ενισχύει την ανάπτυξη και επέκταση εγκληματικών δραστηριοτήτων, αποτελεί πολύπλευρη απειλή για την δημόσια ασφάλεια, την κοινωνία και τους θεσμούς.

Στο τέταρτο κεφάλαιο, το εκτενέστερο της Δ.Ε. λόγω του πλήθους των δεδομένων, αναλύεται η αλληλεπίδραση της τουριστικής βιομηχανίας με το Ξ.Β.Χ., μια σύνθετη πρόκληση, καθώς στο δίπολο αυτό αναπτύσσονται πολλές ευκαιρίες για εγκληματικές δραστηριότητες. Καθιστά δυνατή την «αόρατη» διακίνηση κεφαλαίων εκτός συνόρων, και τη δημιουργία ή και εκμετάλλευση επιχειρήσεων «υψηλής έντασης μετρητών», με πολλούς εμπλεκόμενους, όπως εγκληματικές οργανώσεις, φοροφυγάδες, οικονομικούς εγκληματίες και άλλους, μέσω πληθώρας συναλλαγών που υπονομεύουν την παγκόσμια οικονομική σταθερότητα και την ασφάλεια. Με τη χρήση παραδειγμάτων, όπως επενδύσεις σε ακίνητα, λειτουργία καζίνο και αξιοποίηση των φορολογικών παραδείσων, θα αναδείξουμε πως η τουριστική βιομηχανία αποτελεί, όχημα στην πραγματοποίηση του ξεπλύματος στη διάθεση των εγκληματιών.

Στο κλείσιμο της Δ.Ε., που στόχο έχει την τοποθέτηση του εγκληματικού φαινομένου του Ξ.Β.Χ. στο σημερινό πλαίσιο, αναζητώντας το βαθμό εξέλιξής του σε σύγκριση με αυτή των μέτρων αντιμετώπισης του, παραθέτουμε τους προβληματισμούς μας για την αποτελεσματικότητα των μέτρων αυτών. Με γνώμονα το γεγονός ότι τα «ξεπλυμένα» χρήματα επαναχρησιμοποιούνται για παράνομες δραστηριότητες, όπως η τρομοκρατία με την οποία το Ξ.Β.Χ. συνδέεται άρρηκτα από τα θεσμικά όργανα, και άλλες παράνομες πράξεις που απειλούν τη διεθνή ασφάλεια και τη σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος, η επιτυχία του ξεπλύματος συνεπάγεται τεράστιο διακύβευμα.

Επιπλέον, επιχειρήσαμε να διερευνήσουμε την αιτιώδη συνάφεια μεταξύ Ξ.Β.Χ. και τουριστικής ανάπτυξης εστιάζοντας σε συγκεκριμένους τομείς που, κατά την άποψή μας, αντικατοπτρίζουν αυτή τη σύνδεση και παραθέσαμε τις προτάσεις μας για το σχεδιασμό μέτρων αντιμετώπισης και ευαισθητοποίησης των εμπλεκόμενων.

Κεφάλαιο 1^ο

1. Νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες

1.1 Επισκόπηση της έννοιας του Ξ.Β.Χ.

Το Ξ.Β.Χ. («money laundering» στα αγγλικά) θεωρείται ένα φαινόμενο που υφίσταται «όσο υπάρχει το ίδιο το χρήμα», γεγονός που υπογραμμίζει τη διαρκή του φύση. (Teichman,2017). Βέβαιο είναι, πως δεν αποτελεί νέο φαινόμενο, καθώς εντοπίζεται εδώ και πολλές δεκαετίες και εξελίσσεται παράλληλα με τις σύγχρονες κοινωνίες (Καραδήμα & Καραδήμα,2015). Η διαδεδομένη άποψη πως ο όρος προέρχεται από τον γκάνγκστερ Αλ Καπόνε, ο οποίος φέρεται να χρησιμοποιούσε πλυντήρια ως κάλυψη για τα παράνομα έσοδά του, δεν έχει τεκμηριωθεί. Αντίθετα, η πρώτη καταγεγραμμένη χρήση του όρου, σύμφωνα με το Oxford English Dictionary, συνδέεται με το σκάνδαλο Watergate το 1973, όταν τεράστια ποσά κατατέθηκαν σε Μεξικανικές Τράπεζες και στη συνέχεια, επέστρεψαν στις ΗΠΑ για την χρηματοδότηση της καμπάνιας των Ρεπουμπλικάνων, για να αποκρυφθούν οι δωρητές και η προέλευση των χρημάτων (Villányi,2021).

Το Ξ.Β.Χ, με τον όρο Ν.Ε.Π.Δ, να αποτελεί την ποινική τυποποίησή του, συνιστά την πολύπλοκη διαδικασία ή διαδικασίες εισαγωγής παράνομα κτηθέντων κεφαλαίων στην νόμιμη αγορά και απόκρυψη της προέλευσης τους, «μεταμφιέζοντας» τα ως νόμιμα, ούτως ώστε στη συνέχεια να μπορούν να επενδυθούν, να μεταβιβασθούν, να γίνουν αντικείμενο διαπραγμάτευσης κ.ο.κ. (He,2010).

Η εγκληματολογία εξετάζει τη Ν.Ε.Π.Δ., εστιάζοντας στη χρήση του χρηματοοικονομικού τομέα από εγκληματικές ομάδες για τη μετατροπή των παράνομων κερδών τους σε νόμιμα περιουσιακά στοιχεία και θεωρεί το συγκεκριμένο οικονομικό έγκλημα αναπόσπαστο μέρος του οργανωμένου εγκλήματος και των παράνομων αγορών (Ruggero,2017).

Η πολυπλοκότητα του φαινομένου του Ξ.Β.Χ συνάδει με την ύπαρξη διαφόρων ορισμών και προσεγγίσεων, που κυρίως αναφέρονται στη διαδικασία. Ωστόσο, εν τω συνόλω, δύο βασικά χαρακτηριστικά πρέπει να πληρούνται για να χαρακτηριστεί μια διαδικασία ως ξέπλυμα χρημάτων: η παράνομη προέλευση των κεφαλαίων και η αλυσίδα ενεργειών που επιδιώκει να τα παρουσιάσει ως νόμιμα. Μπορεί να προέρχονται από κοινά εγκλήματα, όπως διάφορες μορφές κλοπής, παράνομο εμπόριο αγαθών, εμπόριο ναρκωτικών, καθώς και από λιγότερο βίαια εγκλήματα όπως αυτά του λευκού κολάρου, φοροδιαφυγή,

υπεξαίρεση, απάτη, διαφθορά και, ακόμα πιο επίκαιρα, το κυβερνοέγκλημα (Villányi, 2021). Αναφέρουμε ως παράδειγμα τον ορισμό του Ξ.Β.Χ στον Ελβετικό Π.Κ. ως «κάθε πράξη που αποσκοπεί να εμποδίσει τον προσδιορισμό της προέλευσης, τον εντοπισμό ή κατάσχεση περιουσιακών στοιχείων που είναι γνωστό ή εικάζεται ότι προέρχονται από κακούργημα» (Teichmann, 2017),

Με τη διαδικασία του ξεπλύματος, οι εγκληματίες στόχο έχουν να μην μπορεί να συσχετιστεί η απόκτηση τους με το κυρίως έγκλημα που έχουν διαπράξει, παρέχοντας νόμιμη κάλυψη της πηγής τους (Villányi, 2021). Άρα, όπως μπορούμε να αντιληφθούμε, κατ' αυτό τον τρόπο, διαφεύγουν της προσοχής των ποινικοκατασταλτικών οργάνων και επιτυγχάνουν τη μη σύλληψη τους, αφού αποκρύπτονται οι εγκληματικές τους πράξεις.

Μέσω της Ν.Ε.Π.Δ. οι εγκληματίες, που έχουν ως κίνητρο τη μεγιστοποίηση, ολοένα και περισσότερο των κερδών τους, μετατρέπουν τα παράνομα κέρδη τους σε κεφάλαια που εισάγονται στα νόμιμα χρηματοπιστωτικά συστήματα από φαινομενικά νόμιμη πηγή. Εν συνεχεία, μέσω της χειραγώγησης των οικονομικών συστημάτων, προωθούν ένα ευρύ φάσμα παράνομων δραστηριοτήτων και παρέχουν τα μέσα «σε εμπόρους ναρκωτικών, τρομοκράτες, εμπόρους όπλων και άλλους εγκληματίες να λειτουργήσουν και να επεκτείνουν τις εγκληματικές τους επιχειρήσεις» (F.C.E.N., "History of Anti-Money Laundering Laws", n.d). Εναλλακτικά, επενδύουν τα «καθαρά» πλέον κέρδη σε επιχειρήσεις ή πολυτελή αντικείμενα, αποκτώντας κοινωνικό κύρος και απολαμβάνοντας πολυτελή διαβίωση.

Ωστόσο, αναφορικά με τις καταστροφικές συνέπειες από το ξέπλυμα, αυτές δεν περιορίζονται μόνο στη διάβρωση της ακεραιότητας των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και των οικονομικών συστημάτων σε διεθνές επίπεδο, αλλά επιφέρουν σημαντικό κοινωνικό κόστος, διακύβευση της ασφάλειας και κρίση σε όλους τους τομείς.

Παρότι η ακριβής έκταση του Ξ.Β.Χ δεν είναι γνωστή, εκτιμάται ότι είναι ιδιαίτερα μεγάλη. Σύμφωνα με την F.A.T.F., έως και 85 δισεκατομμύρια δολάρια ετησίως από πωλήσεις ναρκωτικών στις Η.Π.Α. και την Ευρώπη ενδέχεται να νομιμοποιούνται (Villányi, 2021). Στην επόμενη ενότητα θα εξετάσουμε τις μεθόδους που χρησιμοποιούν τα εγκληματικά δίκτυα για να επιτύχουν αυτό το σημαντικό πλήγμα.

1.2 Μέθοδοι και τεχνικές Ξ.Β.Χ. – Στάδια και διαδικασίες

Η απελευθέρωση της αγοράς και η παγκοσμιοποίηση κατέστησαν δυνατή την οικονομική διεξόδου σε οποιαδήποτε χώρα ενδιαφέροντος, φέρνοντας οφέλη, όπως η άνθηση της οικονομίας. Παράλληλα, όμως, ευνόησαν την ανάπτυξη και εξάπλωση του οργανωμένου και οικονομικού εγκλήματος, καθώς και της διαφθοράς. Εγκληματικές ενέργειες, όπως η Ν.Ε.Π.Δ. σημειώνει σημαντική ανάπτυξη σε παγκόσμια κλίμακα, εκμεταλλευόμενη το τμήμα του χρηματοοικονομικού τομέα που παραμένει αρρύθμιστο και επιτρέπει ανεμπόδιστα την ροή παράνομων κεφαλαίων (Ruggiero,2017).

Μέσω μιας σειράς τεχνικών όπως, τμηματοποίηση των κεφαλαίων (smurfing), που συνάδει με το χρυσό κανόνα των επενδύσεων «να μην μπαίνουν όλα τα αυγά στο ίδιο καλάθι», (Tanzi,1996), αξιοποίηση αδιαφανών υπεράκτιων φορολογικών παραδείσων και εταιρειών κέλυφος (shell companies), επιδιώκεται η αποσύνδεση των εγκληματικών ενεργειών και των εμπλεκόμενων ατόμων από τα παράνομα κέρδη (Ruggiero,2017). Η απελευθέρωση των αγορών που προ είπαμε, η διαφθορά, (τόσο στον δημόσιο όσο και στον ιδιωτικό τομέα), σε συνδυασμό με την τεχνολογική εξέλιξη, έχει συμβάλει στην αύξηση των εγκληματικών φαινομένων και στη διευκόλυνση των διαδικασιών που σχετίζονται με το Ξ.Β.Χ. Αυτές οι διαδικασίες περιλαμβάνουν διάφορα στάδια, αρχής γενομένης με την απομάκρυνση των χρημάτων από την πηγή προέλευσης τους ώστε αυτή να αποκρύπτεται. Εν συνεχεία, λαμβάνουν χώρα πολλαπλές συναλλαγές μέσω των οποίων ενσωματώνονται στο νόμιμο οικονομικό σύστημα. Ειδικοί επαγγελματίες, όπως τραπεζίτες, χρηματιστές, δικηγόροι και λογιστές, εκτελούν αυτές τις διαδικασίες, αξιοποιώντας τη γνώση τους για τη διεθνή κεφαλαιαγορά και τους κανονισμούς, για να επιτύχουν την αποσύνδεση των κεφαλαίων από τις παράνομες δραστηριότητες (Tanzi,1996).

Έτσι, επιδεικνύοντας μεγάλη ευελιξία, μέσω ευπροσάρμοστων τρόπων σε μια συνεχώς εξελικτική πορεία, το φαινόμενο του Ξ.Β.Χ., όπως όλες οι εγκληματικές συμπεριφορές που συνδέονται με οικονομικές δραστηριότητες, έχει δικτυωθεί παγκοσμίως, εκμεταλλευόμενο τις οικονομικές και κοινωνικές αλλαγές, καθώς οι δράστες του επινοούν αδιάκοπα νέα μέσα για δράση και απόκρυψη (Καραδήμας & Καραδήμα,2015).

Οι τρόποι, τα μέσα και οι διαδικασίες Ν.Ε.Π.Δ, όπως έχουν διαπιστωθεί και τεκμηριωθεί από τα όργανα αντιμετώπισης του εν λόγω εγκλήματος, έχουν ενταχθεί σε μοντέλα που

αποσκοπούν στην κατανόηση αυτών των διαδικασιών, των κινήτρων και των επιπτώσεών του, προκειμένου να αναπτυχθούν αποτελεσματικά μέτρα πρόληψης και αντιμετώπισης. Σημειωτέο πως υπάρχει διάκριση στο κατά πόσο οι δράστες οικονομικών εγκλημάτων χρειάζονται τη βοήθεια ειδικών επαγγελματιών ή ιδρυμάτων για το ξέπλυμα χρημάτων. Μικρής κλίμακας δράστες, όπως ένας πορτοφολάς ή ένας χαμηλού επιπέδου έμπορος ναρκωτικών, μπορεί να «ξεπλένουν» τα κέρδη τους καλύπτοντας τις ανάγκες διαβίωσης του (ενοίκιο ή τους λογαριασμούς κοινής ωφελείας) χωρίς να προκαλούν υποψίες. Ακόμα και για ελαφρώς μεγαλύτερα ποσά, το ξέπλυμα μπορεί να επιτευχθεί εύκολα, εάν συνδυαστεί με τα νόμιμα έσοδα μιας εταιρείας σε μετρητά, όπως το πλυντήριο ή ένα μπαρ (Villányi,2021).

Επίσης, της διαδικασίας Ν.Ε.Π.Δ προηγείται, κατά περίπτωση, η λαθραία μεταφορά των παράνομων εσόδων πίσω στις χώρες προέλευσης των οργανωμένων εγκληματικών ομάδων, μια διαδικασία κρίσιμη, καθώς το λαθρεμπόριο μετρητών ενέχει αυξημένο κίνδυνο σύλληψης. Τέτοιο παράδειγμα αποτελούν τα καρτέλ ναρκωτικών της Λατινικής Αμερικής που τα κέρδη τους παράγονται στην Ευρώπη και στις Η.Π.Α. και χρησιμοποιούν εξειδικευμένα δίκτυα για τη μεταφορά τους. Σε περιπτώσεις που δεν υπάρχουν ισχυροί οικονομικοί δεσμοί και σχέσεις, οι οργανώσεις συνεργάζονται με χρηματιστές που έχουν διασυνδέσεις στις χώρες-στόχους, οι οποίοι επιστρατεύουν ταχυμεταφορείς μετρητών και άλλες μεθόδους για την διεκπεραίωση της μεταφοράς (Villányi,2021).

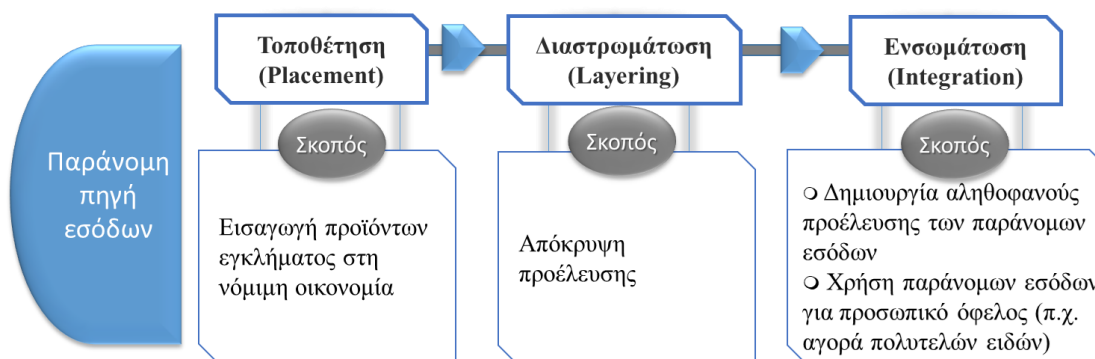
Παρότι αναφέρονται κι άλλα μοντέλα, όπως το κυκλικό- κυκλοφορικό που πρότεινε ο Zünd, και αντιμετωπίζει το Ξ.Β.Χ ως μια κλειστή διαδικασία «ανακύκλωσης» κατά την οποία τα περιουσιακά στοιχεία του εγκλήματος επανεπενδύονται εκ νέου σε εγκληματικές δραστηριότητες (Koligkionis,2017), επιλέξαμε, στη συνέχεια, να παρουσιάσουμε τα μοντέλα των φάσεων/σταδίων και το τελεολογικό μοντέλο.

1.2.1 Το μοντέλο των φάσεων/σταδίων

Η διαδικασία του Ξ.Β.Χ., που αφορά τη μετατροπή βρώμικων χρημάτων σε «καθαρά» (Gilmour,2022), αναλύεται, κατά τη βιβλιογραφία, κυρίως μέσω του ευρέως διαδεδομένου μοντέλου των τριών σταδίων: τοποθέτηση - διαστρωμάτωση και ενσωμάτωση (Teichman,2017) που αναπτύχθηκε από τον William Rosenblatt (Villányi,2021), ενώ η διεξοδική κατανόηση του είναι θεμελιώδης για την αποτελεσματική αντιμετώπιση του

ξέπλυματος χρήματος. Εντούτοις, υπάρχει και μερίδα μελετητών που θεωρεί το μοντέλο ξεπερασμένο, καθώς δεν είναι πλέον σε θέση να ανταποκριθεί ή να εξηγήσει τις σύγχρονες τάσεις και τις νέες μεθόδους Ξ.Β.Χ. που έχουν αναδειχθεί μέσω της τεχνολογίας και της παγκοσμιοποίησης (Gilmour,2022).

Αυτά τα στάδια (Σχήμα1) χρησιμεύουν για την απόκρυψη της προέλευσης των κεφαλαίων, καθιστούν δύσκολο τον εντοπισμό τους και, τελικά, επιτρέπουν στους εγκληματίες να χρησιμοποιήσουν τα χρήματα για παράνομους σκοπούς χωρίς να εντοπίζονται. Σύμφωνα με έρευνες, όσο περισσότερες τεχνικές χρησιμοποιούνται, τόσο περισσότερα μετρητά μπορούν να «ξεπλυθούν» ή να κρυφτούν επιτυχώς (Irwin,Choo& Liu,2011).

Σχήμα 1 : Μοντέλο τριών σταδίων Ξ.Β.Χ (το σχήμα είναι επιμέλειας της συγγραφέως)

Ωστόσο, πέραν της σημασίας του μοντέλου και του βαθμού αποδοχής του, θα πρέπει να γίνει αντιληπτό, πως υπάρχουν περιπτώσεις υποθέσεων Ξ.Β.Χ που δεν έχουν και τα τρία στάδια, ή ορισμένα στάδια συνδυάζονται ή επαναλαμβάνονται πολλές φορές. Για παράδειγμα, εάν τα παράνομα κέρδη από πωλήσεις ναρκωτικών διαιρεθούν σε μικρά ποσά και στη συνέχεια κατατεθούν σε τραπεζικούς λογαριασμούς από "money mules" και μεταβιβασθούν ως πληρωμή υπηρεσιών σε μια εταιρεία κέλυφος. Σε αυτή την περίπτωση η τοποθέτηση και η διαστρωμάτωση γίνονται στο ίδιο στάδιο (Levi,2022).

Ως "money mules" «στρατολογούνται» άτομα που αναζητούν εργασία στο διαδίκτυο, φοιτητές σε δεινή οικονομική κατάσταση, μέλη εγκληματικών οργάνωσεων ή κοινωνικά περιθωριοποιημένα άτομα με οικονομικές δυσκολίες (άστεγοι, τοξικομανείς, αλκοολικοί). Μέθοδοι στρατολόγησης αποτελούν το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, διαδικτυακές μηχανές αναζήτησης εργασίας, προσωπική στρατολόγηση, σχολείο, κοινωνικά δίκτυα, απάτες ρομαντικών σχέσεων κτλ. Εκτελούν τις εργασίες που τους αναθέτουν χωρίς, ενδεχομένως

να κατανοούν τον ρόλο τους στην παράνομη δραστηριότητα ή εναλλακτικά «κλείνουν πρόθυμα το μάτι σε αυτήν». Αν εντοπιστούν από τις αρχές δεν είναι σε θέση να γνωρίζουν τους πραγματικούς δικαιούχους των χρημάτων (Raza,Zhan and Rubab,2020)).

Επίσης, το στάδιο της τοποθέτησης μπορεί να παρακαμφθεί, εν μέρει, με την απευθείας πληρωμή των συν-παραβατών ή άλλων συνεργατών με μετρητά ή πολύτιμα αντικείμενα (π.χ. χρυσό, κοσμήματα κτλ), αλλά στις περιπτώσεις των σημαντικών σε ύψος παράνομων κερδών, αυτό δεν είναι βιώσιμο (Villányi,2021).

1.2.1.1 Τοποθέτηση (Placement)

Οι «παραδοσιακές» μορφές εγκλήματος, όπως η εμπορία ναρκωτικών, η εμπορία ανθρώπων, η μεγάλη φοροδιαφυγή και η μεγάλη διαφθορά, είναι δραστηριότητες έντασης μετρητών, καθιστώντας το στάδιο της τοποθέτησης απαραίτητο (Villányi,2021). Σε αυτό το στάδιο, τα προϊόντα εγκληματικών ενεργειών είναι πιο εμφανή και διατρέχουν υψηλό κίνδυνο ανίχνευσης λόγω του όγκου τους. Εισάγονται στο επίσημο χρηματοπιστωτικό σύστημα με διάφορες τεχνικές (Irwin et al.,2011), αφού έχουν απομακρυνθεί από το τόπο απόκτησης τους (Ruggiero,2017), καθώς ο απώτερος σκοπός είναι η απόκρυψη της προέλευσης τους. Παραδείγματα τέτοιων τεχνικών περιλαμβάνουν την κατάθεση μετρητών σε τραπεζικούς λογαριασμούς, τη μεταφορά μέσω παρόχων εμβασμάτων, τη διάρθρωση κεφαλαίων ή τον συνδυασμό παράνομων κερδών με νόμιμα έσοδα από αξιосέβαστες επιχειρήσεις (Gilmour et al.,2024).

Το παράνομο εισόδημα συχνά διασπάται σε πολλαπλές μικρές συναλλαγές (smurfing) σε διάφορα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα ή υποκαταστήματα τραπεζών, ώστε να μειωθεί η πιθανότητα υποψίας. Αν οι συναλλαγές δεν συνδέονται και απουσιάζει κατάλληλο σύστημα παρακολούθησης, παρακάμπτονται τα όρια αναφοράς (Ruggiero,2017). Στον κίνδυνο της αποκάλυψης, συχνά χρησιμοποιούνται «αχυράνθρωποι» (straw men or front men), σύνενοχοι-συνεργάτες ή συγγενείς, φίλοι, γυναίκες των δραστών κτλ ή εταιρείες κέλυφος (shell companies) για να ανοίξουν και να λειτουργήσουν τραπεζικούς λογαριασμούς (Willebois et al,2011).

Πέραν των τεχνικών "τοποθέτησης" των παράνομων κεφαλαίων σε τραπεζικούς λογαριασμούς, οι εγκληματίες προβαίνουν στην αγορά περιουσιακών στοιχείων υψηλής

αξίας, όπως γη, ακίνητα και είδη πολυτελείας, ιδιαιτέρως χρυσό με μετρητά, καθώς η αγορά πολύτιμων φορητών αγαθών είναι εξαιρετικά ευάλωτη στη Ν.Ε.Π.Δ. (Gilmour,2016).

1.2.1.2 Διαστρωμάτωση (Layering)

Το στάδιο της διαστρωμάτωσης ή συσώρευσης που έπεται, χαρακτηρίζεται για την πολυπλοκότητα του, καθώς οι εγκληματίες, μέσω μιας σειράς συναλλαγών, στοχεύουν στη δημιουργία σύγχυσης ως προς την εγκληματική προέλευση των κεφαλαίων. Περιλαμβάνουν: μεταφορά χρημάτων μεταξύ πολλών τραπεζικών λογαριασμών, συχνά σε διαφορετικές δικαιοδοσίες, χρήση εταιρειών κελύφους, χρήση ψηφιακών νομισμάτων για την περαιτέρω συσκότιση της διαδρομής των χρημάτων.

Ο στόχος της διαστρωμάτωσης είναι η δημιουργία ενός περίπλοκου ιστού συναλλαγών που καθιστά εξαιρετικά δύσκολη για τις αρχές επιβολής του νόμου την ανίχνευση της πηγής των παράνομων κεφαλαίων, επιτρέποντας έτσι την επανεπένδυσή τους στη νόμιμη οικονομία ως καθαρά (Financial Crime Academy,2024).

Η αύξηση της τραπεζικής διαφάνειας, λόγω των απαιτήσεων από τα θεσμικά όργανα, έχει οδηγήσει σε πιο εξελιγμένες μεθόδους ξεπλύματος χρημάτων, ενώ οι χρηματοοικονομικές καινοτομίες και η παγκοσμιοποίηση, σε συνδυασμό με την ύπαρξη χρηματοπιστωτικών αγορών με χαλαρότερα μέτρα, διευκολύνουν τη διαδικασία της διαστρωμάτωσης. Οι παραβάτες, ανάλογα με την κλίμακα των παράνομων εσόδων τους, συχνά προσλαμβάνουν επαγγελματίες «ξεπλυματίες» ή ειδικούς σε τομείς όπως η λογιστική, φορολογική, νομική και οικονομική συμβουλευτική για να διαχειριστούν πιο περίπλοκες περιπτώσεις ξεπλύματος και να τους παρέχουν προηγμένες υπηρεσίες, μέσω ενός παγκοσμίου επαγγελματικού δικτύου ξεπλύματος (Naheem,2015).

Σημαντικός και καθοριστικός σ' αυτό το στάδιο, είναι πάλι ο ρόλος των "money mules", των "shell companies" που δεν ασκούν πραγματικές οικονομικές δραστηριότητες και των trust ως διαχειριστές των συναλλαγών, ενώ η ύπαρξη δικαιοδοσιών με ισχυρό τραπεζικό απόρρητο και χαλαρή δέουσα επιμέλεια των πελατών, παρέχει ένα καταφύγιο για ξέπλυμα χρήματος αφού δίνεται η δυνατότητα ανοίγματος τραπεζικών λογαριασμών χωρίς εμπόδια (Villányi,2021).

Επιπροσθέτως, η διαστρωμάτωση διευκολύνεται σε χώρες και κράτη που η συσκότιση των πραγματικών ιδιοκτητών τέτοιων εταιρειών είναι δυνατή και κατά συνέπεια, όταν οι ξένες

αρχές πραγματοποιούν έρευνες, δυσκολεύονται να εντοπίσουν το τελικό φυσικό πρόσωπο που κατέχει πραγματικά την εταιρεία (Villányi,2021).

1.2.1.3 Ενσωμάτωση (Integration)

Η ενσωμάτωση αποτελεί το τελικό στάδιο της διαδικασίας Ξ.Β.Χ., κατά το οποίο τα παράνομα αποκτηθέντα κεφάλαια αφού «ξεπλύθηκαν» επανεισάγονται στο νόμιμο χρηματοπιστωτικό σύστημα, μέσω επενδύσεων σε ακίνητα, πολυτελή αντικείμενα ή επιχειρηματικές δραστηριότητες (Financial Crime Academy,2024). Τα κεφάλαια πλέον φαίνονται να προέρχονται από νόμιμες πηγές, καθιστώντας δύσκολη την ανίχνευση της παράνομης προέλευσής τους. (Irwin et al.,2011).

Η επιτυχής ενσωμάτωση επιτρέπει στους εγκληματίες να χρησιμοποιούν τα χρήματα που ξεπλύθηκαν για περαιτέρω εγκληματικές δραστηριότητες ή για την χρηματοδότηση ενός πολυτελούς προσωπικού τρόπου ζωής, έχοντας πλέον ελαχιστοποιήσει τον κίνδυνο εντοπισμού (Irwin et al.,2011).

Ολοκληρώνοντας τη διαδικασία, θα θέλαμε να σχολιάσουμε το βαθμό που η συγκεκριμένη φάση, όπως και οι υπόλοιπες, βέβαια, υπογραμμίζει πόσο σημαντικοί είναι οι ισχυροί έλεγχοι και η επαγρύπνηση ώστε να παρακολουθούνται συναλλαγές για ενδείξεις πιθανής νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. (Financial Crime Academy,2024). Προς ενίσχυση αυτών, τα αρμόδια όργανα πχ FATF, ΟΑΑΣΑ έχουν κοινοποιήσει στις οδηγίες τους λίστα με τις ύποπτες συμπεριφορές π.χ. αδιαφανή ιδιοκτησία, πολυτελή αγαθά πάνω από τα μέσα διαβίωσης του υπόπτου κ.τ.λ. (Erasmus, 2009).

1.2.2 Το Τελεολογικό μοντέλο

Το τελεολογικό μοντέλο της Ν.Ε.Π.Δ., που προτάθηκε από τους Jürg-Beat Ackermann και James Preston, εστιάζει στους στόχους πίσω από το ξέπλυμα χρημάτων. Αναλύει τις προθέσεις των εμπλεκόμενων ατόμων ή οργανισμών, εξετάζοντας πώς τα παράνομα κεφάλαια ενσωματώνονται στο νόμιμο χρηματοπιστωτικό σύστημα για την επίτευξη συγκεκριμένων στόχων (Koligkionis,2017). Οι δράστες χρησιμοποιούν μεθόδους για να καλύψουν τις δραστηριότητές τους, συχνά με συνδρομή προσώπων που εργάζονται στο δημόσιο τομέα, εφορίες και υπουργεία, καθώς και δικαστικών και δικηγόρων, οι οποίοι παίζουν σημαντικό ρόλο στη διαδικασία συγκάλυψης (Καραδήμας & Καραδήμα,2015).

Βασικές πτυχές του μοντέλου περιλαμβάνουν:

- **Στόχος:** Η απόκρυψη και η μετατροπή παράνομων κεφαλαίων σε νόμιμα, με σκοπό την επένδυσή τους στην οικονομία, την αποφυγή φορολογικών υποχρεώσεων και τη χρηματοδότηση παράνομων δραστηριοτήτων.
- **Μέθοδοι:** Επέκταση της παράνομης οικονομικής δραστηριότητας πέρα από τα εθνικά σύνορα, δημιουργία επιχειρηματικών μονάδων χρήση αξιόγραφων και λογαριασμών για διεθνείς χρηματικές μεταφορές, ενισχύοντας τη χρηματοδότηση παράνομων ενεργειών και επιδεινώνοντας την υπάρχουσα εγκληματικότητα
- **Ενισχυτικοί παράγοντες:** Η παγκόσμια διάσταση του οικονομικού και οργανωμένου εγκλήματος που δεν περιορίζονται πια σε εθνικά σύνορα και όταν δεν συγκροτείται κοινή πολιτική μεταξύ των κρατών η καταπολέμηση τους γίνεται δυσχερής. Το απόρρητο των συναλλαγών και η σύγχρονη τεχνολογία, όπως το E-Banking που επιτρέπει τη διενέργεια τραπεζικών συναλλαγών από οπουδήποτε, διευκολύνει τη μεταφορά παράνομων χρημάτων παγκοσμίως και η προστασία που παρέχεται στους εν λόγω εγκληματίες από νομικούς σε τοπικό και διεθνές επίπεδο (Καραδήμας & Καραδήμα,2015).

1.3 «Facilitators» του Ξ.Β.Χ.

1.3.1 Tax Heavens, Offshore, Private banking, Shadow banking

Καταλυτικό ρόλο στην πραγματοποίηση του ξέπλυματος διαδραματίζουν οι φορολογικοί παράδεισοι (tax heavens) και οι υπεράκτιες εταιρείες (off shore – OFCs), καθώς με τα προνόμια που παρέχουν, υποθάλπουν τις οικονομικές δραστηριότητες που αναφέραμε στην προηγούμενη παράγραφο.

Οι Φ.Π. αποτελούν δικαιοδοσίες ή μικρές αυτόνομες χώρες, των οποίων το ευνοϊκό καθεστώς, από πλευράς φορολογικών, οικονομικών, λογιστικών κανονισμών και νόμων, δημοσιονομικών επιδοτήσεων, άρση της γραφειοκρατίας, εκμεταλλεύονται μη κάτοικοι για την αποφυγή ή τη φοροδιαφυγή. Χαρακτηρίζονται από χαμηλούς ή μηδενικούς φορολογικούς συντελεστές για ξένους λογαριασμούς ή συναλλαγές, αυξημένη προστασία δεδομένων, ισχυρό τραπεζικό απόρρητο και περιορισμένη ανταλλαγή φορολογικών

πληροφοριών. Επιπλέον, η έλλειψη διαφάνειας στο φορολογικό σύστημα και μη απαίτηση επαγγελματικής δραστηριότητας στη δικαιοδοσία, προκειμένου να πληρείται προϋπόθεση φορολογικής κατοικίας, οι Φ.Π. είναι πρωτεύον δίαυλος για το Ξ.Β.Χ. και τη φοροδιαφυγή (Palan,2009).

Ωστόσο, αν και ο ορισμός αναφέρει μικρές αυτόνομες χώρες ή δικαιοδοσίες ως Φ.Π., λόγω των φορολογικών προνομίων που παρέχουν, σ' αυτούς συγκαταλέγονται χώρες όπως η Ελβετία, το Μονακό, το Λιχτενστάιν κτλ με τις οποίες οι Ε.Ε επιδιώκει ρυθμίσεις που θα παύσουν το τραπεζικό και φορολογικό απόρρητο (Μιχαλοπούλου,2019). Χαρακτηριστική είναι η μεταφορά των βρώμικων εκατομμυρίων των καρτέλ ναρκωτικών στην Ελβετία σε βαλίτσες μέσω των αεροπορικών εταιρειών, τις οποίες κανένας δεν έλεγχε υπό το πρίσμα του "l'argent n'a pas d'odeur", δηλαδή, το χρήμα δε βρώμαει (Bouquet & Verdoun,2023).

Εκτός των επενδύσεων στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα των Φ.Π., ο στόχος αποσύνδεσης των παράνομων κερδών από τον τόπο του εγκλήματος, πραγματώνεται και με την αγορά άλλων περιουσιακών στοιχείων, όπως ακίνητα, real estate, χρυσό, ακριβά αγαθά και είδη πολυτελείας, αλλά και μικρές επιχειρήσεις που λειτουργούν μετρητοίς (cash incentive). Στη συνέχεια ακολουθεί μια περίπλοκη σειρά τραπεζικών μεταφορών ή εμπορικών συναλλαγών, σε άλλες χώρες που αποσκοπεί στην εξαφάνιση του ίχνους των χρημάτων (Ruggiero,2017;Tanzi,1996).

Ο όρος «υπεράκτιο χρηματοπιστωτικό κέντρο», γνωστό ως "offshore" (O.F.C.s), αναφέρεται σε χώρες που προσφέρουν ανωνυμία, ευνοϊκούς φορολογικούς νόμους για επενδύσεις και χαλαρά πολιτικά συστήματα, επιτρέποντας τη μεταφορά περιουσιακών στοιχείων σε ξένες δικαιοδοσίες (Otusanya et al,2012). Η υπεράκτια τραπεζική προσελκύει εγκληματίες, επιχειρήσεις και άτομα που επιδιώκουν να επωφεληθούν των χαλαρών κανονισμών και εποπτικών πλαισίων, όπου εξασφαλίζεται η μυστικότητα, η ανωνυμία και η εχεμύθεια στις συναλλαγές, αφού ισχύει αυστηρό τραπεζικό απόρρητο. Παράλληλα, το συγκεκριμένο περιβάλλον διευκολύνει τη δημιουργία εταιρειών-βιτρίνα, θυγατρικών, εταιρειών διαχείρισης διαπιστευμάτων (trusts) και άλλων μορφωμάτων, ιδανικών για την διαχείριση παράνομων χρημάτων (Young,2013;Tanzi,1996). Μέσω ενδιάμεσων τραπεζικών διαδικασιών, μεταξύ των χωρών του ενδιαφερόμενου και της offshore, και τη συνδρομή του virtual banking, (Ruggiero,2005) χάνονται τα ίχνη του χρήματος, δεν υπάρχει έλεγχος, τα κεφάλαια και τα κέρδη φορολογούνται στις χώρες με μηδενικούς συντελεστές,

αντί της χώρας προέλευσης. Αποτέλεσμα η γιγάντωση των κερδών που επανεπενδύονται, σε παράνομες δράσεις, κυρίως, και αναδιανομή του πλούτου στις αναπτυσσόμενες χώρες (Young,2013;Tanzi,1996).

Η εκμετάλλευση των φορολογικών παραδείσων και των offshore για την αποσύνδεση των παράνομων κεφαλαίων από την πηγή απόκτησής του και τους δράστες των εγκληματικών δραστηριοτήτων, υποστηρίζεται από εμπειρογνώμονες και ειδικούς επαγγελματίες: σύμβουλοι, τραπεζίτες, δικηγόροι, λογιστές κτλ. που εκτελούν τις διαδικασίες ξεπλύματος. Χάρη στη γνώση, την εμπειρία τους και την εξοικείωσή τους με τους κανόνες λειτουργίας του διεθνούς πολιτικού και οικονομικού συστήματος, του χρηματοπιστωτικού τομέα και της κεφαλαιαγοράς, τους δίνεται η δυνατότητα να διοχετεύουν τα κεφάλαια μέσω κατάλληλων καναλιών, να προσδιορίζουν τυχόν κινδύνους εντοπισμού των παράνομων διαδρομών των παράνομων κερδών και να αξιοποιούν τα χαλαρά θεσμικά πλαίσια ελέγχων (Tanzi,1996).

Σε τέτοιες περιπτώσεις, το τραπεζικό απόρρητο (banking secrecy) αποτελεί επαγγελματική υποχρέωση προς τον πελάτη και προνόμιο που του παρέχεται, δεν είναι παράνομο και χρησιμοποιείται σε νόμιμες χρηματοοικονομικές επιχειρήσεις, τόσο προσωπικές όσο και εταιρικές (Young,2013)

Η εξάπλωση των συγκεκριμένων δραστηριοτήτων, σε συνδυασμό με την χρήση του συστήματος από πολυεθνικές επιχειρήσεις, που εκμεταλλεύονται την κατάσταση για απόκρυψη καταθέσεων και να πρακτικές φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής, όπως οι «ενδο-ομιλικές» (εντός του ίδιου ομίλου) συναλλαγές, έχει οδηγήσει στην δημιουργία μιας παγκόσμιας «αφανής-κρυφής-σκιάδης» οικονομίας (Underground or Shadow economy) που η επιρροή της τείνει να υπερσκελίζει την πραγματική οικονομία (Δούβλης, 2015). Παράλληλα, οι ερευνητές αντιμετωπίζουν δυσκολίες όχι μόνο στον υπολογισμό του μεγέθους αυτής της παραοικονομίας, αλλά και στην επάρκεια του απλού ορισμού που την περιγράφει ως «όλες τις επί του παρόντος μη καταχωρημένες οικονομικές δραστηριότητες που συμβάλλουν στο επίσημα υπολογισμένο (ή παρατηρούμενο) ΑΕΠ» είναι επαρκής (Schneider,2005).

Ωστόσο, το δεδομένο αυτό έχει εντοπιστεί από τα παγκόσμια θεσμικά όργανα, OECD, η FATF και το ΔΝΤ κι έχουν αναδείξει το ζήτημα της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας μέσω των O.F.Cs. Για το λόγο αυτό πιέζουν τα κράτη να δεσμευτούν στην εφαρμογή των

διεθνών προτύπων που έχουν θέσει και ιδιαιτέρως τις 40 συστάσεις της FATF (Young,2013).

Ο ρόλος των O.F.C.s και των Φ.Π ήρθε στο φως μέσω της υπόθεσης γνωστή ως «Panama Papers», μια σημαντική διαρροή 11,5 εκατομμυρίων αρχείων από τη δικηγορική εταιρεία Mossack Fonseca, της τέταρτης μεγαλύτερης O.F.C. δικηγορικής εταιρείας παγκοσμίως, με έδρα τον Παναμά, που προσφέρει υπηρεσίες διαχείρισης περιουσίας και ενσωμάτωσης εταιρειών σε εξωχώριες δικαιοδοσίες. Η διαρροή αποκάλυψε τη συμμετοχή υπεράκτιων χρηματοπιστωτικών κέντρων σε δραστηριότητες Ξ.Β.Χ. με μεγάλες επιπτώσεις στην παγκόσμια οικονομία (Koligkionis,2017).

Η εχεμύθεια, η ανωνυμία, το τραπεζικό απόρρητο που έχουμε ήδη αναφέρει, σε συνδυασμό με εξαιρετικές συμβουλευτικές, επενδυτικές, τραπεζικές και άλλες χρηματοοικονομικές υπηρεσίες, σε προσωπική βάση, που συνθέτουν την ιδιωτική τραπεζική (private banking), μέσα στο νέφος κάλυψης από τη σκιώδη τραπεζική (shadow banking) διασφαλίζει την εκ νέου διάπραξη οικονομικών εγκλημάτων από την οργανωμένη εγκληματικότητα, αφήνει, ωστόσο, εκτός κάδρου τους εγκληματίες του λευκού κολλάρου που παρέχουν τις υπηρεσίες αυτές. (Βασιλαντωνοπούλου 2019).

Τα ασαφή όρια μεταξύ νομιμότητας και παρανομίας στις εργασιακές σχέσεις και στις παροχές προς τους πελάτες, η εκμάθηση εγκληματικών συμπεριφορών, υιοθετώντας μεθόδους του οργανωμένου εγκλήματος, καθιστά τη σκιώδη τραπεζική έναν παράλληλο κόσμο, που διευκολύνει κάθε εγκληματική δραστηριότητα (Βιδάλη,2019•Φαλτσιανί,2015). Έτσι, το Ξ.Β.Χ. βρίσκει το δρόμο του προς την νομιμότητα.

Το Virtual banking επίσης, διευκολύνει τις δραστηριότητες Ξ.Β.Χ, επιτρέποντας το άνοιγμα ανώνυμων λογαριασμών, τη δημιουργία εταιρειών κέλυφος (shell companies) και offshore trusts που θα ενεργούν ως οχήματα μεταφοράς των παράνομων χρημάτων, πριν αυτά καταλήξουν στον τελικό τους προορισμό, στα μεγάλα χρηματοπιστωτικά κέντρα (Ruggiero,2017).

Η καταλληλότητα των Trust για την επίτευξη των σκοπών του ξεπλύματος, γίνεται αντιληπτή από το γεγονός ότι ο ιδρυτής, που μεταβιβάζει τα περιουσιακά στοιχεία στο καταπίστευμα, δύναται να εξασφαλίσει σημαντική νομική απόσταση από τον δικαιούχο των περιουσιακών στοιχείων, μέσω της δημιουργίας πολλαπλών δικτύων. Για την πραγματοποίησή τους υπάρχουν, επίσης, εταιρείες πάροχοι υπηρεσιών εμπιστοσύνης που

διευκολύνουν τους εγκληματίες (Willebois, et al,2011). Ένας άλλος τρόπος απομάκρυνσης των υποψιών από τους παραβάτες, είναι η παροχή στους πελάτες ήδη ιδρυθείσες εταιρείες, χωρίς πραγματική επιχειρηματική δραστηριότητα, αφού στόχο ίδρυσης έχουν να καλύψουν τους «πελάτες» που χρειάζονται «προστασία». Τέλος, με την δημιουργία δικτύου εταιρειών-κέλυφος ή τη διείσδυση σε ενεργές εταιρείες, οι «ξεπλυματίες» δύνανται να συνάψουν εικονικές συμβάσεις και οτιδήποτε άλλο σχετικό έγγραφο τεκμηρίωσης των προηγηθεισών συναλλαγών (He,2010).

1.3.2 Άλλες σύγχρονες μέθοδοι Ξ.Β.Χ.

Η ραγδαία τεχνολογική εξέλιξη και η ευρεία πρόσβαση στο διαδίκτυο παγκοσμίως, δημιούργησαν πολλές ευκαιρίες, αλλά και απειλές, αντίστοιχα, επηρεάζοντας έντονα τον χρηματοπιστωτικό τομέα, ο οποίος βιώνει έναν έντονο ψηφιακό μετασχηματισμό, γνωστό ως FinTech από τις αγγλικές λέξεις Financial Technology (Faccia et al.,2020). Ιδιαίτερως ο τραπεζικός κλάδος, παρέχει στους πελάτες και δυνητικούς πελάτες του, άμεσους τρόπους αλληλεπίδρασης με τα συστήματά του και συναλλαγών, ανεξαρτήτως τοποθεσίας. Παράλληλα, η πρόοδος αυτή εισήγαγε νομισματικές αλλαγές με την ανάπτυξη και διαρκή αυξανόμενη χρήση πορτοφολιών κινητών 24/7 (wallet) και κρυπτονομισμάτων όπως το Dogecoin και το Bitcoin (Wronka,2022).

Ωστόσο, συνεπακόλουθο αυτής της τεχνολογικής προόδου ήταν η ανάπτυξη νέων συστημάτων Ν.Ε.Π.Δ., με κύριο εργαλείο τις κινητές συσκευές, μ αυξάνοντας την εγκληματική δραστηριότητα. Παρά την επαγρύπνηση των αρμόδιων οργάνων, σε παγκόσμιο και εθνικό επίπεδο και την αυστηροποίηση των κανονισμών, οι κίνδυνοι για ξέπλυμα χρήματος και χρηματοδότηση της τρομοκρατίας παραμένουν αυξημένοι.

Ο κυβερνοχώρος, χάρη σε πλεονεκτήματα όπως οι υψηλές ταχύτητες του διαδικτύου (5G & 4G), που επιτρέπουν τις συναλλαγές άμεσα σε τάχιστο χρόνο η ανωνυμία και η έλλειψη προσωπικής επαφής (face to face), καθιστά τη διαδικασία του ξεπλύματος χρημάτων πιο οικονομική, εύκολη και αποτελεσματική, προσελκύοντας εγκληματίες που έχουν αντικαταστήσει τις παραδοσιακές τεχνικές με τεχνολογικά εξελιγμένες (Wronka,2022). Για παράδειγμα, οι μεταφορές χρημάτων μπορούν να πραγματοποιηθούν χωρίς φυσική παρουσία, αρκεί μια σύνδεση και επιβεβαίωση του χρήστη, αποφεύγοντας την εφαρμογή μέτρων δέουσας επιμέλειας από τους τραπεζικούς υπαλλήλους. Επίσης, μια άλλη πρακτική

που εφαρμόζουν, είναι η κλοπή κωδικών από ανυποψίαστους χρήστες οπουδήποτε κι αν βρίσκονται, δημιουργώντας ένα σκοτεινό διαδίκτυο (dark web) όπου πραγματοποιούνται κάθε είδους απάτες και οικονομικά εγκλήματα, πέραν του Ξ.Β.Χ.

Όσον αφορά στα κρυπτονομίσματα, η μη ιχνηλασιμότητά τους καθιστά δυσχερή τον εντοπισμό τους από τις αρχές κι έτσι τα παράνομα κέρδη και η ύποπτη περιουσία, μπορούν εύκολα να μεταφέρονται μέσω καναλιών χωρίς καν τη διαμεσολάβηση χρηματοοικονομικών διαμεσολαβητών (Faccia et al.,2020).

Στη συνέχεια, θα αναπτύξουμε το πλαίσιο καταπολέμησης αυτού του εγκληματικού φαινομένου μέσω της νομοθεσίας και των αρμόδιων οργάνων .

Κεφάλαιο 2^ο

2. Η αντιμετώπιση της Ν.Ε.Π.Δ

Η αντιμετώπιση της Ν.Ε.Π.Δ, όπως έχουμε ήδη αναφέρει, έχει διεθνείς διαστάσεις και η συστηματοποίηση της ξεκίνησε με πρωτοβουλία διεθνών οργανισμών, στην δεκαετία του 1980 με τη δημιουργία ενός νέου ρυθμιστικού πλαισίου με έμμεση επιβολή ενσωμάτωσής του στο εθνικό δίκαιο των χωρών-μελών (Καϊάφα –Γκμπάντι,2007).

Οι ευνοϊκές συνθήκες του παγκοσμιοποιημένου οικονομικού περιβάλλοντος και της τεχνολογίας, όπως έχουμε αναφέρει, συνέβαλλαν στην εξάπλωση του οργανωμένου εγκλήματος, το οποίο συνδέεται σε μεγάλο βαθμό με το Ξ.Β.Χ, και την ανάπτυξη νέων μηχανισμών νομιμοποίησης παράνομου χρήματος. Καθώς οι επιπτώσεις του φαινομένου δεν περιορίζονται στον οικονομικό τομέα, αλλά εκτείνονται στο θεσμικό, κοινωνικό και πολιτισμικό επίπεδο, η προστασία της οικονομίας, της σταθερότητας και της ασφάλειας των χωρών μέσω του πλαισίου καταπολέμησης του ήταν αναγκαιότητα (Sanova,2005) και οδήγησε στη συνεχή εξέλιξη και εντατικοποίηση των ρυθμίσεων πρόληψης και αντιμετώπισης του φαινομένου.

Στο κεφάλαιο αυτό, εκτός από την ισχύουσα νομοθεσία, παρατίθενται σημαντικά ορόσημα που διαμόρφωσαν το θεσμικό πλαίσιο, με ιδιαίτερη αναφορά στη συμβολή των Η.Π.Α., σε ξεχωριστή υποενότητα. Ακολουθούν οι διεθνείς συμβάσεις, οι ευρωπαϊκές οδηγίες και τη

νομοθεσία στην Ελλάδα. Εξετάζεται, επίσης, ο ρόλος διεθνών οργανισμών και η αποτίμηση των μέτρων που έχουν ληφθεί.

2.1 Νομοθετικό πλαίσιο – διεθνές & εθνικό

2.1.1 Οι Η.Π.Α και η συμβολή τους στην τυποποίηση του Ξ.Β.Χ ως έγκλημα

Στην μακρόχρονη και περίπλοκη ιστορία του Ξ.Β.Χ., σημαντικό ορόσημο για την καταπολέμησή του, αποτέλεσε η θέσπιση του Νόμου περί Τραπεζικού απορρήτου (U.S. Bank Secrecy Act) στις Η.Π.Α. το 1970, παρόλο που ο όρος Ξ.Β.Χ. δεν χρησιμοποιείτο τότε.. Η B.S.A., που παραμένει σε ισχύ και εφαρμόζεται από το Financial Crimes Enforcement Network, του Υπουργείου Οικονομικών των Η.Π.Α, υποχρεώνει ιδιώτες, τράπεζες και χρηματοπιστωτικά ιδρύματα να τηρούν αρχεία και να υποβάλουν αναφορές συναλλαγών νομίσιματος, όπως για συναλλαγές σε μετρητά άνω των 10.000\$ ("History of Anti-Money Laundering Laws", n.d.).

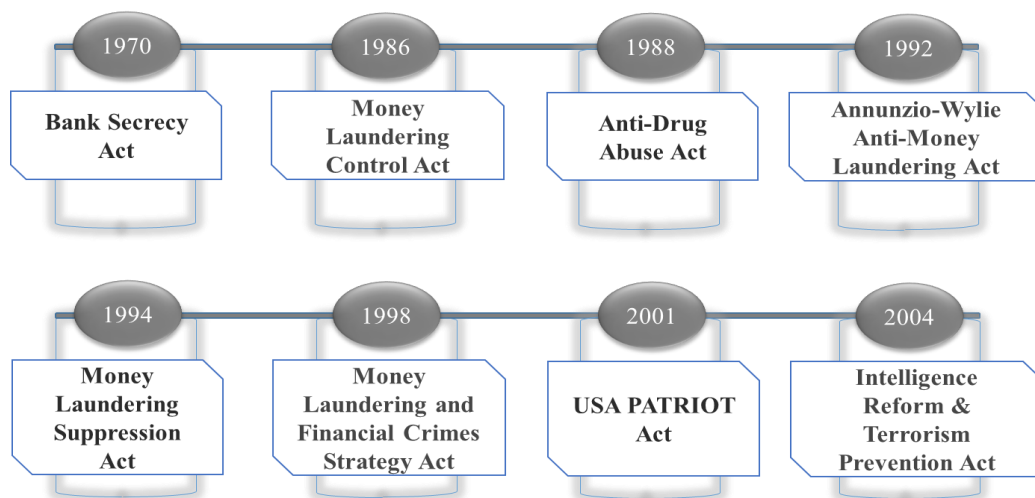
Ο νόμος εξαρχής αποσκοπούσε στον εντοπισμό της πηγής, του όγκου και της κίνησης κεφαλαίων εντός και εκτός των Η.Π.Α και αυτών που κατατίθενται σε χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, με εργαλείο τα αρχεία και τις αναφορές των οικονομικών συναλλαγών ώστε να προσδιορίζονται τα πρόσωπα που διενεργούν τις συναλλαγές και οι διαδρομές των χρημάτων ("History of Anti-Money Laundering Laws", n.d.).

Η εντατικοποίηση και η μεγέθυνση, ωστόσο, της εκροής κεφαλαίων, κτηθέντα κυρίως από το λαθρεμπόριο ναρκωτικών, τα οποία θα διέφευγαν φορολόγησης, σ' ένα ευρύτερο πλαίσιο νεοφιλελευθερισμού και χρηματοπιστωτικού καπιταλισμού, οδήγησε σε μια ηθικολογικού χαρακτήρα- πολιτική απόφαση εγκληματοποίησης του Ξ.Β.Χ. Κατά την κυβέρνηση Ρέιγκαν, η θεσμοθέτηση του ως έγκλημα, αποσκοπούσε στον "εξαγνισμό" της οικονομίας, περιορίζοντας τη διείσδυση εγκληματικού-ανήθικου χρήματος, προϊόν της δράσης του οργανωμένου εγκλήματος, της Μαφίας και της διακίνησης ναρκωτικών, το οποίο επηρέαζε τον θεμιτό ανταγωνισμό (Βασιλαντωνοπούλου,2019).

Συγκεκριμένα, η ψήφιση του νόμου για τον Έλεγχο του Ξεπλύματος Χρήματος (Money Laundering Control Act) το 1986, κατέστησε ομοσπονδιακό έγκλημα το Ξ.Β.Χ, απαγόρευσε συναλλαγές διάρθρωσης, και παράλληλα υποχρέωσε τις τράπεζες να εφαρμόζουν διαδικασίες (διασφάλισης και παρακολούθησης) για τη συμμόρφωση με τις

απαιτήσεις αναφοράς και τήρησης αρχείων της BSA. Ο νόμος ενίσχυσε τις κυρώσεις και εισήγαγε αστικές και ποινικές ευθύνες για παραβιάσεις ("History of Anti-Money Laundering Laws", n.d.). Αποτέλεσμα η πρώτη επιτυχημένη αποκάλυψη τεράστιου δικτύου Ξ.Β.Χ με τη σύλληψη του AlCaino, άμεσου συνεργάτη του Εσκομπάρ και πολλών άλλων βασικών εγκληματικών και την κατάρρευση της διεφθαρμένης Τράπεζας Πίστης και Εμπορίου (BCCI), μετά από παγίδα του Ρόμπερτ Μαζούρ, μυστικού πράκτορα των Τελωνείων των ΗΠΑ,, που δρούσε με το ψευδώνυμο «Ρόμπερτ Μουσέλα» για να διεισδύσει στο δίκτυο προσφέροντας τους πολυτελή ζωή και διευκολύνσεις. (Bouquet&Verdoun,2023,49:30').

Επιπλέον, οι Η.Π.Α., επιδιώκοντας να διαφυλάξουν το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα των τραπεζών τους σε διεθνές επίπεδο, πρωτοστάτησαν στη διεθνοποίηση της αντεγκληματικής πολιτικής μέσω του Ο.Η.Ε., ο οποίος ήδη από το 1975 αναγνώριζε τη διεθνική φύση του φαινομένου (5ο Συνέδριο στην Γενεύη – United Nations,1975). Αυτό οδήγησε στη Συνθήκη της Βιέννης το 1986, που αποτέλεσε σημαντικό βήμα διεθνοποίησης της συγκεκριμένης αντεγκληματικής πολιτική κατά του Ξ.Β.Χ. (Βασιλαντωνοπούλου, 2019). Καθώς ο Πιστοποιημένος Ειδικός Σύνδεσμος για την Καταπολέμηση του Ξεπλύματος Χρήματος στις ΗΠΑ (US Certified Anti-Money Laundering Specialist Association) είχε, ήδη, υπογραμμίσει ότι το ξέπλυμα αποτελεί απειλή για την καλή λειτουργία του χρηματοπιστωτικού συστήματος, αναδείκνυε ως αναγκαιότητα την ανάπτυξη από τις κυβερνήσεις εθνικών και διεθνών προγραμμάτων κατά του ξεπλύματος (Al-Zaqibh,2013).

Πίνακας 1: Η ιστορία της Νομοθεσίας Ξ.Β.Χ στις Η.Π.Α, Πηγή: Financial Crimes Enforcement Network (η επιμέλεια του πίνακα είναι της συγγραφέως)

Ακολούθησε σειρά νομοθετικών πρωτοβουλιών (Πίνακας 1), που διεύρυναν το πεδίο εφαρμογής, ενίσχυσαν τις κυρώσεις, επέκτειναν τις απαιτήσεις πληροφόρησης και ενίσχυσαν τη συνεργασία μεταξύ κυβερνήσεων και χρηματοπιστωτικού τομέα..

2.1.2 Διεθνείς Συμβάσεις και Συμφωνίες

2.1.2.1 Η Σύμβαση της Βιέννης

Η Διάσκεψη του Ο.Η.Ε. στη Βιέννη (25 Νοεμβρίου - 20 Δεκεμβρίου 1988) οδήγησε στη «Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά της παράνομης διακίνησης ναρκωτικών και ψυχοτρόπων ουσιών», που συμπλήρωσε την «Ενιαία Σύμβαση για τα Ναρκωτικά του 1961» (τροποποιημένη το 1972) και τη «Σύμβαση του 1971 για τις Ψυχοτρόπες Ουσίες». Η Σύμβαση αυτή, που αποτελεί νομοθετικό εργαλείο, αποσκοπούσε στην πιο αποτελεσματική αντιμετώπιση της διακίνησης ναρκωτικών μέσω της διεθνούς συνεργασίας, εμπλέκοντας διωκτικές και δικαστικές αρχές από 99 κράτη-μέλη. Περιλάμβανε λεπτομερείς διατάξεις για τα αδικήματα, τις κυρώσεις, τη δικαιοδοσία, τις υποχρεώσεις νομοθέτησης, τη νομική συνδρομή και την εκπαίδευση (Savona,2005). Σημαντική παράμετρος της Σύμβασης ήταν η υποχρέωση παροχής «αμοιβαίας νομικής συνδρομής» για όλα τα εγκλήματα που καλύπτει, συμπεριλαμβανομένης της άρσης του τραπεζικού απορρήτου, χωρίς δυνατότητα άρνησης (Savona,2005).

Επιπλέον, για πρώτη φορά διεθνώς, τα κράτη-μέλη υποχρεώθηκαν να ποινικοποιήσουν τη Ν.Ε.Π.Δ., (Άρθρο 3), καθορίστηκε η δυνατότητα στις δικαστικές αρχές να διατάσσουν την άρση του τραπεζικού απορρήτου και να εφαρμόζουν μέτρα για τον εντοπισμό, τη δέσμευση ή την κατάσχεση προϊόντων, περιουσιακών στοιχείων και αντικειμένων που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν σε ενδεχόμενη δήμευση (United Nations,1988).

2.1.2.2 Η Σύμβαση του Παλέρμo

Η Σύμβαση του Ο.Η.Ε κατά του διεθνικού Οργανωμένου Εγκλήματος (15 Νοεμβρίου 2000), γνωστή ως «Σύμβαση του Παλέρμo», που προσυέγραψαν 147 κράτη – μέλη και επικύρωσαν 82 χώρες, αντιμετώπιζε το ξέπλυμα χρήματος ως θεμελιώδες στοιχείο του οργανωμένου εγκλήματος και υποχρέωνε τα μέρη να το ποινικοποιήσουν, να λάβουν μέτρα για τον εντοπισμό και το πάγωμα περιουσιακών στοιχείων προερχομένων από εγκληματικές δραστηριότητες και να προωθήσουν τη διεθνή συνεργασία σε έρευνες και διώξεις (UNODC,2000)

Τέθηκε σε ισχύ στις 29 Σεπτεμβρίου 2003, δεσμεύοντας τα κράτη που την επικυρώνουν να ενσωματώσουν τις διατάξεις της στην εσωτερική νομοθεσία τους. Η σημασία της έγκειται στο γεγονός ότι οι διατάξεις της για την καταπολέμηση της Ν.Ε.Π.Δ (AML) ευθυγραμμίζονται με τις Σαράντα Συστάσεις της Ομάδας Χρηματοοικονομικής Δράσης (FATF) για την καταπολέμηση του Ξ.Β.Χ.

Από τα 41 άρθρα της Σύμβασης, τα οποία επικεντρώνονται σε διάφορες πτυχές του οργανωμένου εγκλήματος, τα άρθρα 6 και 7 αφορούν, συγκεκριμένα, στο ξέπλυμα χρήματος. Το άρθρο 6 ορίζει τη Ν.Ε.Π.Δ. ως τη σκόπιμη μετατροπή ή μεταβίβαση περιουσίας γνωστής ως προϊόν εγκλήματος, με στόχο την απόκρυψη της προέλευσής της ή τη διευκόλυνση αποφυγής νομικών συνεπειών. Καλύπτει, επιπλέον, την απόκτηση, κατοχή ή χρήση περιουσιακών στοιχείων που συνιστούν προϊόντα εγκλήματος καθώς και τη συμμετοχή ή τη διευκόλυνση αυτών των αδικημάτων (Al-Zaqibh, 2013).

Η εν λόγω σύμβαση επεκτείνει τα αδικήματα νομιμοποίησης εσόδων που ορίζονται στη Σύμβαση της Βιέννης, καλύπτοντας ευρύτερο φάσμα εγκλημάτων πέραν της διακίνησης ναρκωτικών (Al-Zaqibh, 2013).

2.1.3 Ευρωπαϊκό Δίκαιο (Συμβάσεις και Οδηγίες)

2.1.3.1 Η Σύμβαση του Στρασβούργου

Σε ευθυγράμμιση με την παγκόσμια προσπάθεια αντιμετώπισης του Ξ.Β.Χ. το Συμβούλιο της Ευρώπης το Νοέμβριο του 1990, υπέγραψε τη σχετική σύμβαση με θέμα «το ξέπλυμα, την έρευνα, την κατάσχεση και τη δήμευση των εσόδων από έγκλημα (ETS No. 141)», με στόχο την πρόληψη της κατάχρησης του οικονομικού συστήματος, υιοθετώντας κατ' ουσία τις οδηγίες της F.A.T.F

2.1.3.2 Η Σύμβαση της Βαρσοβίας

Εν συνεχεία, στη Βαρσοβία (16/5/2005) το Σ.τ.Ε, με κύριο στόχο την πρόληψη και όχι μόνο την αντιμετώπιση της Τρομοκρατίας, αναγνωρίζοντας την ανάγκη ενίσχυσης της συνεργασίας και την ενότητα των μελών του, επικαιροποίησε (κατ' ακολουθία των αναθεωρήσεων της F.A.T.F.) τις διατάξεις που αφορούσαν στη «Νομιμοποίηση, ανίχνευση, κατάσχεση και δήμευση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και για τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας».

Τις δύο αυτές Συμβάσεις ακολούθησαν οι Οδηγίες που θα αναφέρουμε στην συνέχεια με την υποχρέωση ενσωμάτωσης των διατάξεων τους στο εθνικό δίκαιο των κρατών-μελών της Ε.Ε.

2.1.3.3 Οδηγίες [Anti-Money Laundering Directives (AMLDs)]

Η Ε.Ε. όπως μπορούμε να δούμε στη σχετική ενότητα της ιστοσελίδας του Σ.τ.Ε. (2024) κατατάσσει το θέμα της καταπολέμησης του Ξ.Β.Χ στις κορυφαίες προτεραιότητες της πολιτικής της ατζέντας. Αρχής γενομένης το 1991, με την πρώτη Οδηγία 91/308/ΕΟΚ το 1991, οι σχετικές κατευθύνσεις μεταφέρουν σταδιακά στη νομοθεσία της Ε.Ε. τις δεσμευτικές πλέον συστάσεις της F.A.T.F., αν και αρχικά είχαν «soft-law» χαρακτήρα (Καϊάφα-Γκμπάντι, 2007)..

Με γνώμονα την αναγνώριση και αξιολόγηση του κινδύνου, την πληροφόρηση και την τήρηση αρχείων (την ταυτοποίηση των πελατών και την αναφορά ύποπτων συναλλαγών), την καταστολή και τις ποινικές κυρώσεις, την εκπαίδευση και τη διεθνή συνεργασία, στο πλαίσιο της ενωσιακής πολιτικής για την ασφάλεια και τη διαφύλαξη των οικονομικών της συμφερόντων, οι οδηγίες θεμελίωσαν την αντιμετώπιση του Ξ.Β.Χ. προσδιορίζοντας τις εγκληματικές ενέργειες που το αποτελούν, τους κανόνες και τα περιοριστικά μέτρα που απαιτούνται από τα κράτη μέλη.

Στην συνέχεια παραθέτουμε συνοπτικά με χρονολογική σειρά τις εν λόγω ευρωπαϊκές οδηγίες του Ευρωκοινοβουλίου και του Σ.τ.Ε, εκ των οποίων όσες προηγήθηκαν δεν είναι πλέον σε ισχύ, καθώς όσες ακολούθησαν τις τροποποίησαν ή τις κατήργησαν, ενδεικτικό της δέσμευσης της Ε.Ε. για την ενίσχυση του πλαισίου αντιμετώπισης του Ξ.Β.Χ. και τη συμμόρφωση με διεθνή πρότυπα.

- 1η Οδηγία (91/308/ΕΚ–10/6/1991): όρισε τη Ν.Ε.Π.Δ. και καθόρισε απαιτήσεις για τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, συμπεριλαμβανομένης της ταυτοποίησης των πελατών, της τήρησης αρχείων και της αναφοράς ύποπτων ή παράνομων συναλλαγών. Η μη συμμόρφωση με αυτές τις υποχρεώσεις επέσυρε κυρώσεις.
- 2η Οδηγία (2001/97/ΕΚ-4/12/2001): τροποποίησε την 91/308/ΕΚ ως απόρροια της ανάγκης για περαιτέρω θωράκιση του χρηματοπιστωτικού κλάδου και άλλων δραστηριοτήτων που ζημιώνονται από το Ξ.Β.Χ. (με ειδική αναφορά στη Γενική Συμφωνία για το Εμπόριο Υπηρεσιών (GATS)) καθώς και ευθυγράμμιση με τις σχετικές διεθνείς πρακτικές, Αποσαφίνισε και επέκτεινε τις δραστηριότητες, τις

επιχειρήσεις και τα επαγγέλματα που προσδιορίζονται ως «χρηματοδοτικοί οργανισμοί» και «πιστωτικά ιδρύματα», καθώς επίσης και τις τελούμενες πράξεις που ορίζονται ως Ν.Ε.Π.Δ., οι οποίες, αρχικά, περιορίζονταν σε αδικήματα σχετιζόμενα με τα ναρκωτικά.

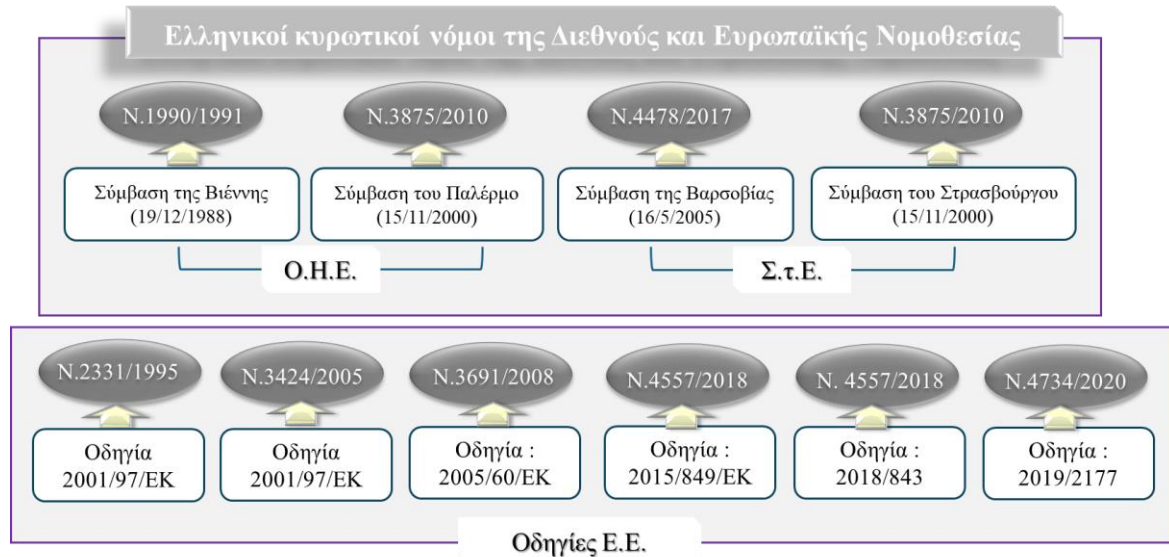
- 3η Οδηγία: 2005/60/EK-26/10/2005 (ημερομηνία λήξης ισχύος:25/06/2017-καταργήθηκε και αντικαταστάθηκε από την 4^η οδηγία). Είναι αρκετά λεπτομερής και διευκρινιστική στα θέματα που καλύπτει, ευθυγραμμίζεται με τις αναθεωρημένες συστάσεις της F.A.T.F. ως διεθνές πρότυπο, και θέτει τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας ως σημαντικό πεδίο διενέργειας Ξ.Β.Χ.. Εν συνεχεία εκδόθηκε η Οδηγία 2006/70/EK της Επιτροπής (1-8-2006) με την οποία θεσπίσθηκαν τα μέτρα εφαρμογής της οδηγίας 2005/60/EK (ορισμός του πολιτικώς εκτεθειμένου προσώπου, τεχνικά κριτήρια εφαρμογής και εξαιρέσεων δέουσας επιμέλειας, άσκησης χρηματοπιστωτικής δραστηριότητας κτλ).
- 4η Οδηγία : 2015/849/EK -20/5/2015: καταργεί την προηγούμενη οδηγία καθώς και την 2006/70/EK της Επιτροπής, τροποποιεί τον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 648/2012 στις οδηγίες, μεταφέρει τις αναθεωρημένες συστάσεις της F.A.T.F., συμπεριλαμβάνει τα «φορολογικά εγκλήματα» και το ηλεκτρονικό χρήμα ως πεδίο εστιασμού. Θα σημειώσουμε εδώ την συχνή αναφορά των Μ.Χ.Π που έχουν συστήσει ή οφείλουν να συστήσουν τα κράτη μέλη και τις οδηγίες για τη λειτουργία τους, ως εξαιρετικής σημασίας για την αντιμετώπιση της Ν.Ε.Π.Δ.
- 5η Οδηγία: 2018/843 - 30/5/2018: τροποποιεί τις οδηγίες (ΕΕ)2015/849 2009/138/EK και 2013/36/ΕΕ, ενισχύοντας της και επεκτείνει τις απαιτήσεις διαφάνειας. Συμπεριλαμβάνει, δε, νέες τεχνολογίες όπως τα κρυπτονομίσματα.
- 6η Οδηγία: 2018/1673 - 23/10/2018: βρίσκεται εν ισχύ, ενώ τρέχουσα ενοποιημένη έκδοσή της αποτελεί η οδηγία 2024/1226 -24/4/2024. Αυστηροποιεί τις ποινικές κυρώσεις και τα μέσα επιβολής για αδικήματα ξεπλύματος βρώμικου χρήματος.

2.1.4 Ελληνικό δίκαιο

2.1.4.1 Οι πρώτες νομοθετικές ρυθμίσεις

Η βάση της ποινικής αντιμετώπισης του Ξ.Β.Χ. στη χώρα μας, ως κράτος-μέλος διεθνών οργανισμών, έχει διεθνή προέλευση και συγκεκριμένη ταυτότητα, όπως επιβλήθηκε μέσω

του δεσμευτικού χαρακτήρα των συμβάσεων του Ο.Η.Ε, του Σ.τ.Ε. και της νομοθεσίας της Ε.Ε. που εξετάσαμε στις προηγούμενες παραγράφους, οι οποίες μετέφεραν τις συστάσεις της F.A.T.F. υπό την πολιτική επίδραση των G8 (Καϊάφα –Γκμπάντι,2007).

Πίνακας 2 : Ενσωμάτωση διεθνούς και ευρωπαϊκού δικαίου στο ελληνικό (η επιμέλεια του πίνακα είναι της συγγραφέως)

Η έννοια της Ν.Ε.Π.Δ. προϋπήρχε στο ελληνικό δίκαιο, και συγκεκριμένα στο Τρίτο Κεφάλαιο του Ν.2145/1993 περί «Καταστολής της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές δραστηριότητες», όπου το άρθρο 5, επέκτεινε το άρθρο 394 (Αποδοχή και διάθεση προϊόντων εγκλήματος) με το 394Α. Αν και ο ορισμός της Ν.Ε.Π.Δ. δεν προσδιοριζόταν σαφώς, εισάγονταν μέτρα όπως η δήμευση περιουσιακών στοιχείων κατά την ανακριτική διαδικασία και η υποχρέωση χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων να παρέχουν κρίσιμη πληροφόρηση, απόρρητη ή μη, που θα διευκολύνει τη διαδικασία.

Ο Ν. 2331/1995, τροποποιημένος από τον Ν. 3424/2005, διατύπωσε εννοιολογικά τη Ν.Ε.Π.Δ., τις εγκληματικές δραστηριότητες που την αποτελούν, καθώς και άλλες έννοιες όπως «χρηματοπιστωτικός οργανισμός, «πιστωτικό ίδρυμα», «περιουσία» κ.α.

Με το νόμο αυτό η χώρα μας εκπλήρωσε τις διεθνείς της υποχρεώσεις για ευθυγράμμιση με το διεθνές δίκαιο (Οδηγία 2001/97/EK). Διακρίνεται, δε, για την ιδιαίτερη αυστηρότητά του, κατά της οποίας ασκήθηκε δριμύτατη κριτική, όπως για παράδειγμα τη μετατροπή σε κακούργημα την συγκάλυψη και παροχή συνδρομής στους δράστες του Ξ.Β.Χ., και την

εφαρμογή του μέτρου της δήμευσης, προ της οριστικοποίησης της καταδίκης του (Καϊάφα-Γκμπάντι, 2007).

Οι αλλαγές που επέφερε ο αυστηρότερος Ν.3424/2005 αφορούν, κυρίως, στην αντικατάσταση της αρμόδιας Επιτροπής για «την συγκέντρωση, αξιολόγηση και διερεύνηση των πληροφοριών που διαβιβάζονται σ' αυτήν, ως ύποπτες συναλλαγών νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες», με την Α.Κ.Ν.Ε.Ε.Δ., διευρύνοντας τις αρμοδιότητές της σε επίπεδο προανάκρισης και προκαταρκτικής εξέτασης και έκδοσης πορισμάτων (Αιτιολογική Έκθεση, 2005).

Επιπλέον, θέσπισε την υποχρέωση αναφοράς ύποπτων συναλλαγών σε περαιτέρω επαγγελματικούς κλάδους, όπως οι δικηγόροι, οι λογιστές, οι συμβολαιογράφοι κ.α, ένα επιπλέον γεγονός που αποτέλεσε αντικείμενο επικρίσεων με το σκεπτικό ότι οι συγκεκριμένες επαγγελματικές κατηγορίες επιφορτίζονται με τύπου αστυνομικά καθήκοντα, ενώ γενικότερα, θεωρήθηκε προβληματική η διεύρυνση της ποινικοποίησης του Ξ.Β.Χ. (Καϊάφα-Γκμπάντι, 2007).

Ο Ν.3691/2008, ενσωμάτωσε την 3η οδηγία 2005/60/EK, την 2006/70/EK και ορισμένες συστάσεις της F.A.T.F, η οποία είχε θέσει τη χώρα μας «υπό καθεστώς παρακολούθησης» με υποχρέωσή της να υποβάλει σχέδιο δράσης κατά του Ξ.Β.Χ. Όπως μπορούμε να δούμε στην Αιτιολογική έκθεσή του, αποσαφήνισε τη σχέση του ξεπλύματος με τη Χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, βάσει των υποχρεώσεων της στα διεθνή θεσμικά όργανα να εντάξει το δεύτερο στα κύρια εγκλήματα του πρώτου.

Παράλληλα, αυστηροποίησε τις ποινές, πρόσθεσε χρηματικά πρόστιμα, ενδυναμώθηκε οργανωτικά και λειτουργικά με τη σύσταση περαιτέρω οργάνων, όπως την Επιτροπή επεξεργασίας Στρατηγικών και Πολιτικών για το Ξ.Β.Χ. και το Φορέα Διαβούλευσης του Ιδιωτικού Τομέα. Έκανε, επίσης, εκτενή αναφορά στα μέτρα δέουσας επιμέλειας και επέκτεινε τα υπόχρεα πρόσωπα (πχ εταιρίες παροχής επιχειρηματικού κεφαλαίου, ενεχυροδανειστήρια κ.α.)

Με σκοπό την ενσωμάτωση της 4ης Οδηγίας 2015/849/EK του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και του Συμβουλίου και τις εκτεταμένες μεταρρυθμίσεις της, την κατάργηση και τροποποίηση άλλων σχετικών οδηγιών και διατάξεων, κι έχοντας υπόψη ότι οι αλληπάλληλες τροποποιήσεις στο βασικό νόμο 2691/2008 είχαν ως αποτέλεσμα την «απώλεια της συστηματικής και ορολογικής συνοχής του» ψηφίστηκε ο Ν.4557/2018.

Σε μια προσπάθεια επικαιροποίησης, επαναδιατύπωσε τους ορισμούς των βασικών αδικημάτων, συμπεριλαμβανομένης και της φοροδιαφυγής και διεύρυνε αυτά με την ένταξη των αδικημάτων της «εμπορίας επιρροής-μεσαζόντων και τη δωροδοκία-δωροληψία στον ιδιωτικό τομέα» καλύπτοντας κατ' αυτό τον τρόπο και εγκληματικές πράξεις που συνιστούν την έννοια της διαφθοράς, η οποία δεν έχει ποινικά τυποποιηθεί.

Επίσης, επεκτάθηκε ο κατάλογος των υπόχρεων προσώπων σε επαγγελματικούς κλάδους σχετικούς με υψηλής αξίας αγαθά, όπως πολύτιμοι λίθοι, αντίκες, σκάφη και ελικόπτερα, παραγωγή, εμπορία, διακίνηση, συμπεριλαμβανομένου και του ενεχυροδανεισμού.

Τέλος, ενίσχυσε τα μέτρα δέουσας επιμέλειας με μια πληθώρα περιπτώσεων συναλλαγών, ακόμα και για μικρά ποσά, όπως οι «συναλλαγές με ηλεκτρονικό χρήμα ή ειδικά προπληρωμένα μέσα που διαθέτουν δυνατότητα επαναφόρτισης με μηνιαίο όριο πράξεων πληρωμής άνω των διακοσίων πενήντα (250) ευρώ», καθώς και επιπρόσθετες υποχρεώσεις των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων να έχουν πλήρη και σφαιρική εικόνα των πελατών τους, αλλά και δυνατότητα εκτίμησης κινδύνου (Αιτιολογική έκθεση, 2018).

2.1.4.2 Το ισχύον θεσμικό πλαίσιο

Η συνεχής νομοθετική εξέλιξη επιβεβαιώνει την προσαρμογή της Ελλάδας στα διεθνή πρότυπα για την καταπολέμηση της Ν.Ε.Π.Δ.. Το ισχύον θεσμικό πλαίσιο έχει ως βάση τον Ν.4557/2018 που αναφέραμε, ωστόσο, η υποχρέωση ενσωμάτωσης της πιο πρόσφατης κοινοτικής νομοθεσίας στο εθνικό μας δίκαιο (τροποποιητική Οδηγία (ΕΕ) 2018/843 και το τρίτο άρθρο της Οδηγίας (ΕΕ) 2019/2177) επέβαλε την ψήφιση του τροποποιητικού νόμου Ν.4734/2020.

Με στόχο την ενίσχυση του νομικού πλαισίου κατά της «Ν.Ε.Π.Δ. και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας» καθώς και την επαύξηση της διαφάνειας και της ασφάλειας, μέσω διεύρυνσης των συνεργασιών μεταξύ αρμόδιων φορέων και της πρόσβασης σε μητρώα και πληροφορίες, επιδιώκεται η αποτροπή χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για παράνομους σκοπούς. Η ανάγκη αυτή είναι απόρροια εκθέσεων από διεθνείς οργανισμούς, όπως ο ΟΗΕ, η Interpol και η Europol, που καταδεικνύουν τη σύνδεση μεταξύ οργανωμένου εγκλήματος και τρομοκρατίας, απειλώντας την ασφάλεια της Ε.Ε. (Αιτιολογική έκθεση, 2020).

Στο πλαίσιο αυτό, στη λίστα των υπόχρεων προσώπων του Ν. 4557/2018 (άρθρο 5), προστέθηκαν «οι πάροχοι υπηρεσιών ανταλλαγής μεταξύ εικονικών και παραστατικών

νομισμάτων, καθώς και οι πάροχοι θεματοφυλακής ψηφιακών πορτοφολιών, τα οποία οφείλουν να εφαρμόζουν τις προτεινόμενες ρυθμίσεις στις καθημερινές τους συναλλαγές». Επιπλέον, θεσπίστηκε κατάλογος σημαντικών δημόσιων λειτουργημάτων και ειδικών καθηκόντων για τον προσδιορισμό πολιτικώς εκτεθειμένων προσώπων, σύμφωνα με τις εθνικές διατάξεις. (Αιτιολογική έκθεση, 2020).

Διατρέχοντας το σχέδιο νόμου, παρατηρούμε εν γένει τροποποιήσεις σε όλα τα άρθρα με σημαντικές αυτές που αναφέραμε πιο πάνω, καθώς και την οριστικοποίηση των αξιόποινων συμπεριφορών που αποτελούν τα βασικά αδικήματα, τις αρμόδιες αρχές, και τις ποινικές κυρώσεις που το ενωσιακό δίκαιο αφήνει στους νομοθέτες του κάθε-κράτους μέλους να καθορίσει. Ιδιαίτερη αναφορά γίνεται στην ψηφιακή διακυβέρνηση ως εργαλείο άντλησης, επεξεργασίας, διατήρησης, ανάκτησης και διαμοιρασμού των απαιτούμενων δεδομένων για την επιτυχή πρόληψη και καταπολέμηση της κάθε σχετιζόμενης εγκληματικής δραστηριότητας (Αιτιολογική έκθεση, 2020).

2.1.4.3 Το αδίκημα της Ν.Ε.Π.Δ. στο ελληνικό θεσμικό πλαίσιο

Ολοκληρώνοντας την αναφορά μας στο ισχύον θεσμικό πλαίσιο στη χώρα μας κρίναμε απαραίτητο να αναφέρουμε τα κύρια χαρακτηριστικά του εν λόγω αδικήματος από πλευράς ποινικής αντιμετώπισής του. Στοιχειοθέτηση της Ν.Ε.Π.Δ συνίσταται εφόσον έχουν τελεστεί οι αξιόποινες πράξεις του άρθρου 4, του Ν.4557/2018 από τις οποίες προκύπτει η προς νομιμοποίηση περιουσία, και αποτελούν τα βασικά αδικήματα: εγκληματική οργάνωση (άρθρο 187 ΠΚ), χρηματοδότηση της τρομοκρατίας και οι τρομοκρατικές πράξεις (άρθρο 187Α ΠΚ), δωροληψία, δωροδοκία υπαλλήλου, (άρθρο 235 και 236 ΠΚ) εμπορία ανθρώπων (άρθρο 323Α ΠΚ), απάτη, κλοπή, ληστεία, πλαστογραφία, σωματεμπορία (άρθρο 351 ΠΚ), παράνομη διακίνηση ναρκωτικών, λαθρεμπορία, φοροδιαφυγή, μη καταβολή χρεών προς το δημόσιο, απιστία και χρηματιστηριακά αδικήματα (άρθρο 309 ΠΚ). Επιπλέον, περιλαμβάνεται κάθε αδίκημα που επισύρει ποινή

φυλάκισης τουλάχιστον τριών μηνών και από το οποίο αποκομίζεται περιουσιακό όφελος (Καπουράνη,2022•Σάμιος,2019).

2.2 Διαμόρφωση πολιτικής καταπολέμησης Ξ.Β.Χ : Διεθνή και εθνικά όργανα

2.2.1 F.A.F.T

Ο παγκόσμιος χαρακτήρας της Ν.Ε.Π.Δ. καθιστά αναγκαία την ανάπτυξη διεθνών στρατηγικών για την αντιμετώπιση της. Οι διεθνείς αυτές προσπάθειες φέρνουν την Ομάδα Χρηματοπιστωτικής Δράσης (FATF) να ηγείται, καθορίζοντας διεθνή πρότυπα και κατευθυντήριες γραμμές.

Η FATF είναι ένα διεθνές σώμα που ιδρύθηκε το 1989 για την προάσπιση του χρηματοπιστωτικού συστήματος και της οικονομίας από τη νομιμοποίηση βρώμικου χρήματος και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας. Το 2019, οι υπουργοί των μελών αποφάσισαν να μετατρέψουν την 5ετή θητεία της σε αορίστου χρόνου. Επί του παρόντος, στη FATF συμμετέχουν 39 κράτη-μέλη, ενώ συνεργάζεται με πάνω από 200 δικαιοδοσίες παγκοσμίως. Οι βασικές δράσεις της περιλαμβάνουν εξειδικευμένες έρευνες, προώθηση μέτρων αντιμετώπισης και αξιολόγηση κρατών. Κύριο εργαλείο της αποτελούν οι 40 Συστάσεις, που αναθεωρούνται τακτικά για να ανταποκρίνεται τις νέες προκλήσεις από την τεχνολογία και τα χρηματοπιστωτικά προϊόντα (FATF,2023).

2.2.2 Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών

Στην προηγούμενη ενότητα εξετάσαμε τη Σύμβαση της Βιέννης, η οποία αποτέλεσε την έναρξη της παγκόσμιας επίσημης αντίδρασης κατά του φαινομένου του Ξ.Β.Χ. με την ποινικοποίηση του και την ανάληψη υποχρέωσης των κρατών μελών για ένταξή του στις εθνικές νομοθεσίες.

Ο Ο.Η.Ε, που επί του παρόντος απαριθμεί 193 κράτη-μέλη έχει βασική αποστολή τη διατήρηση της παγκόσμιας ειρήνης και ασφάλειας, την προάσπιση του διεθνούς δικαίου και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, την παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας, και την υποστήριξη της αειφόρου ανάπτυξης. Ιδρύθηκε το 1945, με την υπογραφή του χάρτη των Η.Ε. (UN Charter) από 51 αποδυναμωμένες και ερειπωμένες, από τις συνέπειες του 2ου Παγκοσμίου

πολέμου χώρες και κύριο στόχο την προσπάθεια ανασύνταξής τους και την αποτροπή ενός νέου πολέμου (United Nations, History,n.d).

Προκειμένου να αντιμετωπιστεί η ατζέντα των ζητημάτων προτεραιότητας, έχει συστηθεί το Σύστημα των Η.Ε. που αποτελείται από έξι κύρια όργανα: «1.τη Γενική Συνέλευση, 2.το Συμβούλιο Ασφαλείας, 3.το Κοινωνικό και Οικονομικό Συμβούλιο, 4.το Συμβούλιο Κηδεμονίας, 5.το Διεθνές Δικαστήριο και 6. τη Γραμματεία». Πέραν τούτων, ο οργανισμός έχει, επιπλέον, δημιουργήσει ειδικευμένους για τα ζητήματα οργανισμούς, προγράμματα και ταμεία (Ηνωμένα Έθνη. Περιφερειακό Κέντρο Πληροφόρησης του ΟΗΕ,2024)

Το Συμβούλιο Ασφαλείας, αποτελεί το μοναδικό όργανο που βάσει του Χάρτη των Η.Ε., έχει την εξουσία λήψης αποφάσεων, που υποχρεούνται τα κράτη-μέλη να εκτελέσουν και να εφαρμόσουν. Έχει ως πρωταρχική ευθύνη τη διατήρηση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας, μέσω προσδιορισμού και λήψης μέτρων κατά απειλών, επιθετικών πράξεων, συμπεριλαμβανομένης της τρομοκρατίας (που συνδέεται άμεσα με το Ξ.Β.Χ), ενώ αποτελεί το συντονιστικό όργανο των δράσεων καταπολέμησής της.

Επιπλέον, το Γραφείο των Ηνωμένων Εθνών για τα Ναρκωτικά και το Έγκλημα (UNODC), στα πλαίσια του οποίου λειτουργεί το Παγκόσμιο Πρόγραμμα κατά του Ξ.Β.Χ. (GPML), συμβάλλει σημαντικά στις προσπάθειες καταπολέμησης αυτού και της τρομοκρατίας, μέσω της εκπαίδευσης των κρατών-μελών, υποστήριξής τους σε θέματα στρατηγικής, κατάρτισης και ενσωμάτωσης μέτρων πρόληψης και αντιμετώπισης, παροχής τεχνικής βοήθειας κ.α.

Σημαντικό, επίσης ρόλο παίζουν οι Επιτροπές που ανήκουν στο UNODC, όπως η «Επιτροπή για την Πρόληψη του Εγκλήματος και την Ποινική Δικαιοσύνη (CCPCJ), στο έργο της οποίας συμπεριλαμβάνεται η μείωση των παράνομων ροών χρηματοδότησης και όπλων που προέρχονται από εγκληματικές δραστηριότητες, καταπολέμηση της διαφθοράς και της τρομοκρατίας καθώς και την υποστήριξη της χρηστής διακυβέρνησης, δράσεις οι οποίες εντάσσονται στην ατζέντα για την αειφόρο ανάπτυξη του 2030 (S.D.G) του Οργανισμού, εκ των οποίων ο Στόχος 16 αφορά στην ειρήνη, τη δικαιοσύνη και ισχυρούς θεσμούς (U.N. Office on Drugs and Crime,2023).

2.2.3 Διεθνής Αστυνομία - Ιντερπολ

Ο ρόλος της Ιντερπόλ έγκειται στην διαμεσολάβηση και διευκόλυνση της επικοινωνίας μεταξύ των κρατών κατά τη διερεύνηση υποθέσεων Ν.Ε.Π.Δ., συντονισμό επιχειρήσεων,

και τη γενικότερη προώθηση πολιτικών καταπολέμησής της, μέσα από συνεργασίες και ψηφίσματα, όπως πχ ο πρότυπος νόμος για το Ξ.Β.Χ. και η δήμευση περιουσιακών στοιχείων (1985) που αποτέλεσε μοντέλο στη Σύμβαση του ΟΗΕ για τα ναρκωτικά (Savona,2005).

Επιπροσθέτως, το 1994, διοργάνωσε ομάδα εργασίας για το Ξ.Β.Χ. με την υποστήριξη της F.A.T.F. και άλλων διεθνών οργανισμών, ενώ, η εντατικοποίηση του φαινομένου, οδήγησε στην ίδρυση του Κέντρου κατά του Οικονομικού Εγκλήματος και της Διαφθοράς (IFCACC) ως μια κεντριοποιημένη διεθνή διεπιστημονική απάντηση. Αυτό επιδιώκεται μέσω της στόχευσης παγκόσμιων παράνομων χρηματοοικονομικών ροών και των διαφορετικών τύπων συστημάτων ξεπλύματος, τη χρήση εικονικών περιουσιακών στοιχείων, καθώς και στον εντοπισμό εγκληματικών περιουσιακών στοιχείων και κατάσχεση τους (Interpol,2022).

2.2 Άλλοι διεθνείς οργανισμοί

- i. Η Επιτροπή της Βασιλείας για την Τραπεζική Εποπτεία (Basel Committee on Banking Supervision): αποτελείται από εκπροσώπους κεντρικών τραπεζών και εποπτικών αρχών από δέκα χώρες με αναπτυγμένα χρηματοπιστωτικά συστήματα (Βέλγιο, Καναδάς, Γαλλία, Γερμανία, Ιταλία, Ιαπωνία, Ολλανδία, Σουηδία, Ελβετία, Ηνωμένο Βασίλειο, Ηνωμένες Πολιτείες και Λουξεμβούργο). Το 1988, η Επιτροπή ενέκρινε αρχές που υπογραμμίζουν τη σημασία της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας των τραπεζών και της επαγρύπνησης κατά εγκληματικών δραστηριοτήτων που χρησιμοποιούν τραπεζικά συστήματα. Δίνεται έμφαση στην ακεραιότητα των διοικήσεων, την αποτροπή του Ξ.Β.Χ., τον εντοπισμό και την επαλήθευση πελατών και τη συνεργασία με τις αρχές. Η Επιτροπή προτείνει τη λήψη νομικών μέτρων σε περίπτωση υπόνοιας εγκληματικής δραστηριότητας, ενώ ο ρόλος της παραμένει συμβουλευτικός, επικεντρωμένος στην παραγωγή αναφορών και την παροχή χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών. (BIS,2018)
- ii. Η Παγκόσμια Τράπεζα (World Bank): Ιδρύθηκε το 1947, έχει τρέχων αριθμό μελών 189 κράτη, αποτελείται από διάφορες μονάδες και διαμορφώνει διεθνείς πολιτικές με αποστολή τον τερματισμό της ακραίας φτώχειας και την ενίσχυση της παγκόσμιας κοινής ευημερίας σε έναν βιώσιμο πλανήτη. Όσον αφορά στην

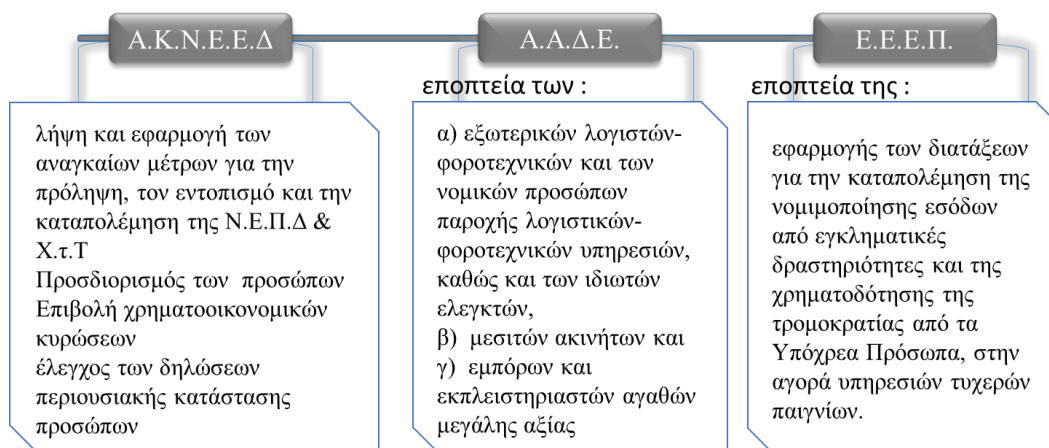
αντιμετώπιση του Ξ.Β.Χ., έχει αναπτύξει ένα ολοκληρωμένο εργαλείο αξιολόγησης κινδύνου (National Assessments of Money Laundering Risks), που υιοθετεί κανόνες της FATF, προκειμένου να συμβάλλει στην κατανόηση, αξιολόγηση και πρόληψη του ρίσκου σε διεθνές επίπεδο (World Bank Group, 2022)

- iii. Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (International Monetary Fund): Το ΔΝΤ με 191 χώρες μέλη, στοχεύει στην βιώσιμη ανάπτυξη και ευημερία αυτών μέσω της διασφάλισης της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας, της νομισματικής συνεργασίας και αποθάρρυνση ενεργειών και πολιτικών που την υπονομεύουν. Τέτοιες είναι και το Ξ.Β.Χ, στην καταπολέμηση του οποίου συμβάλλει με την τεχνική υποστήριξη, παροχή πληροφοριών και διαμοιρασμό των καλών πρακτικών και συντονισμό της επικοινωνίας και συνεργασίας των χωρών ("About the IMF").
- iv. Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας & Ανάπτυξης (Ο.Ο.Σ.Α – Ο.Ε.Κ.Δ.): στοχεύει στην βελτίωση της παγκόσμιας ευημερίας μέσω σχετικών πολιτικών και ενίσχυσης της οικονομικής συνεργασίας, ενώ στο επίκεντρο των δράσεων του βρίσκεται η καταπολέμηση της διαφθοράς την οποία βλέπουμε να τη συνδέει με τη ροή βρώμικου χρήματος. Έχει εκδώσει εκθέσεις αξιολόγησης, εγχειρίδιο για τις φορολογικές αρχές που συμμετέχουν στη δίωξη του ΞΒΧ και έχει διαμορφώσει δείκτες για την διαπίστωση του φαινομένου στις οικονομικές οντότητες (OECD, 2019). Καθοριστικής σημασίας είναι οι πρωτοβουλίες που έλαβε σχετικά με την διαφάνεια και την ανταλλαγή φορολογικών πληροφοριών μεταξύ των κρατών. (Τζαναβάρη, 2019)

2.3 Εθνικά όργανα & αρμόδιες αρχές κατά της Ν.Ε.Π.Δ.

Εκτός των φορέων της ποινικής δικαιοσύνης και την Ελληνική Αστυνομία, αρμόδια όργανα για την πρόληψη, εποπτεία και την «καταπολέμηση της Ν.Ε.Π.Δ. της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, της χρηματοδότησης της διάδοσης όπλων μαζικής καταστροφής» με στόχο την ασφάλεια και τη σταθερότητα της δημοσιονομικής και οικονομικής πολιτικής, είναι σύμφωνα με το ισχύον θεσμικό πλαίσιο του Ν.4557/2018 και των τροποποιήσεων του με τον Ν.4816/2021: η Αρχή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες, που συνιστά την εθνική μας Αρχή με αυτό το ρόλο, κατά κύριο λόγο, και

η Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων, η Τράπεζα της Ελλάδος, η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς και η Επιτροπή Εποπτείας και Ελέγχου Παιγνίων.

Πίνακας 3 : Αρμόδιες αρχές κατά της Ν.Ε.Π.Δ.

Η Α.Κ.Ν.Ε.Ε.Δ, αποτελούμενη από τρεις ξεχωριστές και αυτόνομες μονάδες έχει ως σκοπό τη λήψη προληπτικών και κατασταλτικών μέτρων κατά των παράνομων πράξεων της Ν.Ε.Π.Δ. και της Χ.τ.Τ και των ατόμων που την πράττουν, σε ευθυγράμμιση με διεθνή νομοθεσία που έχει ενσωματωθεί στο εθνικό μας δίκαιο. (Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών), ενώ οι υπόλοιπες έχουν εποπτικές αρμοδιότητες που έγκεινται στον προσδιορισμό των υποχρεώσεων και οδηγιών για τα εμπλεκόμενα πρόσωπα, ενώ παράλληλα διενεργούν ελέγχους.

Οι εποπτικές αρμοδιότητες των Αρχών αυτών συνιστούν το λεπτομερή καθορισμό των υποχρεώσεων των προσώπων, την καθοδήγηση τους και τη διενέργεια ελέγχων εφαρμογής και επάρκειας των ληφθέντων μέτρων. Επιπλέον, εκδίδουν ετήσιες εκθέσεις για το Υπουργείο Οικονομικών, τις οποίες αναλύει ως κεντρικό συντονιστικό όργανο (Ν.4734/2020, Άρθρο 6) προκειμένου να αποφασισθούν περαιτέρω μέτρα, ενώ παράλληλα προωθεί και διευκολύνει την ανταλλαγή πληροφοριών και μεταξύ των αρχών συνεργασίας.

2.3 Αποτίμηση αποτελεσματικότητας της πολιτικής καταπολέμησης Ξ.Β.Χ.

2.3 Προληπτικά μέτρα αντεγκληματικής πολιτικής

Μετά την παράθεση του θεσμικού πλαισίου προχωρούμε σε αποτίμηση της διεθνούς αντεγκληματικής πολιτικής για την αντιμετώπιση του εγκλήματος του ξεπλύματος, από πλευράς των προληπτικών, αποτρεπτικών και κατασταλτικών μέτρων που τη συνιστούν (Βιδάλη,2017). Είναι πρόδηλο, από τα παραπάνω πως το διεθνές και το εθνικό μας δίκαιο, εξίσου, διέπονται από κοινούς κανόνες και μέτρα για τον εντοπισμό, το πάγωμα και τη δήμευση των προϊόντων του εγκλήματος με διακρατική εφαρμογή κυρίως στην Ευρώπη και στις Η.Π.Α., ενώ οι υπόλοιπες χώρες διαφοροποιούνται (Levi,2022). Καθώς τα μέτρα δεν είναι εξατομικευμένα (tailor-made) για κάθε δικαιοδοσία, αυτές οφείλουν να αναπτύξουν δικά τους σύμφωνα με τις παγκόσμιες βέλτιστες πρακτικές και κατευθύνσεις (Chitimira & Munedz,2022).

Η προληπτική πολιτική, αποσκοπεί στην αποτροπή της χρήσης χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων για Ξ.Β.Χ. ενισχύοντας τη διαφάνεια τους, ούτως ώστε να μην επιτρέπουν ή συμμετέχουν στις διαδικασίες ξεπλύματος. Οι τελευταίες νομοθετικές ρυθμίσεις επιβάλλουν υποχρεώσεις σε χρηματοπιστωτικά και μη ιδρύματα, καθώς και σε επαγγελματίες όπως δικηγόρους και συμβολαιογράφους, δημιουργώντας έτσι μια "αμισθί" συμμετοχή τους στις διαδικασίες εφαρμογής των μέτρων (Levi,2022).

Όσον αφορά στα μέτρα δέουσας επιμέλειας, απλουστευμένης και αυξημένης, βάση προσέγγισης κινδύνου (Risk based approach), ήτοι την αναγνώριση και επαλήθευση της ταυτότητας των πελατών, την ταυτοποίηση του πραγματικού δικαιούχου, τη συλλογή πληροφοριών σχετικά με τον σκοπό της επιχειρηματικής σχέσης και τη συνεχή παρακολούθηση, ιδιαίτερος για νέους πελάτες, αποσκοπούν στη διασφάλιση ότι τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα γνωρίζουν τους πελάτες τους (Know your customer-KYC), ενώ, ταυτόχρονα, αποφεύγουν τις επιχειρηματικές σχέσεις με άγνωστα άτομα ή εταιρείες. (Αιτιολογική έκθεση Ν.4557/2018).

Ως μέτρο, θεωρείται ιδιαίτερα αποτελεσματικό, ιδιαίτερος εάν τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα συνδυάζουν τις πληροφορίες που έχουν συλλέξει για τους πελάτες τους (συμπεριλαμβανομένων των προσωπικών στοιχείων, της φύσης της επιχείρησής τους, των πηγών κεφαλαίων και των προτύπων συναλλαγών) με συνεχή παρακολούθηση. Κατ'αυτό

τον τρόπο το KYC επιτρέπει στα ιδρύματα να εντοπίζουν ύποπτες συμπεριφορές και να προβαίνουν στις κατάλληλες ενέργειες. Ωστόσο, ακόμα και σε περιπτώσεις πελατών χαμηλού κινδύνου με απλουστευμένη δέουσα επιμέλεια, δεν αποκλείεται το ενδεχόμενο εμπλοκής τους σε εγκληματικές πράξεις ξεπλύματος ή τρομοκρατίας (Chitimira & Munedz,2022). Επιπλέον, το γεγονός ότι πολλές από τις δραστηριότητες των πελατών πραγματοποιούνται εκτός της δικαιοδοσίας της κύριας τράπεζας, αποτελεί μια μεγάλη πρόκληση (Naheem,2015)

Η ενισχυμένη δέουσα επιμέλεια (CCDD) για πελάτες υψηλού κινδύνου συνεπάγεται επαυξημένα μέτρα, ούτως ώστε να διασφαλίζεται πως τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα είναι σε θέση να διαγνώσουν πιθανούς κινδύνους που σχετίζονται με ορισμένα προφίλ πελατών, όπως πελάτες από δικαιοδοσίες υψηλού κινδύνου, πολιτικά εκτεθειμένα άτομα, άτομα που συμμετέχουν σε διασυνοριακές συναλλαγές με ανταποκριτές και διασυνοριακές πληρωμές λογαριασμών (Συστάσεις της FATF,2012) ή εκείνους που εμπλέκονται σε κλάδους επιρρεπείς σε ξέπλυμα χρήματος.

Αναφορικά με την υποχρέωση των ιδρυμάτων να διατηρούν δεδομένα συναλλαγών και έγγραφα ταυτοποίησης (αντίγραφα ταυτοτήτων, διαβατηρίων, αδειών οδήγησης), καθώς και αρχεία λογαριασμών και επαγγελματική αλληλογραφία, για τουλάχιστον πέντε χρόνια μετά τις συναλλαγές, αυτή έχει διπλό σκοπό. Επιτρέπει τον έλεγχο συμμόρφωσης με τους κανόνες κατά της Ν.Ε.Π.Δ. και διευκολύνει στη συλλογή στοιχείων σε περιπτώσεις ποινικών διευρύνσεων (Αιτιολογική έκθεση Ν.4557/2018). Εντούτοις, αν και η πίεση από διεθνείς φορείς και εθνικές κυβερνήσεις για τη λήψη αναφορών από ένα μεγάλο φάσμα εμπορικών και επαγγελματικών παραγόντων αυξάνεται διαρκώς, υπάρχει ασάφεια, αν όχι αδιαφάνεια για τη χρήση τους. Ιδιαίτερα σε δικαιοδοσίες με μεγάλο πλήθος αναφορών, αμφισβητείται η παραγωγικότητα και αποτελεσματικότητα της διαδικασίας από πλευράς διώξεων, ανάκτησης περιουσιακών στοιχείων και πρόληψης σοβαρών εγκλημάτων (Levi,2022).

Η υποχρέωση των ιδρυμάτων και συγκεκριμένων επαγγελματιών να αναφέρουν υποψίες για ξέπλυμα χρημάτων στην Μ.Χ.Π. είναι, επίσης, ένα κρίσιμο μέτρο. Υποψίες μπορεί να προκύψουν από συναλλαγές που δεν έχουν προφανή σκοπό, δεν ταιριάζουν με το προφίλ και τις επιχειρηματικές ανάγκες του πελάτη ή είναι υπερβολικά περίπλοκες. Είναι στην κρίση του εθνικού νομοθέτη να καθορίσει τη μορφή των αναφορών, περιλαμβάνοντας

διάφορες κατηγορίες συναλλαγών (κριτήρια πχ βάσει ορίου, τύπος συναλλαγής κ.α.). Μεγάλο πεδίο κριτικής αποτελεί το συγκεκριμένο μέτρο, εφόσον θέτει σε δυσμενή θέση επαγγελματίες που οφείλουν να παραβούν θεμελιώδης επαγγελματικές αρχές, όπως το απόρρητο και οι εμπιστευτική πληροφόρηση που χαρακτηρίζει τις σχέσεις δικηγόρου-πελάτη (Levi,2022).

Κατά τη γνώμη μας, η επιφόρτιση επαγγελματιών του ιδιωτικού τομέα με τα εν λόγω σοβαρά καθήκοντα επιφέρει πολύπλευρους κινδύνους και ρίσκα. Με το σκεπτικό ότι συμβάλλουν με τις ενέργειες τους, όπως καθορίζονται από τις υποχρεώσεις του βάσει του νόμου, στην αντεγκληματική πολιτική, κάτι που, πιστεύουμε πως, δε θα έπρεπε να επαφίεται στις ικανότητες και την κρίση ιδιωτών, υπάρχει το ενδεχόμενο πιέσεων, απειλών ή και αντιποίνων από τους αυτούς εναντίον των οποίων έχουν κάνει τις αναφορές, ήτοι εγκληματικές οργανώσεις και εγκληματίες που εμπλέκονται στο Ξ.Β.Χ.. Επιπρόσθετα, αυτές οι πιέσεις, μπορεί να πραγματοποιηθούν μέσω προσπάθειας χρηματισμού τους, οδηγώντας και τους ίδιους σε παράνομες πράξεις διαφθοράς, όπως η δωροληψία.

Επίσης, στα αυστηροποιημένα προληπτικά μέτρα κατά του Ξ.Β.Χ συγκαταλέγεται η εποπτεία που ασκούν οι διοικητικές αρχές για τον έλεγχο συμμόρφωσης των υπόχρεων με τις κείμενες διατάξεις και η επιβολή «αποτελεσματικών, αναλογικών και αποτρεπτικών κυρώσεων» για την αντιμετώπιση της μη συμμόρφωσης με τις συστάσεις της FATF και των ευρωπαϊκών οδηγιών. Τέτοιο παράδειγμα αποτελεί το «καθεστώς παρακολούθησης» που είχε τεθεί η χώρα μας από τη FATF (N.3691/2008). Ωστόσο, αν λάβουμε υπόψη μας το γεγονός ότι τόσο η ίδια η FATF, όσο και η «κλειστή ιδρυτική της ομάδα» αποτελούν άτυπη ομάδα, χωρίς νομική υπόσταση, με απόλυτη, ωστόσο, ανεξαρτησία που «αυτοπροσδιορίζεται ως σώμα χάραξης πολιτικής», αυτό σημαίνει πως δεν έχει αρμοδιότητες διωκτικές, κυρωτικές, ούτε καν συμβουλευτικές. Ως εκ τούτου, πως επιδίδεται σ'ένα αγώνα εντοπισμού στρατηγικών αδυναμιών και μη συμβατότητας (Βασιλαντωνοπούλου,2019) και πως εν προκειμένω, «τιμωρεί» μια χώρα ;

2.4 Κατασταλτικά μέτρα αντεγκληματικής πολιτικής

Τα κατασταλτικά μέτρα κατά της Ν.Ε.Π.Δ., παρά την έντονη υπερποινικοποίηση που τα χαρακτηρίζει, αποτελούν άλλο ένα σύμπτωμα της γενικότερης απομάκρυνσης του ποινικοκατασταλτικού συστήματος από την κοινωνική πραγματικότητα. Οι νομοθετικές

πρωτοβουλίες, αντί να επιτυγχάνουν ποιοτική παρέμβαση στις αιτίες της κρίσης, περιορίζονται στη διαχείριση της κατάστασης (Αρτινοπούλου κ.ά, 2016).

Η αντεγκληματική πολιτική επικεντρώνεται κυρίως στις δραστηριότητες που παράγουν τα παράνομα έσοδα, παρά στη νομιμοποίηση αυτών καθ'αυτών των εσόδων, με τις Συστάσεις της FATF στην εξέλιξη τους να δείχνουν μια μετάλλαξη της παγκόσμιας απειλής και να εντείνουν την υπερποινικοποίηση, καθώς περιλαμβάνουν ευρύ φάσμα αδικημάτων, ακόμη και περιπτώσεις νόμιμων εισοδημάτων ή φορολογικών παραβάσεων (N.4557/2018). Η ποινική αυτή διασύνδεση, με δεδομένη την πολυπλοκότητα του φαινομένου και την ασάφεια που οι διαχρονικοί ορισμοί του έχουν προκαλέσει, καθιστά το Ξ.Β.Χ. πιθανό βαρόμετρο όλων των σοβαρών εγκλημάτων και ισχυροποιεί τη θέση της F.A.T.F. (Βασιλαντωνοπούλου, 2019).

Η υπερποινικοποίηση, επίσης αφορά και σε υπερβολικά αυστηρές ποινές αναλογικά με τοπραχθέν αδίκημα και άρα στρέβλωση και ανασφάλεια δικαίου, άμβλυνση των κοινωνικών ανισοτήτων, αφού θίγονται δικαιώματα των κατηγορουμένων και δυσπιστία των πολιτών απέναντι στους θεσμούς.

Ένα, επιπλέον ζήτημα που θα θέλαμε να θίξουμε, αφορά στην ανακριτική πράξη της Δέσμευσης των περιουσιακών στοιχείων, που σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση του Ν.2331/1995 εξασφαλίζει «...την ισορροπία μεταξύ των αναγκών της ενίσχυσης της αξιοπιστίας του χρηματοπιστωτικού συστήματος και της ασφάλειας των συναλλαγών που αποτελούν θεμελιώδη στοιχεία της έννομης τάξης και της προστασίας της ατομικής ελευθερίας». Ωστόσο, ακόμα και ο ίδιος ο νομοθέτης αναγνωρίζει την ιδιόζουσα αυστηρότητα του συγκεκριμένου μέτρου που έχει χαρακτηριστεί πολλάκις ως προβληματικό, και επαχθές (Δημήτραινας, 2008).

Λειτουργεί διττά, ως «ιδιότυπο» μέσο συλλογής αποδείξεων και ως προετοιμασία για πιθανή κατάσχεση (Μοροζίνης, 2018), δεν θα πρέπει να παραλείψουμε πως η διαδικασία δεν εξασφαλίζει τον εντοπισμό των επιλήψιμων ποσών, εφόσον ένας τραπεζικός λογαριασμός δεν αποτελεί ενιαίο περιουσιακό στοιχείο, και δύναται να εμφανίζει κινήσεις νόμιμων και μη ποσών (Δημήτραινας, 2008), ενώ σημαντικό ζήτημα τίθεται η δέσμευση λογαριασμών και ακινήτων που έχουν δικαιούχους εκτός των υπόπτων, τρίτα, φυσικά ή νομικά πρόσωπα καθώς κατ' αυτό τον τρόπο βλάπτονται αθώοι.

Κεφάλαιο 3^ο

3. Προκλήσεις και επιπτώσεις του Ξεπλύματος Βρώμικου Χρήματος στην οικονομική ανάπτυξη και την ασφάλεια

3.1 Οι συνέπειες στην οικονομική σταθερότητα και ανάπτυξη

Όσα έχουμε αναφέρει ως τώρα, κάνουν αντιληπτό πως το Ξ.Β.Χ. αποτελεί μια πολυδιάστατη πρόκληση, με διεθνών διαστάσεων πολύπλευρες συνέπειες σε όλους τους τομείς της ανθρώπινης δραστηριότητας: τον οικονομικό, κοινωνικό, πολιτικό, περιβαλλοντικό εγείρουν παγκόσμια ανησυχία και για το λόγο αυτό, όπως είδαμε στο προηγούμενο κεφάλαιο το πλαίσιο αντιμετώπισής του γίνεται ολοένα και αυστηρότερο. Υπενθυμίζουμε την εξαιρετική δυσκολία της αποτίμησης του φαινομένου με ακρίβεια, εντούτοις υπολογίζεται πως επιβαρύνει σε μεγάλο βαθμό τη ζωή των ανθρώπων και των κοινωνιών, εμποδίζοντας τη συνολική ανάπτυξη (Dujovski & Mojsoska, 2019), εξαιτίας της εσφαλμένης κατανομής πόρων σε μη παραγωγικούς τομείς και της αρνητικής συσχέτισής του με τη διαφθορά και το μέγεθος της άτυπης οικονομίας (Gueddari, Saafi and Nouira, 2024).

Σε αναπτυσσόμενες χώρες με άτυπες ή μικρές οικονομίες και αδύναμους θεσμούς, η αυξημένη ζήτηση για παράνομες δραστηριότητες επηρεάζει αρνητικά την εθνική τους οικονομία, την οικονομική τάξη, τα πολιτικά συστήματα και τη κοινωνική σταθερότητα (Javaid & Arshed, 2021). Το Ξ.Β.Χ., ιδίως όταν αφορά μεγάλους όγκους παράνομων κεφαλαίων, προκαλεί νομισματική και κοινωνικοοικονομική αστάθεια, καθιστώντας δύσκολη την πρόβλεψη και διαχείριση οικονομικών τάσεων, ενώ παράλληλα ενισχύει τη διαφθορά και υπονομεύει τη σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος. (Naranchimeg & Badrakh, 2022).

Ωστόσο, αξιοσημείωτο είναι ότι οι περισσότερες παλαιότερες μελέτες για το Ξ.Β.Χ. επικεντρώνονταν, κυρίως, στον οικονομικό αντίκτυπο και τη βιωσιμότητα, παραμελώντας τις περιβαλλοντικές και κοινωνικές επιπτώσεις (Gueddari et al., 2024). Εστίαζαν στην ποινικοποίηση του φαινομένου για τη μείωσή του σε εθνικό και διεθνές επίπεδο, ανέλυναν τον οικονομικό του αντίκτυπο κυρίως στις ανεπτυγμένες χώρες, χωρίς όμως να προσφέρουν εμπειρικά δεδομένα ή να τεκμηριώνουν το μέγεθος των διακινούμενων κεφαλαίων.

Σύγχρονες έρευνες διευρύνουν την ανάλυση, περιλαμβάνοντας και τις αναπτυσσόμενες χώρες (Hendriyetty & Grewal, 2017), καθώς οι επιζήμιες συνέπειες του Ξ.Β.Χ. επηρεάζουν κάθε χώρα, ανεξάρτητα από το επίπεδο ανάπτυξής της (Gueddari et al., 2024).

3.1.1 Η Μακροοικονομία του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος

Η βαρύνουσα σημασία που δίνεται στην οικονομία έγκειται στη σύνδεση του Ξ.Β.Χ. με την οικονομική σταθερότητα και ανάπτυξη, κυρίως λόγω της αύξησης της σκιάδους οικονομίας, της ροής παράνομων κεφαλαίων και της απώλειας φορολογικών εσόδων (Hendriyetty & Grewal, 2017).

Για να κατανοήσουμε την έκταση του φαινομένου και το μέγεθος του κύκλου εργασιών του οργανωμένου εγκλήματος, παραθέτουμε τα στοιχεία μελέτης σε 20 αναπτυγμένες χώρες του Ο.Ο.Σ.Α. για τα έτη 1995 έως 2006. Ο όγκος του κύκλου εργασιών από τις δραστηριότητες του οργανωμένου εγκλήματος ήταν US\$ 270 δισεκατομμύρια το 1995 κι έφτασε τα US\$614 δισεκατομμύρια το 2006, ενώ η αξία του κύκλου εργασιών σε παγκόσμιο επίπεδο ήταν, αντίστοιχα, US\$595 δισεκατομμύρια το 2001 και US\$790 δισεκατομμύρια το 2006 (Schneider, 2010).

Σύμφωνα με εκτιμήσεις του UNODC, τα ποσά που ξεπλένονται ετησίως αντιπροσωπεύουν το 2% έως 5% του παγκοσμίου Α.Ε.Π. κυμαινόμενα μεταξύ 715 δισεκατομμυρίων και 1.87 τρισεκατομμυρίων ευρώ (Europol). Ωστόσο, η μελέτη των Hendriyetty & Grewal (2017), αναφέρει πως αυτές οι μετρήσεις αφορούν στο 1996 και πως σύμφωνα με τα στοιχεία της PWC το 2020 αυξήθηκε στο 11%. Επιπλέον στοιχεία της ίδιας μελέτης, από προηγούμενες έρευνες άλλων επιστημόνων, αναφέρουν πως, ενδεικτικό του μεγέθους του φαινομένου, από το 2001 έως το 2015, ο οικονομικός πλούτος που βρίσκεται σε φορολογικούς παραδείσους, καταγεγραμμένος και μη (ο οποίος υπολογίζεται πως είναι περίπου 75% επί του συνόλου) κυμαίνεται μεταξύ 8% και 12%, με την υψηλότερη εκτίμηση το 2015 (Hendriyetty & Grewal, 2017) και εκτιμάται ότι είναι περίπου 600 δισ. δολάρια (2015). Από αυτά τα κέρδη, το 30% μεταφέρθηκε σε φορολογικούς παραδείσους εντός της ΕΕ, και πως το 80% αυτών προέρχονται από χώρες της ΕΕ (Langerock, 2019).

3.1.1.1 Το Ξ.Β.Χ υπό την έννοια της υπόγειας και σκιάδους οικονομίας

Το Ξ.Β.Χ. επηρεάζει έμμεσα και άμεσα την «υπόγεια οικονομία» (underground economy), όρος που αναφέρεται σε παράνομες δραστηριότητες όπως η φοροδιαφυγή, που συνδέονται

στενά με το ξέπλυμα, όπως και την παραοικονομία (shadow economy) που αποτελεί το 10-20% του ΑΕΠ στις ανεπτυγμένες οικονομίες και έως και το 60% στις αναδυόμενες οικονομίες. Και τα δύο επίπεδα είναι κρίσιμα για τις διαδικασίες Ξ.Β.Χ., καθώς θολώνουν τα όρια μεταξύ νόμιμων και παράνομων συναλλαγών, με τη σκιάδη οικονομία να προσφέρει τους «πλυντήριους» διαύλους ενσωμάτωσης παράνομων κεφαλαίων με νόμιμο εισόδημα, με αποτέλεσμα τη μόχλευση και την επέκταση της.

Μέσω της χρήσης άτυπων συστημάτων, ιδιαίτερα σε κάποιες οικονομίες, και συστήματα που βασίζονται σε μετρητά για την αποφυγή των ελέγχων (AML), η δέουσα επιμέλεια περιπλέκεται, η προέλευση των κεφαλαίων συσκοτίζεται, οι επίσημες οικονομικές μετρήσεις διαστρεβλώνονται και τα φορολογικά έσοδα μειώνονται. Επιπλέον, οι απρόβλεπτες ροές κεφαλαίων από το Ξ.Β.Χ. σε μια οικονομία, οδηγεί σε αποσταθεροποίηση των χρηματοπιστωτικών αγορών και των συναλλαγματικών ισοτιμιών (Hendriyetty & Grewal, 2017), λόγω αυξημένων απαιτήσεων σε ρευστό, αποτέλεσμα των μεγαλύτερου πλήθους συναλλαγών σε μετρητά. Παράλληλα, επηρεάζεται αρνητικά η αγορά εργασίας, καθώς αυξάνεται η απασχόληση σε άτυπους τομείς εις βάρος των επίσημων (Schneider & Enste, 2002).

Το Ξ.Β.Χ. δεν απαιτεί πάντα διεθνείς συναλλαγές, όταν όμως τις περιλαμβάνει, δημιουργεί παράνομες ροές κεφαλαίων για να συγκαλύψει την προέλευση των παράνομων κεφαλαίων. Αυτές διαφέρουν από τη φυγή κεφαλαίων, καθώς προέρχονται αποκλειστικά από παράνομες δραστηριότητες και αποσκοπούν στην απόκρυψη των προϊόντων εγκλήματος μέσω Offshore και όχι στη μεγιστοποίηση του πλούτου (Hendriyetty & Grewal, 2017).

3.1.1.2 Επιπτώσεις στην εμπορική δραστηριότητα

Μια άλλη σημαντική πρόκληση αποτελεί ο κλάδος του εμπορίου, καθώς οι κοινές μέθοδοι για το Ξ.Β.Χ διεθνώς μπορούν να έχουν, επίσης, επίκεντρο την εμπορική δραστηριότητα, μέσω εσφαλμένης τιμολόγησης του εμπορευμάτων, της τιμολόγησης μεταβίβασης και ψεύτικες συναλλαγές, εκμεταλλευόμενοι τις ευπάθειες στο εμπόριο και τα χρηματοπιστωτικά συστήματα. Πιο συγκεκριμένα, περιλαμβάνουν δόλιους χειρισμούς της τιμής, της ποσότητας, της ποιότητας και των τιμολογίων που υποβάλλονται στα τελωνεία, για μεταφορά σημαντικών χρηματικών ποσών διασυννοριακά (Bhattacharjee, Chowdhury, & Ghosh, 2019).

Η περιορισμένη τεχνογνωσία στο διεθνές εμπόριο και η ελλιπής τεκμηρίωση, παρά τις παγκόσμιες προσπάθειες (AML) και τις κατευθυντήριες γραμμές της FATF, καθιστούν δύσκολο στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα να εντοπίσουν το Ξ.Β.Χ μέσω εμπορίου, αν και μελέτες έχουν αποκαλύψει ότι η εμπορική λανθασμένη τιμολόγηση είναι μια διαδεδομένη μέθοδος διαφυγής κεφαλαίων. Για παράδειγμα, οι αποκλίσεις στις τιμές του εμπορίου μεταξύ των ΗΠΑ και ορισμένων χωρών με ανεμπόδιστη την εμπορική σχέση μεταξύ τους, συσχετίστηκε με τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας (Hendriyetty & Grewal, 2017).

Επίσης, η Ελβετία κατέγραψε αυξημένες παράνομες εκροές μετά την αυστηροποίηση των AML νόμων στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, γεγονός που υπογραμμίζει την ανάγκη εξειδικευμένων πολιτικών AML για τον εμπορικό τομέα. Το διεθνές εμπόριο παραμένει κρίσιμη οδός για το Ξ.Β.Χ. και τη διακίνηση παράνομων κεφαλαίων (Hendriyetty & Grewal, 2017).

3.1.1.3 Οι αναπτυσσόμενες χώρες ως πεδίο δράσης

Στις αναπτυσσόμενες χώρες, μελέτες δείχνουν ότι οι υψηλότερες ηλικίες, οι χαμηλοί μισθοί και τα χαμηλά επίπεδα εκπαίδευσης συσχετίζονται με υψηλότερα επίπεδα Ξ.Β.Χ., σε συνδυασμό με αδύναμα τραπεζικά συστήματα και ελλειπείς κανονισμούς, όπως για παράδειγμα στο Βιετνάμ (Ba & Huynh, 2018). Σύμφωνα με το Basel AML Index (Basel Institute on Governance), για το 2024 οι χώρες με τους υψηλότερους δείκτες κινδύνου για δραστηριότητες Ν.Ε.Π.Δ. περιλαμβάνουν την Αϊτή, το Τσαντ, τη Μιανμάρ, τη Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό και τη Δημοκρατία του Κονγκό, τη Μοζαμβίκη, τη Γκαμπόν, τη Γουινέα-Μπισάου και τη Βενεζουέλα, και όπως είναι προφανές, καμία δεν ανήκει στις αναπτυγμένες χώρες (KYKHub, 2024).

Επιπλέον, σε αναπτυσσόμενες χώρες με πλούσιους φυσικούς πόρους και υπερμεγέθεις χρηματοπιστωτικούς τομείς που έχουν αναπτυχθεί από κερδοσκοπικά κέντρα εξουσίας, σ'ένα περιβάλλον που τα όρια μεταξύ νόμιμων και παράνομων πρακτικών θολώνουν και εξυπηρετούν τις ανάγκες του Ξ.Β.Χ., διαπιστώνεται το παράδοξο της «φτώχειας από την αφθονία» και η «οικονομική κατάρρα». Ολόκληρες οικονομίες λεηλατούνται και υποτάσσονται στην κερδοσκοπική συσσώρευση πλούτου, αντιμετωπίζουν συχνά οικονομικές στρεβλώσεις, αλλά όχι ευρέως διαδεδομένα οφέλη, καθώς βασικοί δείκτες ανθρώπινης ανάπτυξης (ΟΗΕ), όπως η ισότητα, η μείωση της φτώχειας, το προσδόκιμο ζωής, η εκπαίδευση και η υγεία δεν βελτιώνονται. (Ruggiero, 2017).

Οι πόροι μετατοπίζονται από τις παραγωγικές βιομηχανίες και τις βιομηχανίες παροχής υπηρεσιών, προωθώντας την «κατάληψη ολόκληρων οικονομιών» εξαιτίας εσφαλμένων εθνικών προτεραιοτήτων που επικεντρώνονται στο νομισματικό ενοίκιο και όχι στη βιώσιμη ανάπτυξη. Αποτέλεσμα η οικονομική στασιμότητα, διογκωμένες τοπικές τιμές, μειωμένη καινοτομία και διαρροή εγκεφάλων (brain drain), καθώς οι ειδικευμένοι εργαζόμενοι παρασύρονται σε οικονομικούς ρόλους που προσφέρουν υψηλή αμοιβή (Ruggiero, 2017).

Η χρηματοοικονομική καινοτομία συχνά παρακάμπτει ή επαναπροσδιορίζει τους νομικούς κανόνες, δημιουργώντας κύκλους θέσπισης και παραβίασης κανόνων, εν μέσω των οποίων διαπράττονται θεμελιώδη εγκλήματα που εμπίπτουν στον οικονομικό τομέα και στην εταιρική πρακτική. Επικερδείς αλλά κοινωνικά επιζήμιες πρακτικές, συχνά καταλήγουν στην αποποινικοποίηση τέτοιων ενεργειών, εφόσον έχουν αποδειχθεί επικερδείς, εδραιώνοντας περαιτέρω την κυριαρχία του χρηματοπιστωτικού τομέα. Οι χρηματοπιστωτικές αγορές δίνουν ολόένα και περισσότερο προτεραιότητα στη “μηχανική κεφαλαίου” και την κερδοσκοπία, έναντι της υποστήριξης παραγωγικών οικονομικών δραστηριοτήτων που συμβάλλουν στην οικονομική ανάπτυξη. Αυτή η δυναμική επιδεινώνεται από τις προσπάθειες φοροδιαφυγής και της ποινικής νομοθεσίας, δίνοντας προτεραιότητα στην οικονομική «ασφάλεια» έναντι της κοινωνικής ευημερίας (Ruggiero, 2017).

3.1.1.3 Επιπτώσεις στα φορολογικά έσοδα

Η φοροδιαφυγή μπορεί να δημιουργήσει ένα ευνοϊκό περιβάλλον για τη μαύρη οικονομία, καθώς αντιπροσωπεύει μια μορφή παράνομων δραστηριοτήτων που προκαλεί σοβαρά δημοσιονομικά ελλείματα και άλλες αρνητικές συνέπειες σ' ένα κράτος. Για παράδειγμα εγείρει την ανάγκη δανεισμού, καθώς τα έσοδα από φόρους (που δεν εισπράττει) έχουν το σημαντικότερο μερίδιο στα δημόσια έσοδα και από αυτά καλύπτονται οι δημόσιες δαπάνες. Ο δανεισμός, ωστόσο, μειώνει τις παραγωγικές επενδύσεις του ιδιωτικού τομέα, τα επιτόκια αυξάνονται, όπως και η αξία των ομολόγων και τελικά, η οικονομία της χώρας παραπαίει (Khelil, Guidara & Khlif, 2024).

Τα εγκλήματα φοροδιαφυγής και του Ξ.Β.Χ. έχουν θεμελιώδη σχέση και μοιράζονται παρόμοιες συνδέσεις, αν και η λειτουργία τους είναι ακριβώς αντίθετη, εφόσον στην πρώτη περίπτωση αποκρύπτονται νόμιμα αποκτηθέντα έσοδα ενώ στη δεύτερη «εμφανίζονται» τα

παράνομα κέρδη. Χρησιμοποιούν παρόμοιους ή και τους ίδιους διαμεσολαβητικούς φορείς που τους παρέχουν χρηματοοικονομικές, συμβουλευτικές, νομικές υπηρεσίες και κινούνται στον αρρυθμισμό χρηματοοικονομικό τομέα όπου η ροή των παράνομων κεφαλαίων του οργανωμένου, του οικονομικού εγκλήματος και της διαφθοράς, δηλαδή δωροδοκίες, φοροδιαφυγή και Ξ.Β.Χ. είναι ανεμπόδιστη (Ruggiero,2017).

Οι εγκληματίες που προσπαθούν να νομιμοποιήσουν τα παράνομα κέρδη τους επιδιώκουν να αποφύγουν τόσο την έρευνα των αρχών για την προέλευση των κεφαλαίων τους, όσο και την καταβολή φόρων. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα τη διάπραξη τόσο των εγκλημάτων που έχουν παράγει τα παράνομα κέρδη, όσο και της φοροδιαφυγής (Khelil, et al,2024). Όπως έχουμε αναφέρει στο 2ο κεφάλαιο, η ποινικοποίηση του Ξ.Β.Χ. το 1986 στις Η.Π.Α προήλθε από την εκροή κερδών από το εμπόριο ναρκωτικών, τα οποία δεν φορολογούνταν, θέτοντας σε κίνδυνο την οικονομική ηγεμονία τους. (Βασιλαντωνοπούλου,2019).

Όσον αφορά στους Φ.Π, η απώλεια εταιρικών φορολογικών εσόδων λόγω της μη καταβολής φόρων από τα κράτη προέλευσης των κεφαλαίων, κυμαίνεται από 500 έως 600 δισεκατομμύρια δολάρια ετησίως, με τα 200 δισεκατομμύρια να αφορούν στις φτωχότερες οικονομίες, ένα εξαιρετικά σημαντικό ποσό, αν λάβουμε υπόψη μας ότι λαμβάνουν αναπτυξιακά πακέτα στήριξης, ύψους 150 δισεκατομμυρίων (Shaxson,2019).

3.1.1.3 Το Ξ.Β.Χ. ως πρόκληση για τον χρηματοπιστωτικό τομέα

Ο Ruggiero αναλύει τη συμβιωτική σχέση μεταξύ των δύο δραστών της οικονομικής παραβατικότητας, τους νόμιμους και τους εγκληματίες επιχειρηματίες στην προσπάθεια απόκρυψης του πλούτου των εθνών. Στην παρούσα ΔΕ, τονίζεται ο θεμελιώδης ρόλος των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων στις διαδικασίες του Ξ.Β.Χ., καθώς οι τράπεζες και οι άλλοι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί γίνονται στόχοι για ζέπλυμα, προκαλώντας αποσταθεροποίηση και απώλεια εμπιστοσύνης προς αυτά. Σε συνδυασμό με τις ψυχολογικές συμπεριφορές των διευθυντών/στελεχών που διευκολύνουν το Ξ.Β.Χ, συμβάλλουν σε οικονομικές στρεβλώσεις,, νομισματική αστάθεια, διαφθορά και κατά βάση διάβρωση στα ίδια τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα (Salehi & Norouzi,2023). Απώτερη συνέπεια, να υιοθετούν πρακτικές που εγείρουν αμφιβολίες για τη νομιμότητα τους, μειώνοντας την εμπιστοσύνη του κοινού (Ruggiero, 2017).

Να σημειώσουμε εδώ πως, εντέλει, ο χρηματοπιστωτικός τομέας δέχεται σοβαρές πιέσεις από δυο αντίθετα μέτωπα: τις εγκληματικές ομάδες που επιθυμούν να ξεπλύνουν τα

παράνομα κέρδη τους και τις αρχές AML που επιβάλλουν αυστηρούς κανόνες και μηχανισμούς συμμόρφωσης για τον εντοπισμό και την παρεμπόδιση των παράνομων δραστηριοτήτων.

3.1.2 Θετικές επιπτώσεις

Αναμφισβήτητα η σκιώδης οικονομία και οι παράνομες δραστηριότητες που λαμβάνουν χώρα, έχουν αρνητικό αντίκτυπο στην οικονομική ανάπτυξη, θα ήταν, ωστόσο, παράλειψή μας να μην αναφέρουμε ότι εντοπίσαμε κάποιες θετικές συνέπειες που επιφέρει το Ξ.Β.Χ. Σύμφωνα με εμπειρικές μελέτες, τουλάχιστον τα δύο τρίτα του εισοδήματος της σκιώδους οικονομίας από 120 αναπτυγμένες με υψηλά εισοδήματα χώρες του Ο.Ο.Σ.Α και αναπτυσσόμενες της Ανατολικής Ευρώπης και της Κεντρικής Ασίας, δαπανώνται στους επίσημους τομείς της οικονομίας. Συνεπώς η αύξηση της κατανάλωσης αποτελεί θετική μεταβλητή στην εθνικολογιστική ταυτότητα του Α.Ε.Π, και οι κυβερνήσεις εισπράττουν έμμεσους φόρους (Schneider & Enste, 2002).

Επιπλέον, μια άλλη θετική συνέπεια του Ξ.Β.Χ. είναι οι επενδύσεις στη νόμιμη οικονομία, το οποίο έχει διττή σημασία. Οι νόμιμες επιχειρήσεις προσλαμβάνουν και απασχολούν προσωπικό από τις τοπικές κοινωνίες και αυτό επιφέρει πολλά κοινωνικά και οικονομικά οφέλη. Επίσης, κάνουν επενδύσεις μεγάλων κεφαλαίων σε διάφορους κλάδους και συμπαρασύρουν την ανάπτυξη τους, όπως για παράδειγμα το Real Estate, που θα δούμε στο επόμενο κεφάλαιο που θα αναφερθούμε στο παράδειγμα της Τουριστικής Βιομηχανίας.

Σχετικά με τη χρήση των καζίνο για το Ξ.Β.Χ., αξίζει να αναφερθεί ως θετική επίπτωση η φορολογία του «τζόγου». Αναμφισβήτητα αποτελεί μέγιστο κοινωνικό πρόβλημα λόγω εθισμού και σοβαρών οικονομικών επακόλουθων σε νοικοκυριά και επιχειρήσεις, ωστόσο οι φόροι από τα τυχερά παιχνίδια, είναι οικονομικά και κοινωνικά σημαντικοί καθώς χρησιμοποιούνται από τις κυβερνήσεις για τις δημόσιες δαπάνες και κοινωνικές ανάγκες.

Τέλος, σε πρόσφατη μελέτη τους οι Arij Gueddari, Saafi και Nouira (2024), σε 98 αναπτυγμένα και αναπτυσσόμενα κράτη, με ζητούμενο εάν το Ξ.Β.Χ. εμποδίζει την εφαρμογή των 17 Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης του Ο.Η.Ε. διαπίστωσαν την ανασταλτική επίδραση του στην εφαρμογή όλων των στόχων, με έκπληξή τους, όμως εντόπισαν θετική επίδραση στον SDG12 (σχήμα 1 στο Παράρτημα) που αφορά στην Βιώσιμη Κατανάλωση και Παραγωγή «Sustainable Consumption and Production». Αυτό επιτυγχάνεται μέσω της

δημιουργίας νέων και πρόσθετων οικονομικών πόρων που χρηματοδοτούν παραγωγικές επενδύσεις και κατανάλωση στην επίσημη οικονομία, όπως αναφέραμε προηγουμένως, με αποτέλεσμα την αύξηση της απασχόλησης, παραγωγής και εισοδήματος. (Gueddari, Saafi & Nouira, 2024).

Μια επιπλέον θετική επίπτωση του Ξ.Β.Χ. σύμφωνα με μελέτη σε πέντε ανεπτυγμένες χώρες (Αυστραλία, Καναδάς, Χονγκ Κονγκ, Ηνωμένο Βασίλειο, ΗΠΑ), είναι πως κατηγορίες για ξέπλυμα χρήματος σε μια εταιρεία αποτελούν σημαντικό δείκτη εταιρικής διακυβέρνησης και αξιοπιστίας της διοίκησης, επηρεάζοντας θετικά την οικονομική της απόδοση και αξία. Η είδηση και μόνο για ξέπλυμα χρήματος/τζόγο επηρεάζει έντονα την απόδοση των εταιρειών, καθώς αυξάνεται η προσοχή των επενδυτών και δημιουργούνται θετικές αξίες για την εταιρεία και την παγκόσμια οικονομία.

Κατ'αυτό τον τρόπο στην Αυστραλία, εταιρείες παρουσίασαν σημαντικές θετικές αποδόσεις μετά από τέτοιες ανακοινώσεις, όπως η περίπτωση της Westpac, η οποία αναδείχθηκε ως η καλύτερη επιχειρηματική τράπεζα της χώρας για τέταρτη συνεχόμενη χρονιά, παρά τις κατηγορίες για ξέπλυμα χρήματος (Buchanan & Shen, 2020a).

3.2 Προκλήσεις στην ασφάλεια από το Ξ.Β.Χ.

3.2.1 Το Ξ.Β.Χ. ως μέσον επίτευξης εγκληματικών πράξεων

3.2.1.1 Η έννοια της ασφάλειας και η οικονομικοποίηση του εγκλήματος

Όσα έχουμε αναφέρει συντείνουν στη διαπίστωση πως μέρος της οικονομίας κυριαρχείται ή/και συνυπάρχει με το έγκλημα, με συνέπειες, οικονομικές, κοινωνικές, πολιτικές και κατ'επέκταση ζητήματα ασφάλειας, σ'ένα πλέγμα αλληλεξάρτησης. Η σύνδεση της νομοτεχνικής διάρθρωσης και της έννοιας του εγκλήματος, με πλήθος οικονομικών όρων και στοιχείων, του προσδίδει, αναμφισβήτητα, και οικονομικές διαστάσεις, σε βαθμό που θα μπορούσαμε να μιλήσουμε για «οικονομικοποίηση» του εγκλήματος. Αυτή η ιδιότητα κινείται σε δύο διαστάσεις: η πρώτη αφορά στο βαθμό που η ποινική μεταχείριση εμπεριέχει οικονομικό χαρακτήρα από πλευράς οικονομικών ποινών, μετατροπής των ποινών κατά της ελευθερίας σε χρηματικές ποινές ή σε «κοινωνική εργασία» κ.τ.λ. (Αλεξιάδης, 2016) Για παράδειγμα, στις Η.Π.Α το 2024 αναφέρθηκαν 11.472 υποθέσεις AML και οι ποινές που

χρεώθηκαν για παραβίαση AML ανέρχονταν στο US\$14 δισεκατομμύρια το 2022. (KYKhub,2024). Άλλη πηγή αναφέρει ότι το 2022 οι παγκόσμιες τράπεζες κατέγραψαν πρόστιμα παραβίασης AML \$10,4 δισεκατομμύρια, με το 91% των υποθέσεων Ξ.Β.Χ να φέρουν ποινή φυλάκισης με μέση ποινή 67 μήνες και ελάχιστο πρόστιμο US\$1000 ("The most mind-blowing money laundering statistics of 2023",Persona,n.d)

Η δεύτερη αφορά στο ερώτημα που γεννάται, εάν τελικά το έγκλημα που έχει «τελεστεί με επιτυχία» είναι μια κερδοφόρα δραστηριότητα. Η διαπίστωση είναι ότι τα παράνομα έσοδα από τις εγκληματικές δραστηριότητες, ατόμων και εγκληματικών ομάδων, οργανωμένων και μη, δε είναι ο κύριος και μόνο στόχος. Αποτελούν το μέσον για την ανάπτυξη της εγκληματικής δραστηριότητάς τους, από πλευράς μεγέθους, γεωγραφίας, εύρους δραστηριοτήτων καθώς επενδύονται σε παράνομες, ημι-νόμιμες ή και σε νόμιμες οικονομικές δραστηριότητες, μια απειλή για τη δημόσια ασφάλεια (Αλεξιάδης, 2016).

Αυτή συνδέεται άμεσα, τόσο με το δικαίωμα των πολιτών στην ασφάλεια όσο και με την προάσπιση των δικαιωμάτων τους, και αποτελεί, σήμερα, ένα κρίσιμο διακύβευμα της αντεγκληματικής πολιτικής και της διεθνούς διακυβέρνησης, στο πλαίσιο όπου οι έννοιες του κινδύνου και της διακινδύνευσης αποκτούν παγκόσμια διάσταση.

Το έγκλημα μεταλλάσσεται, με τη διασυνοριακή και οργανωμένη εγκληματικότητα να γίνεται όλο και πιο περίπλοκη. Η τρομοκρατία εξελίσσεται, με νέα παρακλάδια όπως η Al-Qaeda και το Ισλαμικό Κράτος, αλλά και με την εμφάνιση της "τρομοκρατίας της εγγύτητας," όπου τυφλές επιθέσεις κατά πολιτών, όπως π.χ. τα πρόσφατα συμβάντα στη Γερμανία και στις Η.Π.Α. (C.N.N,2025·Η Καθημερινη,2025) προκαλούν διάχυτο φόβο. Αυτή η νέα μορφή τρομοκρατίας θολώνει τα όρια μεταξύ θύματος και θύτη, κάνοντας κάθε πολίτη πιθανό στόχο ή τρομοκράτη, εντείνοντας την αβεβαιότητα και την ανασφάλεια (Συκιώτου,2016).

3.2.1.2 Η χρηματοδότηση της τρομοκρατίας

Οι διεθνείς κανόνες κατά της Ν.Ε.Π.Δ συνδέουν το φαινόμενο με τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, με την τρομοκρατία να τίθεται ως βασικό αδίκημα, αν και, κατά τη γνώμη μας δεν αποτελεί έγκλημα που παράγει παράνομα κέρδη, τουναντίον αναζητεί μέσα για τη δράση της.

Τα «ξεπλυμένα» χρήματα συχνά χρηματοδοτούν την τρομοκρατία επιτρέποντας στις ομάδες να λειτουργούν κρυφά, να συντηρούνται, να οργανώνονται και να διαπράττουν

επιθέσεις. Καθώς χρειάζονται υπέρογκα κεφάλαια, οι πηγές χρηματοδότησής της χαρακτηρίζονται από τεράστια ποικιλία, είναι, δε, νόμιμες και παράνομες: κρατικές χορηγίες, φιλανθρωπικές δωρεές από πλούσιους ιδιώτες, crowdfunding, δωρεές από κοινότητες της διασποράς που με την προσωπική τους περιουσία χρηματοδοτούν τις οργανώσεις, μικροκλοπές, διεθνές λαθρεμπόριο ναρκωτικών, εκβιασμός τοπικών επιχειρήσεων. Οι τρομοκράτες αξιοποιούν διάφορες μεθόδους μεταφοράς χρήματος, είτε μέσω των νόμιμων τραπεζικών συστημάτων, ή παράνομων (hawala), Ξ.Β.Χ., λαθρεμπόριο μετρητών κτλ. Με το «σωστό» συνδυασμό πηγών μεγιστοποιούν την αποτελεσματικότητά τους (Freeman,2011).

Το Ισλαμικό Κράτος (IS), για παράδειγμα, που θεωρείται η πλουσιότερη τρομοκρατική οργάνωση στον κόσμο, σύμφωνα με την ανάλυση του Directorate-General For External Policies του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, χρησιμοποίησε τον πλούτο του για να ελέγξει εδάφη, επιδιώκοντας μια επεκτατική ατζέντα και τη δημιουργία «κράτους», σε αντίθεση με τους προκατόχους της (πχ Αλ Κάιντα). Το IS αξιοποιεί πόρους όπως πετρέλαιο, σιτάρι, βαμβάκι, παράνομη διακίνηση αρχαιοτήτων, χρησιμοποιώντας δίκτυα λαθρεμπορίου. Ωστόσο, η χρηματοδότησή της έχει μειωθεί σημαντικά, εξαιτίας διεθνών προσπαθειών, των βομβαρδισμών σε πετρελαιοπηγές, της πτώσης των τιμών πετρελαίου και των μειωμένων φορολογικών εσόδων από τους φτωχούς πληθυσμούς. Αποκορύφωμα η απώλεια της Μοσούλης, (εμπορικής του πρωτεύουσας του ISIS), που τον αποδυνάμωσε οικονομικά.

Η διεθνής κοινότητα, με επικεφαλής τον ΟΗΕ και την ΕΕ, έχει λάβει μέτρα για την αντιμετώπιση της χρηματοδότησης του IS, της Αλ Κάιντα και συναφών οντοτήτων, επιβάλλοντας κυρώσεις και ρυθμίζοντας τις χρηματοοικονομικές μεταφορές με αυστηρούς κανονισμούς εντοπισμού των χρηματοοικονομικών ροών, συμπεριλαμβανομένων των πλατφορμών ψηφιακών νομισμάτων. Ωστόσο, παρά τους μειωμένους πόρους, το IS δύναται να υποκινήσει επιθέσεις χαμηλού κόστους στην Ευρώπη, την Τουρκία ή τον Λίβανο, με στόχο να επηρεαστεί η κοινή γνώμη και η αποσταθεροποίηση των κοινωνιών και της δημόσιας ασφάλειας (European Parliament,2017).

3.2.1.3 Η επέκταση του οργανωμένου εγκλήματος

Το Ξ.Β.Χ επιτελεί σημαντικό ρόλο στην λειτουργία και επέκταση διεθνικών εγκληματικών οργανώσεων συγκαλύπτοντας έσοδα από παράνομες δραστηριότητες. Τα χρήματα που ξεπλύθηκαν χρησιμοποιούνται ως χρηματοδότηση για την απρόσκοπτη λειτουργία των

παράνομων επιχειρήσεων τους: διακίνηση ναρκωτικών, λαθρεμπόριο, εμπορία ανθρώπων, πορνεία, λαθρεμπόριο τσιγάρων, διακίνηση όπλων και άλλων εγκληματικών επιχειρήσεων, εξασφαλίζοντας συνεχή κερδοφορία και ανάπτυξη.

Επίσης, χρησιμοποιείται για τη δημιουργία ή χρηματοδότηση νόμιμων επιχειρήσεων, είτε ως βιτρίνα είτε για την εκμετάλλευση των κερδών τους στην γκρίζα και τη νόμιμη οικονομία. Επιχειρήσεις όπως ακίνητα, καζίνο και εστιατόρια προσφέρουν ευκαιρίες για διαφοροποίηση κερδών και μελλοντικό ξέπλυμα, επιτρέποντας στους εγκληματίες να κερδίζουν από τη θέση εταιρικής ισχύος και να απολαμβάνουν πολυτελή ζωή απροκάλυπτα (Gilmour,2022).

3.2.1.4 Προκλήσεις στην εφαρμογή του νόμου

Η ποινικοποίηση της Ν.Ε.Π.Δ, κατά βάση, προσφέρει κρίσιμα πλεονεκτήματα στις υπηρεσίες επιβολής του νόμου, παρέχοντάς τους αυξημένες εξουσίες για τη σύλληψη και δίωξη εγκληματιών, πέραν της δυνατότητας δίωξης για τα βασικά αδικήματα, καθώς μπορούν να κινηθούν νομικά και για αδικήματα που σχετίζονται με ξέπλυμα χρήματος με πολύ στοιχειώδη «προαπαιτούμενα» δεδομένα και πολύ αυστηρές διαδικασίες (πχ δέσμευση).

Ένα βασικό χαρακτηριστικό αυτής της διαδικασίας είναι η «αντιστροφή του βάρους της απόδειξης Σε αντίθεση με τη συμβατική ποινική δίωξη, όπου το τεκμήριο αθωότητας κυριαρχεί, οι ύποπτοι για νομιμοποίηση εσόδων καλούνται να αποδείξουν τη νόμιμη προέλευση των περιουσιακών τους στοιχείων. Αυτή η προσέγγιση ενισχύει την αποτελεσματικότητα των αρχών, δυσχεραίνοντας την απόκρυψη της προέλευσης παράνομων εσόδων από εγκληματίες και βελτιώνοντας τη συνολική καταπολέμηση του οικονομικού εγκλήματος. (Hendriyetty & Grewal,2017).

Εν τούτοις, παρά την ποινικοποίηση της Ν.Ε.Π.Δ., υπάρχουν προκλήσεις στην εφαρμογή της νομοθεσίας. Για παράδειγμα, στον ολλανδικό Π.Κ. το συγκεκριμένο έγκλημα κατατάσσεται χαμηλότερης σημασίας σε σχέση με τα πρωτογενή εγκλήματα και επιφέρει μικρότερες ποινές. Αυτό περιορίζει την ικανότητα της αστυνομίας να χρησιμοποιεί τα ίδια μέσα ανίχνευσης και σύλληψης που εφαρμόζονται σε σοβαρότερα εγκλήματα. Η έλλειψη πόρων, σε συνδυασμό με την υψηλή απαίτηση για εφαρμογή των κανονισμών AML, καθιστά την ανίχνευση και την καταδίκη πιο δύσκολη. Επιπλέον, επειδή η Ν.Ε.Π.Δ. δεν θεωρείται τόσο "εντυπωσιακό" έγκλημα, όπως η διακίνηση ναρκωτικών, δίνεται μικρότερη

προτεραιότητα σε αυτό, με έμφαση στη δίωξη των υποδομών που υποστηρίζουν τη νομιμοποίηση εσόδων. (Dujovski & Mojsoska, 2019).

Παρόμοια είναι η κατάσταση και στο Ντουμπάι, όπου η αστυνομία αναγνωρίζει την ανάγκη αποτελεσματικών νόμων πρόληψης, αλλά υπογραμμίζει την ανάγκη για ένα πιο προηγμένο σύστημα ποινικής και οικονομικής έρευνας. Ωστόσο, η έλλειψη πρόσβασης στα οικονομικά δεδομένα, σε αντίθεση με υπηρεσίες όπως το FBI, περιορίζει την αποτελεσματικότητα των ερευνών τους (Belaisha & Brooks, 2014).

Δεν θα πρέπει να ξεχνάμε ότι οι προηγμένες πλέον τεχνικές ξεπλύματος, η εφαρμογή τους σε πολλές διαφορετικές γεωγραφίες και η χρήση κρυπτονομισμάτων κάνουν δυσχερή τον εντοπισμό των παράνομων κεφαλαίων, ενώ παράλληλα, όταν εμπλέκονται δικαιοδοσίες η διεθνής συνεργασία, αν και άκρως απαραίτητη, δεν είναι πάντα εφικτή.

Τα σωστά συστήματα αναφορών και ελέγχου ύποπτων συναλλαγών, στα πλαίσια ισχυρών και διάφανων λογιστικών και ελεγκτικών υποδομών, μπορεί να δημιουργήσουν ευνοϊκό περιβάλλον για τους ελεγκτές ώστε να παίξουν κρίσιμο ρόλο στην καταπολέμηση της Ν.ΕΠ.Δ, ανιχνεύοντας οικονομικά εγκλήματα και οδηγώντας τα στις δικαστικές αρχές, με αποτέλεσμα τον περιορισμό τους (Amara, Khlif & El Ammari, 2020).

3.2.1.5 Εθνική ασφάλεια, συστημική διαφθορά και κρίση των θεσμών

Παρόλο που το Ξ.Β.Χ. μπορεί να συμβάλλει έμμεσα στις επίσημες οικονομίες μέσω βελτίωσης δεικτών ανεργίας και αύξησης κατανάλωσης, η ανάπτυξή του συνδέεται με μειωμένη διακυβέρνηση και διαίωσιση εγκληματικών δραστηριοτήτων. Παρά την ύπαρξη ισχυρών πλαισίων AML, η συστημική διαφθορά και η παραοικονομία υπονομεύουν την επιβολή του νόμου, διευκολύνοντας την κυκλοφορία εγκληματικών κεφαλαίων (Hendriyetty & Grewal, 2017).

Το Ξ.Β.Χ. υπονομεύει τους δημοκρατικούς θεσμούς και απειλεί την καλή διακυβέρνηση, ενισχύοντας τη διαφθορά μέσω δωροδοκιών, παράνομων χρηματοδοτήσεων εκστρατειών, προμηθειών και καταχρήσεων φόρων. Ενώ συχνά σχετίζεται με το οργανωμένο έγκλημα, αφορά κυρίως εγκλήματα «λευκού κολάρου», όπου επαγγελματίες όπως τραπεζίτες, δικηγόροι και επιχειρηματίες συμμετέχουν σε μεγάλες συναλλαγές για τη νομιμοποίηση

παράνομων κεφαλαίων. Απαιτείται ενίσχυση της ευαισθητοποίησης για τη σοβαρότητα του αδικήματος από τους πολίτες έως και τις διωκτικές αρχές (Dujovski & Mojsoska, 2019). Επιπλέον, όταν αποκαλύπτονται σκάνδαλα ξεπλύματος υψηλού προφίλ, [Καθολική Εκκλησία (Νομική Βιβλιοθήκη, 2024), Πολιτικοί (Banking News, 2024, Πρώτο Θέμα, 2024), ΜΚΟ (Πρώτο Θέμα, 2025)], η εμπιστοσύνη στους θεσμούς διαβρώνεται, ενώ οι επενδύσεις παράνομων χρημάτων υπό πέπλο νομιμότητας υπονομεύουν την ασφάλεια δικαίου, καθώς οι πολίτες αδυνατούν να διακρίνουν το παράνομο από το νόμιμο.

3.2.1.6 Κυβερνασφάλεια

Στη σύγχρονη διακυβέρνηση, ο ψηφιακός μετασχηματισμός είναι κρίσιμης σημασίας για πολλούς τομείς, καθιστώντας τους παράλληλα ευάλωτους σε κυβερνοεπιθέσεις με διάφορα κίνητρα.

Δίκτυα και πληροφοριακά συστήματα υποστηρίζουν βασικές λειτουργίες όπως η υγειονομική περίθαλψη, η ενέργεια, οι μεταφορές, οι τηλεπικοινωνίες, οι τράπεζες και οι χρηματοπιστωτικές αγορές, η άμυνα, καθώς και οι δημοκρατικές διαδικασίες. Επιπλέον, η κυβερνοασφάλεια αφορά προσωπικές συσκευές και συστήματα που είναι συνδεδεμένα στο διαδίκτυο, όπως συστήματα συναγερμού ή έξυπνες οικιακές συσκευές (Europol, 2021).

Σ' αυτά θα θέλαμε να προσθέσουμε τη διεθνή συνεργασία ανταλλαγής πληροφοριών intelligence, ως σημαντικό μέτρο AML, και άλλα αξιολογημένα πληροφοριακά συστήματα που χρησιμοποιούν ανάλυση συνδέσμων, ανάλυση δικτύωσης, κατηγοριοποίηση βαθμολόγησης κινδύνου και ανίχνευση ακραίων τιμών για τον εντοπισμό αμφίβολων συναλλαγών (Khan, Malik, & Nazir, 2024).

Η Europol αναγνωρίζει την κυβερνοασφάλεια, βασική προτεραιότητα της Ε.Ε., ως απαραίτητη για την ειρήνη, τη δημοκρατία και την ασφάλεια, δεδομένων των απειλών από κυβερνοεπιθέσεις, παραπληροφόρηση και οικονομική πίεση.

Ωστόσο, εγκληματικές ομάδες με προηγμένη τεχνολογία και τεχνητή νοημοσύνη (AI) στοχεύουν τα συστήματα AML μέσω κυβερνοεπιθέσεων. Δραστηριοποιούνται στο dark web, χρησιμοποιούν phishing, κακόβουλο λογισμικό, και bots για την υποκλοπή δεδομένων, τη δημιουργία ψεύτικων λογαριασμών και τη νομιμοποίηση εσόδων από ηλεκτρονικά και παραδοσιακά εγκλήματα.

Αυτές οι προκλήσεις ωθούν τις Ρυθμιστικές Αρχές και τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα να επενδύουν σε τεχνολογίες όπως η μηχανική μάθηση και η ρομποτική για την προστασία

των συστημάτων τους. Η εφαρμογή της ΑΙ στην AML συμβάλλει στην πρόληψη της νομιμοποίησης εσόδων, ενισχύει τη φήμη των οργανισμών, βελτιώνει την εμπιστοσύνη των πελατών και στηρίζει την οικονομική ανάπτυξη, παίζοντας παράλληλα κρίσιμο ρόλο στην καταπολέμηση της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας (Khan, Malik, & Nazir,2024).

Κεφάλαιο 4^ο

4. Τουρισμός και Ξέπλυμα Βρώμικου Χρήματος

4.1. Επισκόπηση της έννοιας του Τουρισμού

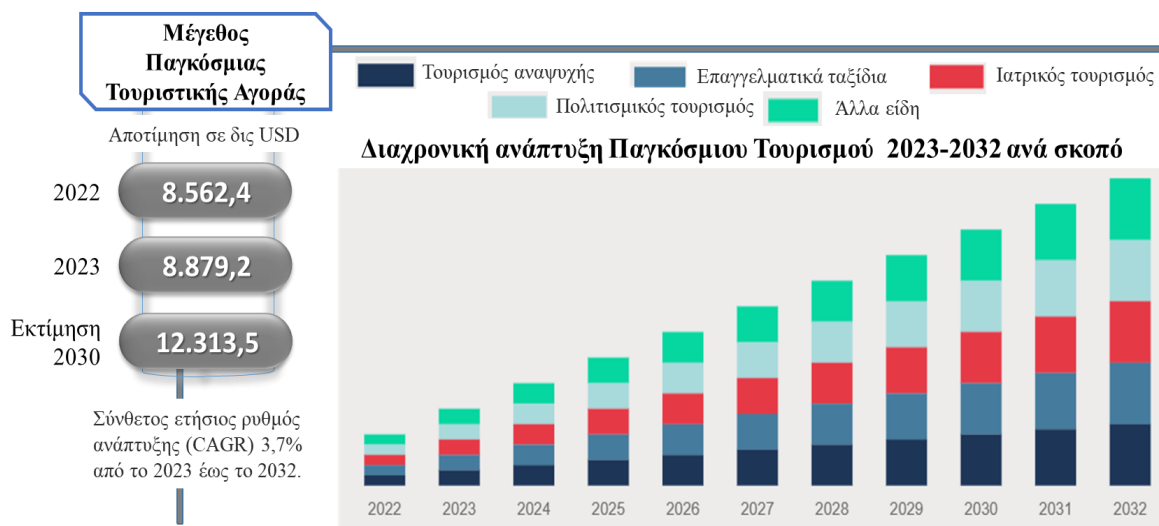
4.1.1 Ο Τουρισμός ως πυλώνας οικονομικής ανάπτυξης (Insights)

Ο τουρισμός, ο οποίος ορίζεται ως «η δραστηριότητα ταξιδιών εντός ή εκτός της χώρας του ταξιδιώτη για επαγγελματικούς σκοπούς ή αναψυχή» (Travel Traction,2023), καθώς και ως «οι δραστηριότητες ατόμων που ταξιδεύουν και διαμένουν προσωρινά σε μη συνήθη μέρη για έως ένα έτος» (Mak,2004), αποτελεί βασικό πυλώνα αειφόρου οικονομικής ανάπτυξης σε πολλές χώρες (“About UN Tourism”,nd). Ανάμεσα σε αυτές συγκαταλέγεται και η Ελλάδα, η οποία, σύμφωνα με το Υπουργείο Τουρισμού, χαρακτηρίζεται «υπερδύναμη» του κλάδου (Δελτίο Τύπου 13/11/2020) και πρότυπο ποιότητας, αυθεντικότητας και βιωσιμότητας (Ομιλία Υπουργού ΣΕΤΕ, Δεκέμβριος 2024). Η σημασία του ελληνικού τουρισμού αναδεικνύεται και από καθ’υπερβολήν χαρακτηρισμό του ως «βαριά βιομηχανία» από τα ΜΜΕ και τους τους ιθύνοντες. (Insider,2024· Επιχειρώ,2024· Οικονομικός Ταχυδρόμος,2021).

Σε διεθνές επίπεδο, ο ΟΗΕ, βάσει των στοιχείων του Παγκόσμιου Οργανισμού Τουρισμού (UNWTO), αναδεικνύει τη σημασία του τουριστικού κλάδου για την παγκόσμια οικονομία, ιδιαίτερα στις αναπτυσσόμενες χώρες. Μετά την πανδημία της Covid-19, ο τουρισμός λειτούργησε ως μέσο ανάκαμψης για τις εθνικές οικονομίες και το διεθνές εμπόριο. Παράλληλα, υπογραμμίζεται η ανάγκη για βιώσιμη μεταμόρφωση του κλάδου, ώστε να ενισχύσει την ευημερία των ανθρώπων και την οικονομική ανάπτυξη σε παγκόσμιο επίπεδο (United Nations Tourism,2022).

Αυτή η επισήμανση συνάδει με το γεγονός ότι ο τουρισμός αποτελεί κεντρικό στοιχείο του στρατηγικού σχεδίου του ΟΗΕ για την επίτευξη των 17 Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης

(SDGs) έως το 2030, προωθώντας τη βιώσιμη ανάπτυξη, την οικονομική πρόοδο και την παγκόσμια προσβασιμότητα ("Tourism 4sdgs,UNWTO,n.d)

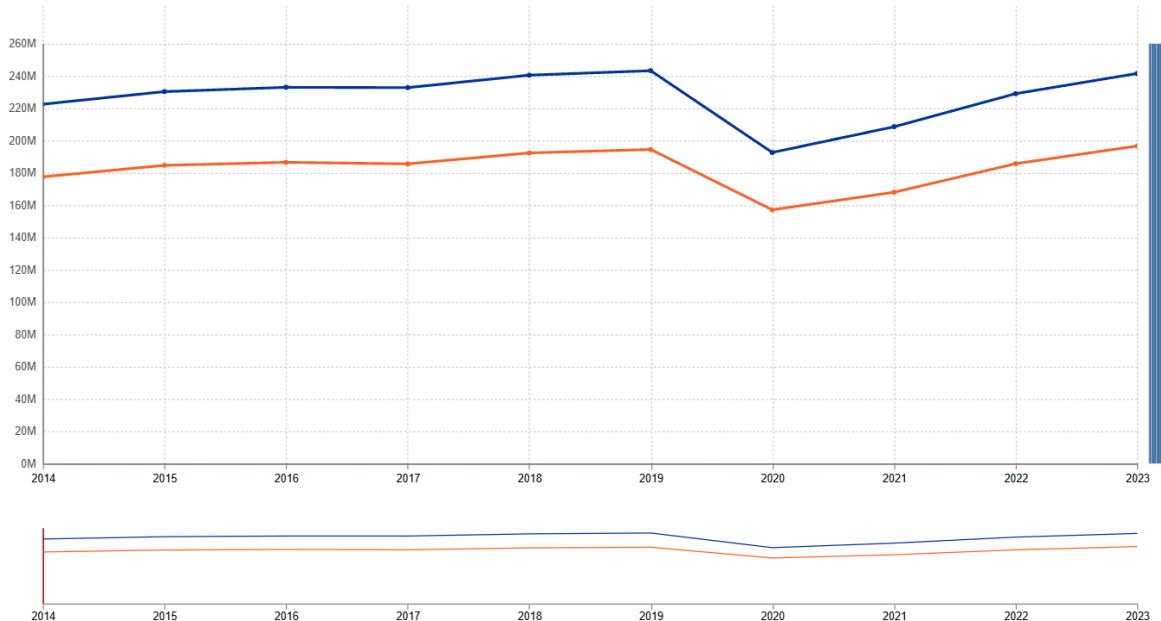

Σχήμα 2: Προβλέψη ανάπτυξης Μεγέθους Παγκόσμιας Τουριστικής Αγοράς 2030
 Πηγή: Custom market insights - Global Tourism Market 2024–2033 (n.d)
 (το σχήμα είναι επιμέλειας της συγγραφέως)

Με βάση τον προβλεπόμενο ρυθμό ανάπτυξης, η τουριστική αγορά αναμένεται να σημειώσει σημαντική αύξηση έως το 2030 (Σχήμα 2).

Ιδιαίτερως για τις αναπτυσσόμενες χώρες που αναφέραμε, η αξιοποίηση της αναπτυξιακής δυναμικής του κλάδου είναι ζωτικής σημασίας (Zhao,Yang,Zhao & Lei,2023), καθώς δημιουργούνται νέες θέσεις εργασίας, αυξάνεται η εγχώρια κατανάλωση και εισρέει ξένο συνάλλαγμα.

Από τη δεκαετία του '70, ο τουρισμός παρουσιάζει εντυπωσιακή ανάπτυξη, με μέσο ρυθμό αύξησης 1,3 φορές μεγαλύτερο από αυτόν του ΑΕΠ (Κοκκώσης, Τσάρτα & Γκριμπά, 2011). Το ποσοστό διεθνών τουριστικών αφίξεων που απορροφούσαν οι 15 κορυφαίοι προορισμοί μειώθηκε από 98% το 1950 σε 57% το 2007, καθώς νέοι προορισμοί, κυρίως σε αναπτυσσόμενες χώρες, εντάχθηκαν στον τουριστικό χάρτη. Η διάδοση πολιτιστικών και φυσικών μνημείων μέσω διαδικτύου τόνωσε τις τοπικές κοινωνίες και οικονομίες. Παράλληλα, ο δείκτης των διεθνών αφίξεων αυξήθηκε από 25 εκατομμύρια το 1950 σε 922 εκατομμύρια το 2008 (Dwyer, 2010).

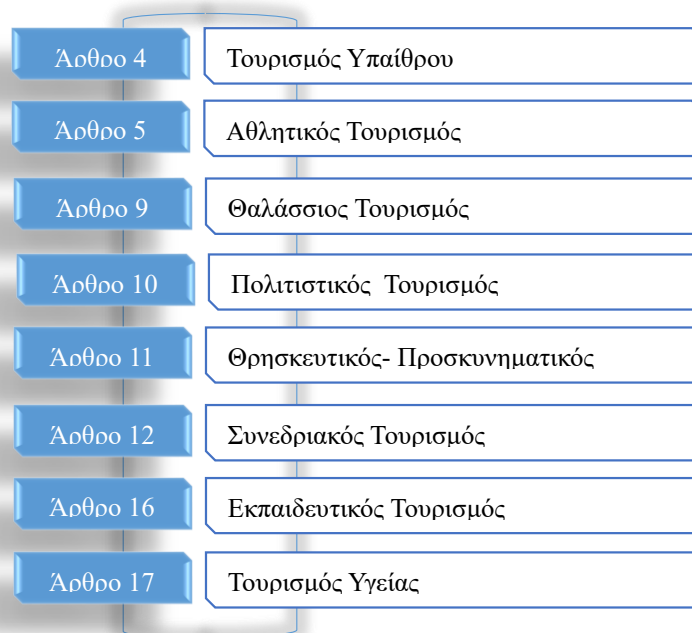
Διάγραμμα 1: Άτομα που συμμετέχουν στον τουρισμό για προσωπικούς σκοπούς. Πηγή Eurostat, 2024

Η Ευρώπη, εξακολουθεί να διατηρεί ένα σημαντικό προβάδισμα στις επιλογές των ταξιδιωτών με πιο πρόσφατη μέτρηση (Διάγραμμα 1 της Eurostat), το 2024 όπου το 42% των παγκοσμίων ταξιδιών έγιναν στην ευρωπαϊκή ήπειρο (“Euromonitor insights”,nd.). Αφορά στα άτομα που συμμετέχουν στον τουρισμό για προσωπικούς σκοπούς, από το 2014 έως το 2023 και όπως μπορούμε να δούμε, το πλήθος των τουριστών διατηρείται διαχρονικά σε υψηλά επίπεδα, με την αναμενόμενη πτώση στα έτη της πανδημίας και μετέπειτα ανάκαμψη στα επίπεδα του 2019, που ήταν και τα υψηλότερα (Eurostat, 2024).

Η ανάπτυξη του τουρισμού επηρεάστηκε καθοριστικά από την παγκοσμιοποίηση, την τεχνολογική πρόοδο και την αυξημένη προσβασιμότητα στις τουριστικές υπηρεσίες μέσω του διαδικτύου και της «δημοκρατικοποίησης» της πληροφορίας. Ωστόσο, καθοριστική συμβολή είχαν οι εξελίξεις στα ατομικά δικαιώματα και η δυνατότητα μεγαλύτερων τμημάτων του πληθυσμού να καταναλώνουν τουριστικά αγαθά. Και σήμερα, ο ψηφιακός μετασχηματισμός, οι πλατφόρμες που διευκολύνουν την πρόσβαση σε προορισμούς, η διεθνοποίηση και οι βελτιωμένες υποδομές μεταφορών ενισχύουν περαιτέρω την εξάπλωση του τουρισμού. Παράλληλα, η μεσαία τάξη ταξιδιωτών και η στροφή προς βιώσιμες, αυθεντικές και πολιτιστικά εμπλουτισμένες εμπειρίες έχουν οδηγήσει στην ανάπτυξη νέων μορφών τουρισμού, όπως ο τουρισμός υγείας και ευεξίας, ο γαστρονομικός και ο εθελοντικός τουρισμός (Κοκκώσης, κ.ά., 2011).

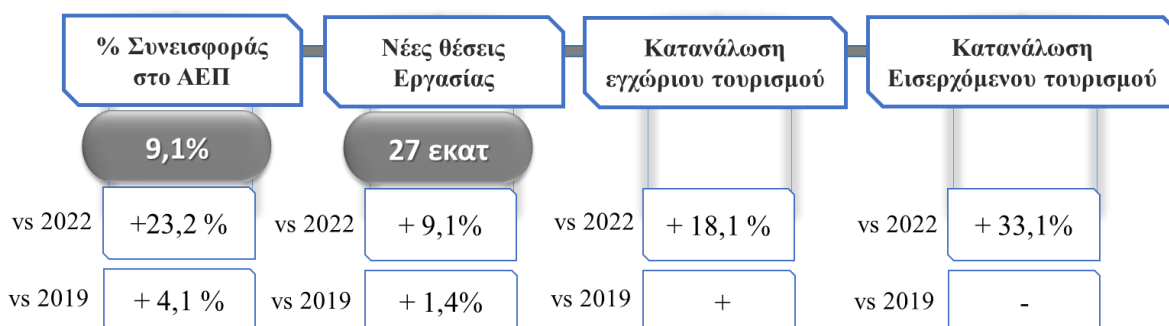
Λαμβάνοντας ως παράδειγμα τη χώρα μας, εκτός από την κάλυψη των επιθυμιών των τουριστικών καταναλωτών, με το σχεδιασμό διάφορων Μορφών Τουρισμού, Ειδικές και Εναλλακτικές, το ρυθμιστικό πλαίσιο της εθνικής και περιφερειακής τουριστικής πολιτικής έχει γνώμονα την βιώσιμη τουριστική, και κατ'επέκταση, οικονομική ανάπτυξη. Αποσκοπεί στην οργάνωση, ρύθμιση και εποπτεία των δραστηριοτήτων και της επιχειρηματικότητας, που την αφορούν, επιδιώκοντας «την στήριξη των περιφερειακών και τοπικών οικονομιών και κοινωνιών, την τόνωση της τουριστικής δραστηριότητας και της επιχειρηματικότητας, την δημιουργία θέσεων απασχόλησης και την ευημερία των πολιτών». (Υπουργείο Τουρισμού, Δημόσια Διαβούλευση, 2018)

Επιπλέον, το Σχέδιο δράσης για το 2030 του Ινστιτούτο του Συνδέσμου Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων (ΙΝΣΕΤΕ) το Χαρτοφυλάκιο τουριστικών προϊόντων & αγορών της χώρας μας, περιλαμβάνει, εκτός από τα κύρια τουριστικά προϊόντα (Πίνακας 3), συμπληρωματικά όπως «ήλιος και θάλασσα», “city break” κ.τ.λ, που έχουν στόχο την ενίσχυση της εμπειρίας του επισκέπτη (enablers), ή απευθύνονται σε εξειδικευμένα τμήματα της αγοράς (niche). (ΙΝΣΕΤΕ, 2021)

Σχήμα 3 : Θεματικός τουρισμός – Ειδικές μορφές τουρισμού κατ' άρθρο-Δημόσια Διαβούλευση Ιούνιος 2018 (το σχήμα είναι επιμέλειας της συγγραφέως)

Ενδεικτικό όσων αναφέραμε για την σημασία του Τουρισμού και την ανάπτυξη του τελευταία χρόνια, είναι η βελτίωση των σχετικών μακροοικονομικών δεικτών κατά το έτος 2023 σε σχέση με το 2022 και το 2019, σε παγκόσμιο επίπεδο, όπως μπορούμε να δούμε στον Πίνακα 4 που ακολουθεί, με το Διεθνή τουρισμό να φτάνει το 1,4 τρισεκατομύρια το 2023. (UNWTO,2024)

Πίνακας 4. Η συμβολή του Τουρισμού στα Οικονομικά Μεγέθη. Πηγή UNWTO, WTTC's,19-1-2024 (το σχήμα είναι επιμέλειας της συγγραφέως)

Ο τουριστικός κλάδος χαρακτηρίζεται από υψηλό βαθμό ευαισθησίας και ευαλωτότητας απέναντι σε διάφορες κρίσεις, πέρα από τις οικονομικές:

- Πολιτικές κρίσεις: Πόλεμοι (π.χ. Ρωσία-Ουκρανία, Ισραήλ) και διεθνείς κυρώσεις (π.χ. εμπάργκο ΗΠΑ στην Κούβα) (Mak, 2004).
- Υγειονομικές κρίσεις: Με χαρακτηριστικό παράδειγμα την πανδημία Covid-19, που προκάλεσε περιορισμούς στις μετακινήσεις και καθήλωσε την παγκόσμια τουριστική δραστηριότητα.
- Ασύμμετρες απειλές: Τρομοκρατικές επιθέσεις, όπως η 11η Σεπτεμβρίου 2001, που οδήγησαν σε πτώση του τουρισμού και σε άδεια ξενοδοχεία (Mak, 2004).
- Περιβαλλοντική υποβάθμιση και φυσικές καταστροφές: Συμπεριλαμβάνονται γεγονότα όπως το πυρηνικό ατύχημα στην Ιαπωνία (2011), το τσουνάμι στον Ειρηνικό (2014), σεισμοί, πλημμύρες και άλλες φυσικές καταστροφές, οι οποίες επηρεάζουν τον τουρισμό. Οι επιπτώσεις των φυσικών καταστροφών έχουν αυξηθεί σημαντικά λόγω της επιδεινούμενης κλιματικής αλλαγής και της αυξανόμενης πολυπλοκότητας των κοινωνικο-οικολογικών συστημάτων στο παγκοσμιοποιημένο και «πολύ συνδεδεμένο» περιβάλλον (Rosselló,Becken,&Gallego,2020).

Ενδεικτικό της ανάγκης πρόληψης και αντιμετώπισης τους αποτελεί το «Σχέδιο Διαχείρισης Κρίσεων στον Τουρισμό» που συνέταξε το Ελληνικό Υπουργείο Τουρισμού.(Υπουργείο Τουρισμού,2023• Κουσουνής, 2023)

Παγκόσμια ανησυχία, επίσης, εγείρει ο «υπερτουρισμός», δηλαδή «η ακραία χρήση του προορισμού, των προϊόντων και υπηρεσιών του σε μια προσπάθεια να ωφεληθεί κοινωνικοοικονομικά και πολιτιστικά» μια περιοχή (“Υπερτουρισμός μια απειλή και μια ευκαιρία”,2022), καθώς απειλούνται τα φυσικά τοπία, η πολιτιστική κληρονομία και η ποιότητα ζωής των κατοίκων κ.τ.λ. Τέλος να αναφέρουμε το φαινόμενο του «κακού τουρισμού» που έχει αρχίσει να προκαλεί την αντίδραση των τοπικών κοινωνιών με διαμαρτυρίες αρχικά στα Κανάρια Νησιά, και εν συνεχεία, σε πόλεις της Ευρώπης με μεγάλη τουριστική κίνηση όπως η Μάλαγα, η Βαρκελώνη, η Αθήνα και άλλες, αλλά και των ιθυνόντων με μέτρα, όπως: περιορισμός κατανάλωσης αλκοόλ (Ιμπιζα και το Μαγκαλούφ), περιορισμός επισκεψιμότητας και επιβολή τουριστικών τελών (Βενετία, Πομποία, Μπαλί κ.α). (Τσάβαλος,2024•CNN, 2024).

4.1.2 Το φαινόμενο του Τουρισμού σήμερα

Ο τουρισμός δεν είναι νέο φαινόμενο, καθώς εμφανίστηκε στην αρχαιότητα σε περιοχές όπως η Αίγυπτος, η Ελλάδα, το Ισραήλ και αργότερα στη Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία, με σκοπούς θρησκευτικούς, λατρευτικούς (συμπεριλαμβανομένων των θεραπευτικών), ψυχαγωγικούς, μορφωτικούς και εμπορικούς. Ιδιαίτερης σημασίας ήταν οι επισκέψεις στα ιερά της αρχαιότητας, ενώ θα ήταν παράλειψη να μην κάνουμε ειδική αναφορά στους ταξιδιώτες και αθλητές που συγκεντρώνονταν στην Αρχαία Ολυμπία για τους Ολυμπιακούς Αγώνες (Christou,2022).

Όπως και στη σύγχρονη εποχή, η τεχνολογική πρόοδος διαδραμάτισε καθοριστικό ρόλο στην ανάπτυξη του τουρισμού, μέσω της βελτίωσης των μεταφορικών μέσων. Ωστόσο, ο τουρισμός αποτελούσε κυρίως προνόμιο των λαών που κατείχαν την απαραίτητη τεχνογνωσία και είχαν τη δυνατότητα να επεκτείνουν τις δραστηριότητές τους στον τότε γνωστό «παγκόσμιο χάρτη».

Ο τουρισμός, ως κοινωνικοοικονομικό φαινόμενο, απέκτησε μαζικό χαρακτήρα μετά τα μέσα του 20ού αιώνα, εξελισσόμενος σύμφωνα με τις οικονομικές και κοινωνικές τάσεις,

ξεπερνώντας την αρχική του βάση ως «ατομική ανάγκη για ξεκούραση» (Κοκκώσης κ.ά., 2011).

Σήμερα, ως αγαθό που ικανοποιεί μια πληθώρα ταξιδιωτικών κινήτρων και επιθυμιών, οι προορισμοί ανταγωνίζονται δυναμικά προσφέροντας πλούσια πολιτισμικά θέλγητρα και διαφοροποιημένα «πακέτα εμπειριών». Αυτά περιλαμβάνουν δραστηριότητες αναψυχής και ελεύθερου χρόνου, καθώς και τη διοργάνωση εκδηλώσεων, όπως φεστιβάλ τέχνης, γαστρονομίας και αθλητισμού, με στόχο την προσέλκυση μεγαλύτερου αριθμού επισκεπτών

Η τουριστική αγορά εξελίσσεται έχοντας ως βαρόμετρο τις προτιμήσεις και προτεραιότητες των καταναλωτών, οι οποίες διαμορφώνονται σε συνάρτηση με τις κοινωνικές αξίες, επηρεάζοντας τις επιλογές προορισμών και δραστηριοτήτων (Κοκκώσης κ.ά., 2011). Τα χαρακτηριστικά τους έχουν διαφοροποιηθεί, και καθώς μέσω των καταναλωτικών δραστηριοτήτων τους οικοδομούν μέρος της ταυτότητας τους και εντέλει ως τουρίστες έχουν γίνει πιο απαιτητικοί, όχι σε όρους πολυτέλειας, αλλά αναζητώντας εξειδικευμένες εμπειρίες που ξεπερνούν το παραδοσιακό τουριστικό προϊόν (Κοκκώσης κ.ά., 2011).

Το προφίλ των τουριστών, τόσο σημερινών όσο και μελλοντικών, αλλάζει διαρκώς, με έμφαση στην ποιότητα, τον πειραματισμό, τις ενεργές διακοπές και την επιλογή μοναδικών προορισμών με διαφοροποιημένα προϊόντα (Costa, Montenegro & Gomes, 2016). Αυτές οι τάσεις λαμβάνονται υπόψη στις προβλέψεις και τη διαμόρφωση της τουριστικής προσφοράς.

Αποτέλεσμα η ανάπτυξη διαφόρων καινοτόμων μορφών τουρισμού, τόσο στη χώρα μας (όπως αναφέραμε και στην προηγούμενη ενότητα), όσο και παγκοσμίως, με στόχο να προσελκύσουν νέο κοινό και να αποτρέψουν τον κορεσμό του υπάρχοντος τουριστικού προϊόντος. Τέτοια παραδείγματα αποτελούν: α) ο «βιωματικός τουρισμός» (Experiential tourism ή Immersion Tourism), που προσφέρει ενεργές εμπειρίες στην ιστορία, το φαγητό, τους ανθρώπους και τον πολιτισμό μιας χώρας, β) ο «Σκοτεινός Τουρισμός» (Dark tourism), που περιλαμβάνει επισκέψεις σε περιοχές ιστορικών τραγωδιών ή εγκλημάτων (πχ. εβραϊκά στρατόπεδα συγκέντρωσης στην Ευρώπη, οι Κατακόμβες στο Παρίσι, τα Killing Fields στην Καμπότζη), γ) ο «Τελευταία Ευκαιρία Τουρισμός» (Doom Tourism), που αφορά

ταξίδια σε οικολογικές περιοχές που κινδυνεύουν με καταστροφή, όπως ο Μεγάλος Κοραλλιογενής Ύφαλος (Travel Traction, 2023).

Οι ταξιδιωτικοί καταναλωτές, εκτός από την επιθυμία για διαφοροποιημένα τουριστικά προϊόντα, αναμένουν ακριβείς πληροφορίες για να καθοδηγήσουν τις επιλογές τους. Η τεχνολογία και το διαδίκτυο τους προσφέρουν ελευθερία και ανεξαρτησία, ενισχύοντας τον τουρισμό και διευκολύνοντας τη δημιουργία οικονομικών ταξιδιών μέσω χαμηλού κόστους εταιρειών, επιτρέποντας την επιλογή εναλλακτικών μορφών τουρισμού, όπως ο Εθελοντικός Τουρισμός (Κοκκώσης κ.ά., 2011).

Ωστόσο, όσον αφορά στην επιλογή κατανάλωσης τουριστικών αγαθών παίζει σημαντικό ρόλο η «νοητική λογιστική», γεγονός που μπορεί να επηρεάσει τη θετική πορεία του. Η «νοητική λογιστική» αφορά στην κατηγοριοποίηση των δαπανών του ατόμου σε θεματικούς λογαριασμούς, θέτοντας όρια που δεν πρέπει να ξεπεραστούν (Darpy, 2012). Έτσι, σε περιπτώσεις οικονομικής ύφεσης, το διαθέσιμο εισόδημα θα διατεθεί στους νοητικούς λογαριασμούς πρώτης ανάγκης και όχι για την ικανοποίηση τουριστικών κινήτρων.

4.2. Τουριστική Βιομηχανία και Ξ.Β.Χ.

4.2.1 Ο τουρισμός ως πεδίο ανάπτυξης εγκληματικών δραστηριοτήτων

Η δυναμική ανάπτυξη που παρουσιάζει ο κλάδος του τουρισμού, όπως έχουμε αναφέρει στην προηγούμενη ενότητα, τόσο από πλευράς ποσοτικών και μικροοικονομικών δεικτών αλλά και ποιοτικών: αναβάθμιση περιοχών, ανάδειξη νέων προορισμών και δημιουργία νέων ειδών, συντελεί στο να τεθεί ως τομέας προτεραιότητας στο στρατηγικό σχεδιασμό χωρών (όπως η δική μας) και διεθνών οργανισμών, όπως η Ε.Ε και ο Ο.Η.Ε.

Αυτό κατά βάση σημαίνει επενδύσεις, τόσο σε δημόσια κεφάλαια για την βελτίωση ή δημιουργία υποδομών, όσο και ιδιωτικά με σκοπό το κέρδος, αξιοποιώντας την ευκαιρία από τις ευοίωνες προβλέψεις της συνεχούς αύξησης για ανάκαμψη από τις απώλειες των \$4.5 τρισεκατομμυρίων σε ΑΕΠ και 62 εκατομμυρίων σε θέσεις εργασίας, (μόνο το 2022), εξαιτίας της πανδημίας της Covid-19 (World Economic Forum, 2024).

Επίσης, δημιουργείται μια αλυσίδα αξίας, ήτοι, το πλήρες φάσμα δραστηριοτήτων που απαιτούνται για τη διευκόλυνση του επισκέπτη, αρχής γενομένης από τον προγραμματισμό και εν συνεχεία την ανάπτυξη, χρηματοδότηση, μάρκετινγκ, διανομή, τιμολόγηση, τοποθέτηση του τουριστικού προϊόντος. Οι δραστηριότητες αυτές συνθέτουν ένα σύστημα από ιδιωτικές επιχειρήσεις, σε συνεργασία με την κυβέρνηση και την κοινωνία των πολιτών, που λαμβάνουν ή έχουν πρόσβαση σε πόρους ως εισροές, πωλούν τα παραγόμενα προϊόντα στους επισκέπτες, ενώ προσθέτουν αξία στο κάθε στάδιο της διαδικασίας, επιδιώκοντας υψηλή ανάπτυξη και κερδοφορία (PCEPSDI,2022).

Αν εξετάσουμε το δίκτυο διανομής του τουριστικού προϊόντος, ως ένα τμήμα της διαδικασίας, (Σχήμα 4) λαμβάνοντας ένα παράδειγμα από την ελληνική πραγματικότητα και συγκεκριμένα, το City Break, που αποτελεί τομέα προτεραιότητας του χαρτοφυλακίου της χώρας μας (Σχέδιο Δράσης για το 2030-INSETE,2021), μπορούμε να δούμε πως στη φάση εμπλέκονται πάρα πολλές οικονομικές μονάδες, επιχειρήσεις κάθε μεγέθους και καταναλωτές όλων των κατηγοριών από πλευράς ηλικίας, οικογενειακής κατάστασης, ενδιαφερόντων κτλ.. Επίσης, εκτός από το κύριο τουριστικό προϊόν, παρέχονται πολλές παρεπόμενες, υποστηρικτές και βοηθητικές υπηρεσίες. Οι ευκαιρίες για κέρδος που παρουσιάζονται, καθιστούν το προϊόν και την τουριστική βιομηχανία, γενικότερα, πόλο έλξης για επιχειρηματικότητα αλλά και για εγκληματική δράση.

Σχήμα 4 : Δίκτυο διανομής City Break. Πηγή : INSETE Σχέδιο Δράσης 2030(2021) (το σχήμα είναι επιμέλεια της συγγραφέως)

Σε κάθε σημείο του δικτύου, αλλά και στη βάση του, είναι δυνατή η εμφάνιση διαφόρων παράνομων δράσεων, πέραν του Ξ.BX που θα αναλύσουμε στη συνέχεια. Για παράδειγμα,

διαφθορά δημόσιων υπαλλήλων για παράνομες άδειες, φοροδιαφυγή με μερική ή καθόλου έκδοση αποδείξεων, μη τήρηση υγειονομικών κανόνων κτλ. Στον τομέα της Διασκέδασης, που είναι πεδίο δράσης του οργανωμένου εγκλήματος,, λαμβάνουν χώρα εγκληματικές δραστηριότητες όπως εκβίαση, λαθρεμπόριο, διακίνηση ναρκωτικών, παράνομος τζόγος κτλ (Σταμούλη,2019). Στις αγορές για ψώνια μπορεί να υπάρχουν απομιμητικά προϊόντα, φοροδιαφυγή από μη έκδοση αποδείξεων κτλ

Άλλες περιπτώσεις που μπορούμε να αναφέρουμε ως παραδείγματα, είναι τα σοβαρά κακουργήματα της σεξουαλικής εκμετάλλευσης και κακοποίησης παιδιού, σε αναπτυσσόμενες χώρες, αλλά και η παιδική εργασία (UN:"Risks of violence against children in travel and tourism",2023)

Ακόμα και εκτός του δικτύου αυτού, μπορούμε να αναφέρουμε ως παράδειγμα την παράνομη υλοτομία να αποτελεί μια από τις παράνομες δραστηριότητες, δεδομένης της σημαντικής σχέσης μεταξύ του οικονομικού και χρηματοοικονομικού εγκλήματος, ιδιαίτερα της διαφθοράς και του ξεπλύματος χρήματος, και της αποψίλωσης των δασών, με τον τουρισμό να επηρεάζει αυτή τη δυναμική (Cozma,Achim,Mare,Coros& Monica,2024). Η φοροδιαφυγή, χαρακτηριστικό της σκιώδους οικονομίας, είναι εκτεταμένο φαινόμενο στον κλάδο, ενώ συχνή είναι η μη τήρηση εργατικών, υγειονομικών και περιβαλλοντικών κανονισμών, η χρήση ανεκπαίδευτου/ανειδίκευτου προσωπικού χωρίς καμία κοινωνική ασφάλιση και με κακές συνθήκες εργασίας και χρήση επιβλαβών καυσίμων, χημικών και άλλες πρώτες ύλες που δημιουργούν αρνητικές εξωτερικές επιδράσεις στο περιβάλλον και τις τοπικές κοινωνίες (Din,Habibullahb,Baharomd & Saarib,2016).

Επιπλέον, οι μελετητές, αλλά και οι επαγγελματίες που εμπλέκονται, υποστηρίζουν πως ο τομέας της φιλοξενίας και του τουρισμού είναι ευάλωτος στο έγκλημα λόγω της ταχείας ανάπτυξης των επιχειρήσεων φιλοξενίας και τουρισμού. Παράλληλα αναπτύσσονται περισσότερες εγκληματικές δραστηριότητες, όπως εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας (ιδιαίτερα διαρρήξεις, κλοπές, και κλοπές καταστημάτων) και βίαια σοβαρά εγκλήματα (φόνοι), ωστόσο χάρη στον υψηλό βαθμό μετάδοσης της πληροφορίας οι πιθανοί επισκέπτες αποτρέπονται (Hua,Li & Zhang,2020).

Τέλος, δεν θα πρέπει να παραλείψουμε την πλευρά των τουριστών ως δράστες εγκληματικών πράξεων. Αυτές οι πράξεις μπορεί να προκύψουν είτε από πρόθεση είτε από έλλειψη πολιτισμικής επίγνωσης ή λόγω της χαλαρότητας των διακοπών που μειώνει τις

αντιστάσεις τους και τους ωθεί στην εκμετάλλευση ευκαιριών που παρουσιάζονται. Τέτοιες εγκληματικές ενέργειες μπορεί να είναι: απάτη, κλοπές σε καταστήματα, χρήση και διακίνηση ναρκωτικών, χουλιγκανισμός (σε αθλητικά γεγονότα και εκδηλώσεις), περιβαλλοντικά εγκλήματα (εμπορία και εξαγωγή άγριων ζώων), σεξουαλικά εγκλήματα (σεξουαλική παρενόχληση, εμπλοκή σε παράνομη και παιδική πορνεία). Επίσης, πολιτιστικά και θρησκευτικά αδικήματα όπως ασέβεια τοπικών εθίμων, βανδαλισμός (γκράφιτι και καταστροφές σε τοποθεσίες πολιτιστικής κληρονομιάς), παράνομη είσοδος σε απαγορευμένους χώρους κ.α.

4.2.2 Η Ν.Ε.Π.Δ στον τουρισμό

4.2.2.1 Εισαγωγή

Όπως έχουμε αναφέρει, η τουριστική βιομηχανία συμβάλλει σημαντικά στην οικονομική ανάπτυξη, όπως αποτυπώνεται στη συμμετοχή της στο παγκόσμιο Α.Ε.Π.. Ωστόσο, στον υπολογισμό του δεν περιλαμβάνονται οι δραστηριότητες και οι συναλλαγές, τόσο νόμιμες όσο και παράνομες, της άτυπης αγοράς και την παραοικονομίας που συχνά σχετίζονται με φαινόμενα διαφθοράς. Ο συνδυασμός αυτών, σύμφωνα με μελέτες, αποτελεί σημαντικό εμπόδιο για την ανάπτυξη του τουριστικού τομέα, καθώς επηρεάζονται αρνητικά οι επιχειρηματικές και οικονομικές συνθήκες και η υγιής τουριστική ανταγωνιστικότητα (Katsios,2019).

Η παράνομη οικονομική δραστηριότητα, δε, συνδέεται στενά με το οργανωμένο έγκλημα που δεν αποτελεί ανεξάρτητο φαινόμενο από αυτή, εφόσον διαπράττει τα πρωτεύοντα εγκλήματα που παράγουν τα παράνομα κέρδη που πρέπει να νομιμοποιηθούν. Αυτή η παράνομη οικονομία συνυπάρχει με τη νόμιμη οικονομία και μεταβάλλεται ανάλογα με τις επικρατούσες κοινωνικές, πολιτικές και οικονομικές συνθήκες, ενώ οι καταναλωτές διαδραματίζουν ενεργό ρόλο στη διαίωσίση της. (Σταμούλη,2016).

Στον κλάδο του τουρισμού οι «σκιάδεις» οικονομικές δραστηριότητες αφορούν σε δραστηριότητες που έχουν σχέση με τη διαμονή, με την εστίαση, τη διασκέδαση, τις μεταφορές, τις επικοινωνίες, το χονδρικό και λιανικό εμπόριο, ξενοδοχεία και εστιατόρια, βιομηχανίες μεταφορών και επικοινωνιών. Αποτελούν ευκαιρίες, χαμηλού και μεσαίου κινδύνου για επένδυση χρημάτων που αποκτήθηκαν παράνομα κι έτσι να πραγματοποιηθεί το ξέπλυμα των παράνομων κερδών του οργανωμένου εγκλήματος (Katsios,2019).

Όπως, έχουμε αναφέρει στο 1ο κεφάλαιο, η μέθοδος και ο βαθμός πολυπλοκότητας του ξεπλύματος χρημάτων εξαρτώνται από το είδος του εγκλήματος, τη φύση των εσόδων (κυρίως μετρητά), το ύψος τους και τους στόχους των δραστών. Στην παρούσα ΔΕ, εστιάζουμε στις περιπτώσεις ξεπλύματος μέσω επενδύσεων των παράνομων κεφαλαίων στον κλάδο των Real Estate και των πολυτελών resort και τα καζίνο, καθώς και κάποιους φορολογικούς παραδείσους που λειτουργούν και ως τουριστικοί προορισμοί.

4.2.2.2 Τουριστικά θέρετρα

Οι ομάδες οργανωμένου εγκλήματος (OCG) εκμεταλλεύονται τα τουριστικά θέρετρα και την τουριστική βιομηχανία για να προωθήσουν όλες τις εγκληματικές τους δραστηριότητες, πέραν του Ξ.Β.Χ., όπως διακίνηση ναρκωτικών, λαθρεμπόριο, trafficking, εκβίαση και απόκρυψη φυγάδων, πίσω από την μαζικότητα και την ανωνυμία του τουριστικού φαινομένου, σε συνδυασμό με την εκμετάλλευση της γεωγραφικής θέσης που αυτά έχουν, ιδιαίτερα εάν βρίσκονται σε στρατηγικές θέσεις και κόμβους μεταφορών (Norio,2021). Παραδείγματα διεθνικού οργανωμένου εγκλήματος που εκμεταλλεύεται τουριστικά θέρετρα μπορούμε να αναφέρουμε την Ιταλική και ρωσική μαφία στην Κυανή Ακτή της Γαλλίας, βουλγαρικά OCG στην ακτή της Μαύρης Θάλασσας, η Καμόρα στην Κόστα ντελ Σολ της Ισπανίας (Norio,2021).

Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση της περιοχής Riviera Maya που βρίσκεται στην πολιτεία Quintana Roo στη χερσόνησο Yucatán του Μεξικού, μια περιοχή φημισμένη για τα πολυτελή τουριστικά θέρετρα και τους αρχαιολογικούς χώρους των Βασιλείων των Μάγιας, όπως το Tulum και το Chichen Itza, που έχει ψηφιστεί από το παγκόσμιο κοινό, ως ένα από τα Επτά Νέα θαύματα του κόσμου (Tikkanen,2018). Αποτελεί πόλο έλξης για εκατομμύρια τουρίστες, ετησίως, αλλά και για πολλούς εγκληματίες. Χάρη στη στρατηγική του θέση στο Βορρά της Λατινικής Αμερικής με σύνορα που δε φυλάσσονται επαρκώς, το Μεξικό, της ακμάζουσας βιομηχανίας πολυτελών θερέτρων και της σημαντικής οικονομίας που βασίζεται σε μετρητά, έχει κατά καιρούς συνδεθεί με πολλές υποθέσεις ξεπλύματος χρήματος (Norio,2021). Βρίσκεται δε, διαχρονικά πολύ ψηλά στην κατάταξη της λίστας με τις 50 χώρες που διακρίνονται για το μέγεθος του τουρισμού ("Top 50 Most Visited Countries in the World",2025). Μέσω επενδύσεων ακινήτων σε θέρετρα και βίλες στις περιοχές του Κανκούν, Τουλούμ και Πλάγια ντελ Κάρμεν, θέρετρα-βιτρίνες και

επιχειρήσεων εντάσεως μετρητών, όπως Nightclubs και χώρους διασκέδασης και αναψυχής, καρτέλ από όλη τη Λατινική Αμερική (Μεξικό και Κολομβία) αναμιγνύουν τα παράνομα κεφάλαια του εμπορίου ναρκωτικών και άλλων εγκλημάτων με νόμιμα έσοδα από τον Τουρισμό (Norio,2021).

Η άνοδος του Κανκούν ως κόμβου διακίνησης κοκαΐνης συνέπεσε με την αυξανόμενη εξέχουσα θέση της Μεξικανικής Καραϊβικής στις παγκόσμιες διαδρομές ναρκωτικών, προσελκύοντας προσωπικότητες όπως ο Ιταλός διακινητής ναρκωτικών Oreste Pagano. Πρώην μέλος της Ναπολιτάνικης Οργάνωσης Νέας Καμόρα (NCO), ο Pagano διαδραμάτισε πρωτοποριακό ρόλο ως «μεσίτης» σε διεθνικά εγκληματικά δίκτυα, διευκολύνοντας μεγάλης κλίμακας αποστολές κοκαΐνης στη Βόρεια Αμερική και την Ευρώπη, συχνά συνεργαζόμενος με την Caruana-Contrera, μια Ιταλό-Καναδική μαφιόζικη ομάδα (Norio,2021).

4.2.2.3 Φ.Π. ως τουριστικοί προορισμοί

Όσον αφορά στους Φ.Π., που διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στο ξέπλυμα χρημάτων λόγω της μηδενικής φορολογίας, της εμπιστευτικότητας και της εξειδικευμένης επαγγελματικής υποστήριξης, δεν είναι συνήθως τουριστικοί προορισμοί. Ωστόσο, κάποιοι από αυτούς, είναι δημοφιλείς χάρη σε διάφορα χαρακτηριστικά που διαθέτουν: φυσικά τοπία, ιδανικό κλίμα για διακοπές, πολυτελείς παροχές.

Σχήμα 5. Δείκτες Φορολογικών Παραδείσων (Πηγή : Corporate Tax heaven index (2024) (το σχήμα είναι επιμέλειας της συγγραφέως)

Παραθέτουμε στη συνέχεια μερικούς από τους πιο σημαντικούς, (Σχήμα 5) οι οποίοι, όπως μπορούμε να δούμε, εμφανίζουν αξιοσημείωτη τουριστική ανάπτυξη:

- Μπαχάμες: συνδυάζουν τοπία μεγάλης φυσικής ομορφιάς, πολυτελή θέρετρα, υποδομές για πολλές δραστηριότητες και σύμφωνα με το Υπουργείο τουρισμού της νησιωτικής αυτής χώρας, το 2023 ξεπέρασε κάθε ρεκόρ τουριστικής κίνησης, με αφίξεις που ξεπερνούν τα 9.65 εκατομμύρια (The Islands of Bahamas,2024). Η

περίπτωση των Μπαχάμες υπογραμμίζει το οικονομικό και πολιτικό κόστος για τα μικρά κράτη που εξαρτώνται από OFCs όταν προσαρμόζονται στα παγκόσμια πρότυπα AML. Για ορισμένες δικαιοδοσίες, τέτοιες αλλαγές οδήγησαν στην κατάρρευση των υπεράκτιων χρηματοοικονομικών τους βιομηχανιών (Vlcek, 2010).

- Νησιά Cayman: προσφέρουν πολυτελείς διακοπές, είναι γνωστά για τους κοραλλιογενείς υφάλους και τις δραστηριότητες ψυχαγωγίας και περιπέτειας που έχουν, όπως καταδύσεις, γαστρονομία κτλ (Cayman Islands, 2025) και οι δείκτες 2023 για τον τουρισμό κυμάνθηκαν στα υψηλότερα επίπεδα από κάθε άλλη φορά. Για παράδειγμα το 1^ο εξάμηνο τα έσοδα ήταν σε τοπικό δολάριο C\$28,8 εκατομμύρια, ενώ είχαν ετήσιο στόχο C\$3 εκατομμύρια (Cayman Tourism Numbers, 2023).
- Μονακό: Προορισμός «υψηλού κύρους», διάσημο για τα πολυτελή καζίνο και τη Formula1 Grand Prix (Visit Monaco, 2024). Σύμφωνα με τις οικονομικές αναφορές για το 4^ο τρίμηνο του 2023 καταγράφηκαν 340,000 αφίξεις που αντιπροσωπεύει μια αύξηση 17.6% από το 2022. Αντίστοιχα και ο τομέας της κρουαζιέρας ήταν αυξητικός (Tanti, 2024).

Όσον αφορά στην αντιμετώπιση των παράνομων ροών χρημάτων, και του ξεπλύματος, είχε ανακοινωθεί πως η FATF θα έθετε το πριγκιπάτο «σε αυξημένη παρακολούθηση για την αντιμετώπιση στρατηγικών ελλείψεων» (Money Review, 2024) ενώ έχει χαρακτηριστεί από τα MME «Ουραγός στην αντιμετώπιση του Ξ.Β.Χ.» καθώς εκμεταλλεύεται στο έπακρο τη μη επιβολή φόρου εισοδήματος σε ιδιώτες, με αποτέλεσμα να συγκεντρώνει μεγάλο ποσοστό «βαθύπλουτων» παγκοσμίως. («Μονακό: Ένα «πλυντήριο» για το μαύρο χρήμα στην Ευρώπη», 2023)

- Ελβετία: Αλπικά τοπία, σκι και διακοπές πολυτελείας. Αν και θεωρείται χειμερινός προορισμός, σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία για τον Τουρισμό, το καλοκαίρι του 2024 ο τομέας των ξενοδοχείων κατέγραψε νέο ρεκόρ με 24,4 εκ διανυκτερεύσεις, υψηλότερες κατά 1,4 % σε σχέση με το 2023 (“Tourist accommodation in the 2024 summer season”, 2024.).

Η Ελβετία, που από το 1934 με την ψήφιση του νόμου για την ενίσχυση του Τραπεζικού απορρήτου, με λογαριασμούς να χαρακτηρίζονται από κωδικούς αντί

για ονόματα, προσέλκυσε σημαντικό αριθμό κεφαλαίων. Λόγω του αυστηρού απορρήτου, κανείς, όπως ακαδημαϊκοί ή δημοσιογράφοι, δεν τολμούσε να ερευνήσει το σύστημα υπό τον φόβο ποινικών διώξεων.

Μοναδική εξαίρεση ήταν ο Ερβέ Φαλτσιανί, που συνεργάστηκε με τις αστυνομικές αρχές αποκαλύπτοντας τον μηχανισμό του συστήματος (Falciani&Mincuzzi,2015)

- Dubai (UAE): Με υποδομές πολυτελείας για διαμονή και δραστηριότητες αναψυχής, και εντυπωσιακούς ουρανοξύστες αποτελεί κέντρο προσέλκυσης επαγγελματιών, επισκεπτών και τουριστών. Το διάστημα Ιανουάριο–Νοέμβριο 2024 παρουσίασε αύξηση στις διαμονές τουριστών +9% συγκρινόμενο με το περσινό αντίστοιχο χρονικό διάστημα (Dubai Statistics Center,2024), ενώ και το 2023 ήταν χρονιά με τις καλύτερες ετήσιες τουριστικές επιδόσεις του με τους διεθνείς τουρίστες να αυξάνονται κατά 19,4% στα 17,15 εκατομμύρια (Government of Dubai Media Office,2024)

Η ανεξάρτητη δημοσιογραφική ομάδα Organised Crime and Corruption, έχει κάνει ενδελεχή έρευνα για το Dubai. Ο παγκόσμιος οικονομικός κόμβος αν και έπαψε να παρέχει εντελώς αφορολόγητο περιβάλλον το 2018, με την εισαγωγή του 5%, παραμένει σημαντικός Offshore tax haven (“Is UAE a Tax Haven?”,2024). Στο άρθρο της “ How Dirty Money Finds a Home in Dubai Real Estate” η O.C.C.R.P αποκαλύπτει τη σύνδεση των «πιο καταζητούμενων εγκληματιών του κόσμου», όπως χαρακτηριστικά αναφέρει, με συγκεκριμένα ακίνητα παρά τη μυστικότητα που ο τομέας παρέχει (O.C.C.R.P, 2024).

- Κύπρος: βρίσκεται στην 14η θέση του Corporate Tax Haven Index (<https://cthi.taxjustice.net/>) και το 2024 εμφάνισε ρεκόρ σε έσοδα και τουριστικές αφίξεις (BnBnews,2025). Η O.C.C.P.R σε πρόσφατη έρευνα της συσχετίζει την ανάπτυξη πολυτελούς θέρετρου με το διαβόητο ρωσικό κύκλωμα φορολογικής απάτης «Magnitsky Affair». (“Glamorous Cyprus Resort’s Investors Linked to Infamous ‘Magnitsky Affair’”, 2025)

4.2.2.3 Επενδύσεις σε ακίνητα – Real Estate

Το Real Estate αποτελεί μια “ενδεδειγμένη» μέθοδο Ξ.Β.Χ, που εκτός από την νομιμοποίηση των παράνομων κερδών τους, μπορεί να αποβεί κερδοφόρα για τους δράστες,

και να έχει θετικά αποτελέσματα όχι μόνο στην ενίσχυση της τουριστικής βιομηχανίας αλλά και στην ανάπτυξη της αγοράς ακινήτων. Η διαδικασία ξεκινά με τη διεξαγωγή πληρωμών σε μετρητά με βρώμικα χρήματα για την αγορά των ακινήτων. Αν και απαιτούνται αρκετά έξοδα για υποδομές και αμοιβές σε εμπλεκόμενους για τις υπηρεσίες τους, μέσω της καταστρατήγησης των φορολογικών νόμων, εν τέλει ο τομέας των ακινήτων μπορεί να αποφέρει νόμιμα κέρδη (Teichman, 2018).

Η αγορά ακίνητης περιουσίας προσφέρεται για όλα τα στάδια της Ν.Ε.Π.Δ.: τοποθέτηση, στρωματοποίηση και ενσωμάτωση, ενώ παράλληλα είναι πρωταρχικής σημασίας για τον τομέα του τουρισμού και της φιλοξενίας καθώς συμβάλλει στην ανάπτυξή του με έργα σε πέντε άξονες δραστηριότητας :

- Αξιοθέατα: αποτελούν κατά κύριο λόγο τον πόλο έλξης των τουριστών σε μια περιοχή. Σε αυτό το πλαίσιο, το real estate διαδραματίζει σημαντικό ρόλο μέσω της ανάπτυξης αξιοθέατων που σχετίζονται με τη χρήση και διαμόρφωση γης και ακινήτων (Norio, 2021).
- Δραστηριότητες: στις μέρες μας οι ταξιδιώτες δεν αρκούνται στην επιλογή του ταξιδιού τους με γνώμονα τα αξιοθέατα ενός τόπου, αλλά όπως αναφέραμε στην προηγούμενη ενότητα, αναζητούν μοναδικές εμπειρίες και καινοτόμα είδη ταξιδιού που θα καταστήσουν επιτυχημένο το ταξίδι τους. Είτε επιζητούν δραστηριότητες δράσης, όπως «σαφάρι», καταδύσεις, εκδρομές περιπέτειας ή χαλάρωση π.χ. θεραπείες αναζωογόνησης (spa), φεστιβάλ κ.τ.λ, αυτά μπορούν να υποστηρίζονται και να παρέχονται από εταιρείες real estate.
- Υποδομές και κάθε μέσο που διευκολύνει την πρόσβαση και την κίνηση των τουριστών στον προορισμό τους.
- Διαμονή: η συμβολή του Real estate είναι σημαντική και άμεση, καθώς περιλαμβάνει την ανάπτυξη και διαχείριση των καταλυμάτων που εξυπηρετούν τις ανάγκες των επισκεπτών. Τα ξενοδοχεία μπορούν να χρησιμοποιηθούν για ξέπλυμα χρημάτων μέσω διάφορων μεθόδων. Αφού οι εγκληματίες ή οι εκπρόσωποι τους, έχουν καταβάλει παράνομα μετρητά χρήματα, για την αγορά γης ή ακινήτου, πάνω από την πραγματική του αξία, κατασκευάζουν πολυτελείς ξενοδοχειακές εγκαταστάσεις, και έπειτα ισχυρίζονται πως είναι συνεχώς πλήρως κρατημένα, παρόλο που δεν έχουν πελάτες (black hotels). Τα έσοδα από ενοικιάσεις δωματίων,

εστιατόρια και άλλες δραστηριότητες εμφανίζονται ως νόμιμα έσοδα. Μετά από λίγα χρόνια, οι εγκαταστάσεις μπορούν να πωληθούν με φαινομενικά άψογα οικονομικά στοιχεία (Gyeni-Boateng,2018).

Άλλη μέθοδος περιλαμβάνει κρατήσεις δωματίων που πληρώνονται διαδικτυακά και ακυρώνονται. Ο διαχειριστής του ξενοδοχείου επιστρέφει τα χρήματα (μετά από ακύρωση), συχνά μέσω επιταγών ή τραπεζικών εμβασμάτων. Μερικές φορές οι επιταγές εκδίδονται στο όνομα τρίτων προσώπων.

Τέλος, η φύση των ξενοδοχείων ως επιχειρήσεις που λειτουργούν κυρίως με μετρητά (cash incentive) δημιουργεί κίνδυνο αποδοχής χρημάτων από παράνομες δραστηριότητες για την πληρωμή λογαριασμών (European Parliament,2019)

- **Ανέσεις (Facilities):** οι υπηρεσίες και οι εγκαταστάσεις που απαιτούν οι τουρίστες, όπως εστιατόρια, αθλητικές εγκαταστάσεις, χώρους διασκέδασης, ιατρικές υπηρεσίες, μαγαζιά, περιποίηση (πχ μασάζ, κομμωτήρια) και άλλα. Για παράδειγμα επιτυχές Ξ.Β.Χ μέσω εστιατορίου, κλάμπ ή κέντρου διασκέδασης μπορεί να γίνει με την αγορά ενεργής επιχείρησης, λόγω της ήδη υπάρχουσας οργάνωσης τους (υπάλληλοι, μενού, κέρδη). Αν και είναι νόμιμες επιχειρήσεις, συνδυάζουν τα νόμιμα κέρδη τους με έσοδα από παράνομες δραστηριότητες (όπως ναρκωτικά ή εμπορία ανθρώπων), τα οποία είτε καταθέτουν στα νόμιμα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, ή υποβάλλουν για ξέπλυμα με άλλη μέθοδο πχ μεταφορά σε Φ.Π. ή επενδύσεις σε ακίνητα, αυτοκίνητα κ.λπ., παράγοντας νόμιμα κέρδη. Επιπλέον, η χρήση μετρητών που εξακολουθεί να χαρακτηρίζει τις δραστηριότητες αυτών των επιχειρήσεων, παρά τη διάδοση του πλαστικού χρήματος, διευκολύνει το ξέπλυμα χρημάτων. Τα «βρώμικα» χρήματα χρησιμοποιούνται για την κάλυψη εξόδων, ενώ εκδίδονται ψευδή τιμολόγια για την υποστήριξη των δραστηριοτήτων ξεπλύματος. (Gyeni-Boateng,2018). Επιπλέον, σε αυτές τις επιχειρήσεις «προσποιούνται» ότι έχουν περισσότερα έσοδα από αυτά που έχουν στην πραγματικότητα και, ως εκ τούτου, τοποθετούν χρηματικά έσοδα από παράνομες δραστηριότητες σε νόμιμες επιχειρήσεις. Ωστόσο, αυτό σημαίνει ότι πρέπει να διατηρήσουν μια συγκεκριμένη υποδομή, η οποία συνήθως έχει το δικό της σχετικό κόστος, ενώ, τελικά, πρέπει να πληρώσουν φόρους για τα χρήματα που τοποθετούν στις επιχειρήσεις τους που

λειτουργούν ως «βιτρίνα» για τις παράνομες δραστηριότητές τους (Teichman, 2016).

Όταν αναφερόμαστε στο Real Estate, συμπεριλαμβάνουμε όλες τις ενέργειες που έχουν σχέση με ακίνητη περιουσία: αγορά, ανακαίνιση, χρήση, ενοικίαση και πώληση (Οδηγός OECD για τις φορολογικές αρχές), οι οποίες εξαρτώνται από τη φάση του Ξ.Β.Χ. που βρίσκεται η διαδικασία και τους στόχους των δραστών, ανεξάρτητα με το αν δρουν οι ίδιοι ή μέσω αχυρανθρώπων. Τοποθέτηση των παράνομων εσόδων μπορούν να πραγματοποιήσουν, τόσο κατά την αγορά όσο και κατά την ανακαίνιση ακινήτων, πληρώνοντας έως και το 30% της τιμής αγοράς ή του κόστους ανακαίνισης σε μετρητά. Συχνά, οι αντισυμβαλλόμενοι, δέχονται αυτές τις πληρωμές, καθώς είναι αμοιβαίον συμφέροντος και τους επιτρέπουν να παρακάμπτουν τη φορολογική νομοθεσία. (Teichman, 2016).

Επιπλέον, τα ακίνητα ενδείκνυνται για τη διαδικασία της στρωματοποίησης, καθώς μπορούν να αγοραστούν και να μεταπωληθούν, καθιστώντας τα χρήματα μη ανιχνεύσιμα. Σε αυτό το στάδιο, οι ερευνητές ενδέχεται να χάσουν την “αλυσίδα”, τη «διαδρομή» των συναλλαγών.

Τα ακίνητα είναι ιδανικά, εξίσου, για τη φάση της ενσωμάτωσης και αυτό έχει εξαιρετική σημασία, καθώς, αφού αγοραστούν και ανακαινιστούν, μπορούν να ενοικιαστούν, επιτρέποντας στα παράνομα κεφάλαια να ενσωματωθούν πλήρως στην επίσημη οικονομία και να αποφέρουν νόμιμα έσοδα από ενοίκια (Teichman, 2016).

Σύμφωνα με το Ευρωπαϊκό κοινοβούλιο (2019), οι δράστες χρησιμοποιούν διάφορες τεχνικές προκειμένου να μην εντοπιστεί η εγκληματική δραστηριότητα του ξεπλύματος μέσω του Real Estate:

- σύνθετα δάνεια ή πιστωτική χρηματοδότηση: χρησιμοποιείται ως κάλυψη για το ξέπλυμα χρήματος, η αποπληρωμή τους μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την ανάμειξη παράνομων και νόμιμων κεφαλαίων, μαύρου και νόμιμου χρήματος
- Μη χρηματοοικονομικοί επαγγελματίες.
- Εταιρικά οχήματα.
- Χειραγώγηση της εκτίμησης ή της αποτίμησης ενός ακινήτου (υποτίμηση, υπερεκτίμηση και διαδοχικές πωλήσεις σε υψηλότερες αξίες).
- Στεγαστικά δάνεια & υποθήκες

Οι επενδύσεις ακινήτων στον Τουρισμό εμφανίζουν μεγάλη άνοδο τόσο στη χώρα μας (Κούτρα,2024· Αβδελάς,2021· Μάρτη,2024) με κάποιες περιπτώσεις να εγείρουν ερωτηματικά ως προς τις επενδυτικές δραστηριότητές τους, τους συμμετέχοντες και μια γενική αδιαφάνεια, όπως για παράδειγμα η Prodea Investments (Μάρτη,2024) όσο και παγκοσμίως (Mada properties(2024);Magrey & Sons,Monaco,2025).

Επιπλέον, εκτός από την εργαλειοποίηση της αγοράς ακινήτων εντός του συστήματος της τουριστικής βιομηχανίας που αναφέραμε για το Ξ.Β.Χ, υπάρχουν περιπτώσεις όπως η αγορά και ανακαίνιση ακινήτων για κατοικίες σε περιοχές με υψηλή επισκεψιμότητα. Τέτοιο παράδειγμα μπορούμε να αναφέρουμε την υπόθεση του κτηματομεσίτη Rodriguez-Jimenez στο Λας Βέγκας, που κατηγορήθηκε για ξέπλυμα 250 εκατομμυρίων δολαρίων παράνομων κερδών των καρτέλ πελατών του από διακίνηση ναρκωτικών (O.C.C.R.P,2018), μια περίπτωση που αφορά στην τουριστική ανάπτυξη μέσω των καζίνο που θα αναφερθούμε στη συνέχεια και το Ξ.Β.Χ..

4.2.2.3 Τυχερά παίγνια - Καζίνο

Εκτός από την παροχή ψυχαγωγίας μέσω τυχερών παιχνιδιών, τα καζίνο, που χαρακτηρίζονται «ο βασιλιάς της πολυτέλειας στον χώρο του τουρισμού», κυρίως ο συνδυασμός “hotel & casino” (CNN,2024), εμπλέκονται, επίσης, σε διάφορες οικονομικές δραστηριότητες, όπως η αποστολή και λήψη χρημάτων μέσω τραπεζικών εμβασμάτων, ανταλλαγή νομισμάτων, χορήγηση πίστωσης για τυχερά παιχνίδια και εξαργύρωση επιταγών, λειτουργώντας συνήθως όλο το 24ωρο. Ως εκ τούτου, η ποικιλία, η συχνότητα και ο όγκος των συναλλαγών τα καθιστούν ιδιαίτερα «ευάλωτα» σε πρακτικές ξεπλύματος χρημάτων. Πιο συγκεκριμένα, τέτοιες πρακτικές είναι: μετατροπή μαρκών που αγοράστηκαν με παράνομα χρήματα σε νόμιμα, μέσω αξιογράφων όπως επιταγές ή τραπεζικές μεταφορές, ανάμειξη νόμιμων κερδών από τυχερά παιχνίδια με τα παράνομα από τις εγκληματικές δραστηριότητες τους, χρήση τρίτων για να γίνεται αποσύνδεση με την προέλευση των εσόδων, και διασυννοριακό ξέπλυμα (Siu Lam & Greenlees,2017).

Εκτός από τα γενικά χαρακτηριστικά της λειτουργίας των Καζίνο που διευκολύνουν το Ξ.Β.Χ., όπως συναλλαγές που γίνονται με μεγάλα ποσά μετρητών, η ανωνυμία των πελατών, ιδιαίτερα όταν συμμετέχουν σε παίγνια με χαμηλά ποσά, και τα δίκτυα διεθνών καζίνο που εκτελούν διασυννοριακές συναλλαγές, περιπλέκοντας την εποπτεία, υπάρχουν, επίσης, κενά στη ρύθμιση τους (Danzis,2024).

Ανομοιογενείς και ασυνεπείς κανονισμοί κατά του ξεπλύματος χρήματος (AML) μεταξύ διαφορετικών χωρών, όπως για παράδειγμα τα καζίνο των Η.Π.Α σε σχέση με αυτά του Μακάο, που θεωρούνται τα πιο σημαντικά σε παγκόσμια κλίμακα. Η λειτουργία των δεύτερων ρυθμίζεται από δύο νόμους της νομοθετικής συνέλευσης, διοικητικούς κανονισμούς και Οδηγίες του DICJ. (Deposit Insurance Corporation of Japan, <https://www.dic.go.jp/>). Εκτός από την υφιστάμενη δυσκολία στην παρακολούθηση πελατών υψηλής αξίας, τους παρέχονται VIP χώροι απόλυτης εχεμύθειας και διακριτικότητας, μια «παροχή» που δεν υπάρχει στις Η.Π.Α. Αυτοί οι χώροι ρυθμίζονται μέσω συμβολαίων από άλλες εταιρείες, που, επίσης καλύπτονται από ανωνυμία, με αποτέλεσμα να συμβάλλουν στο ξέπλυμα των παράνομων εσόδων της κινέζικης μαφίας (Siu et al,2017).

Μια άλλη περίπτωση που συνδέεται με τη «φυγή» των κινεζικών κεφαλαίων, αποτελούν τα καζίνο της Αυστραλίας που εξυπηρετούν το διακρατικό έγκλημα και το Ξ.Β.Χ με τους χειριστές «junket», να διαδραματίζουν βασικό ρόλο στη διευκόλυνση της Ν.Ε.Π.Δ. Στην περιοχή που είναι γνωστή ως Asia-Pacific και αναφέρεται στις χώρες δυτικά του Ειρηνικού ωκεανού, αναπτύσσεται έντονος ανταγωνισμός, με το Crown Casino και το Star Entertainment, να «πρωταγωνιστούν», καθώς στόχευσαν επιθετικά την αγορά τυχερών παιχνιδιών VIP, ειδικά τα κινεζικά «high rollers», ως αποτέλεσμα των κινεζικών μέτρων, κατά της διαφθοράς, (μετά το 2013) η οποία ενθάρρυνε τα καζίνο αυτά να προσελκύσουν κινέζους VIP παίκτες μακριά από το Μακάο (Langdale,2023)

Το Καζίνο Crown, ως βασική στρατηγική, είχε την εκτεταμένη χρήση junket πλατφόρμας, (αντλώντας έμπνευση από την επιτυχία του Μακάο), τρίτα μέρη, δηλαδή, ως «πράκτορες», που δεν ανήκουν στα καζίνο και πληρώνονται με προμήθεια. Αυτοί εγκρίνουν τα άτομα βάσει ικανότητας συμμετοχής στα τυχερά παίγνια των καζίνο για να μειωθεί ο πιστωτικός κίνδυνος και να αυξήσουν το διεθνές μερίδιο αγοράς VIP τυχερών παιχνιδιών. Επίσης, οι junkets χρηματοδοτούν τους VIP πελάτες τους, λειτουργώντας ως χρηματοπιστωτικές οντότητες, δανείζοντας τους χρήματα και εισπράττοντας χρέη. Εκτός αυτών των πρακτικών που εφαρμόζε, το Crown Casino, παράλληλα προωθούσε στους VIP το Crown Sydney ως πολυτελή προορισμό.

Εντέλει, ενεπλάκη σε παράνομες δραστηριότητες μάρκετινγκ στην Κίνα, και διευκόλυνε την παράνομη μεταφορά κεφαλαίων μέσω καρτών China Union Pay, «μεταμφιέζοντας» τις

συναλλαγές ως χρεώσεις ξενοδοχείου, επιτρέποντας τη διαφυγή κινεζικών κεφαλαίων, οδηγώντας στη σύλληψη 19 υπαλλήλων το 2016 (Langdale,2023).

Τότε τα καζίνο Star Entertainment, εκμεταλλεύτηκαν αυτές τις συλλήψεις και κέρδισαν επιχειρηματικές δραστηριότητες, ενώ διεκδίκησαν επιθετικά Κινέζους VIP θαμώνες, πριν από τα εγκαίνια του Crown Sydney. Μέσω της μεγάλης κλίμακας χρήσης καρτών China UnionPay για τυχερά παιχνίδια, πραγματοποίησαν συγκάλυψη συναλλαγών ως ξενοδοχειακές υπηρεσίες, παραβιάζοντας τόσο την κινεζική όσο και την αυστραλιανή νομοθεσία.

Συμπερασματικά, και τα δύο καζίνο αγνόησαν τους κανόνες μεταφοράς κινεζικών νομισμάτων και τους κανονισμούς της Αυστραλίας κατά του ξεπλύματος χρήματος (AML). Η Crown διευκόλυνε τη μεταφορά έως και 160 εκατομμυρίων δολαρίων Αυστραλίας μεταξύ 2012 και 2016, ενώ η Star επέτρεψε αναλήψεις συνολικού ύψους 908 εκατομμυρίων δολαρίων Αυστραλίας μεταξύ 2013 και 2020.

Αυτές οι πρακτικές που αναφέραμε, η χρήση χειριστών junket και υπόγειων τραπεζών, πολλές από τις οποίες συνδέονται στενά με μεγάλες κινεζικές εγκληματικές ομάδες από το Χονγκ Κονγκ και το Μακάο, εξέθεσαν την Αυστραλία σε κινδύνους διεθνικού εγκλήματος και τόνισαν συστημικές ρυθμιστικές αποτυχίες στη βιομηχανία καζίνο της (Langdale, 2023).

Παγκόσμια, όμως, πρωτεύουσα των επίγειων καζίνο και της διασκέδασης θεωρείται το Las Vegas, (Athens Voice,2023) στο οποίο λειτουργούν 1701 καζίνο και αποτελούν το λόγο επίσκεψης του 87% των τουριστών ετησίως, το πλήθος των οποίων ανέρχονται στα 39 εκατομμύρια. («Πρωτεύουσες του τζόγου:Από το Λας Βέγκας ως το Μακάο μέσω Μόντε Κάρλο»,χ.η). Σ'αυτά εφαρμόζονται οι διαδικασίες των Η.Π.Α όπως ορίζονται από το FCEN και εφαρμόζονται από την Εθνική Φορολογική αρχή I.R.S σε ευθυγράμμιση με τις συστάσεις της FATF (Siu Lam & Greenlees,2017). Ωστόσο, σύμφωνα με τους Walker & Calcagno (2013) έχει καταγραφεί πως ρυθμιστικοί φορείς τυχερών παιχνιδιών σε κρατικό επίπεδο, έχουν ιστορικό χαλάρωσης των κανονισμών για τα τυχερά παιχνίδια μετά την αρχική εισαγωγή των καζίνο, γεγονός που έχει συνδεθεί με την πολιτική διαφθορά, παρά τη συστηματοποιημένη και ενεργή αντίδραση των πολιτών (Stop Predatory Gambling,2014).

Προσφάτως, κάποια από τα καζίνο υπόκεινται σε ομοσπονδιακό έλεγχο ή έχουν καταδικαστεί για πρακτικές Ξ.Β.Χ. Το Resorts World ελέγχεται καθώς τρεις παίκτες που συνδέονται με παράνομα αθλητικά στοιχήματα και ξέπλυμα χρήματος, έχασαν συνολικά σχεδόν 24 εκατομμύρια δολάρια από το άνοιγμα του, δηλαδή μέσα σε τρία χρόνια. Επίσης, η MGM Resorts πλήρωσε πρόσφατα 7,5 εκατομμύρια δολάρια για να διευθετήσει μια παρόμοια υπόθεση, ενώ οι αρχές έχουν διευρύνει την έρευνα για να συμπεριλάβει και άλλα καζίνο και πρακτορεία στοιχημάτων. Δώδεκα άτομα έχουν κατηγορηθεί ή έχουν συνάψει συμφωνίες. Ανεξάρτητοι εκπρόσωποι του καζίνο, βρίσκονται επίσης υπό έλεγχο για διευκόλυνση των απωλειών των παικτών ενώ κερδίζουν προμήθειες (Gentry, 2024).

Ωστόσο, σε ευθυγράμμιση με την τεχνολογική πρόοδο, πλέον τα καζίνο υιοθετούν ψηφιακές εφαρμογές για να αντικαταστήσουν την ανθρώπινη εργασία σε επαναλαμβανόμενες εργασίες (Buchanan & Shen, 2020b). Η έλλειψη τεχνικά καταρτισμένων επαγγελματιών και η επιλογή του σωστού συστήματος, καθιστά τον ψηφιακό μετασχηματισμό δύσκολη υπόθεση, όπως για παράδειγμα στο Μακάο, που οι μισοί από τους παραχωρησιούχους χρησιμοποιούν συστήματα IGT, ενώ οι άλλοι μισοί χρησιμοποιούν συστήματα Bally. Η συνεργασία και η ανταλλαγή δεδομένων μεταξύ των καζίνο απαιτεί την πρόσληψη εξειδικευμένων χειριστών για τη διαχείριση της κυβερνοασφάλειας και συναφών θεμάτων (Liu, Dong, Zhu & 2021).

Όσοι επιδιώκουν να ξεπλύνουν παράνομα έσοδα χρησιμοποιούν πρακτικές όπως ο ορισμός τρίτων για την επεξεργασία πληρωμών, αξιοποίηση λιγότερο ρυθμιζόμενων υπηρεσιών για απόκρυψη της προέλευσης χρημάτων και κατάθεση παράνομων κεφαλαίων που αποσύρονται ως κέρδη μετά από στοιχήματα. Για να αποφύγουν ελέγχους, εφαρμόζουν «smurfing» με πολλαπλές καταθέσεις και λογαριασμούς, συχνά ψεύτικους, χρησιμοποιούν κρυπτονομίσματα και ποντάρουν σκόπιμα για να χάσουν, ώστε να φαίνονται θεμιτά τα κέρδη τους (“Money laundering through online gambling”, n.d.).

Το φαινόμενο της βιομηχανίας εικονικών τυχερών παιχνιδιών, όμως, δεν είναι καινούριο. Η άνθηση του ξεκίνησε πριν από περίπου δύο δεκαετίες, προσφέροντας στα εγκληματικά στοιχεία πρωτοφανή δυνατότητα ξεπλύματος παράνομων κερδών με απόλυτη ανωνυμία. Οι τότε εκτιμήσεις έκαναν λόγο για 300-500 δισεκατομμύρια δολάρια ετησίως. (Mills, 2001).

Συμπεράσματα - Επίλογος

Συνοψίζοντας όσα αναφέραμε, αντικείμενο της παρούσας Δ.Ε. αποτέλεσε το διαχρονικό εγκληματικό φαινόμενο της Ν.Ε.Π.Δ., η διαδικασία, δηλαδή μέσω της οποίας χρήματα που προέρχονται από εγκληματικές δραστηριότητες εισάγονται σε νόμιμα οικονομικά κανάλια, με στόχο την απόκρυψη της παράνομης προέλευσής τους και την αποφυγή νομικών συνεπειών για τους εμπλεκόμενους, με έμφαση στους κύριους μηχανισμούς που συναντώνται και στον τουριστικό τομέα.

Αναδείξαμε το πολυσύνθετο χαρακτήρα και τις διαφορετικές διαστάσεις της διαδικασίας (Ξ.Β.Χ.), εστιάζοντας στη σύνδεση της παγκοσμιοποίησης, της απελευθέρωσης των αγορών και της τεχνολογικής εξέλιξης με την αύξηση της διαφθοράς και του οργανωμένου εγκλήματος. Παρουσιάσαμε τα στάδια της διαδικασίας (Τοποθέτηση, Διαστρωμάτωση, Ενσωμάτωση), τις μεθόδους και τα εργαλεία που χρησιμοποιούνται για την απόκρυψη και νομιμοποίηση παράνομων κερδών, μέσω μοντέλων που συμβάλλουν στην αντιμετώπιση του, ωστόσο, υπάρχουν αμφιβολίες κατά πόσο αυτά εξακολουθούν να ανταποκρίνονται στην εξελιγμένη μορφή του Ξ.Β.Χ. που η τεχνολογία και η παγκοσμιοποίηση έχει προωθήσει (Gilmour,2022).

Η ανάλυση μας εστίασε σε σύγχρονα φαινόμενα όπως η χρήση εταιρειών-κέλυφος, "money mules", στον ρόλο των Φ.Π και των OFCs στην υποστήριξη πρακτικών Ξ.Β.Χ. και πως η ανωνυμία, το τραπεζικό απόρρητο, και τα χαλαρά νομικά πλαίσια αυτών των δικαιοδοσιών διευκολύνουν την απόκρυψη παράνομων κεφαλαίων. Επισημάναμε, επίσης, τη συμβολή εξειδικευμένων επαγγελματιών (δικηγόρων, λογιστών, τραπεζιτών) στη διαχείριση αυτών των διαδικασιών και τις προκλήσεις που φέρνει η αυξανόμενη πολυπλοκότητα των διεθνών χρηματοοικονομικών συναλλαγών ιδιαίτερα με την χρήση τεχνολογικά προηγμένων μεθόδων: FinTech, χρήσης κρυπτονομισμάτων, virtual banking και το dark web, που διευκολύνουν την παρακολούθηση και μεταφορά παράνομων χρημάτων

Επιπλέον, αναλύθηκε η αντεγκληματική πολιτική και το ρυθμιστικό πλαίσιο αντιμετώπισης τους, το οποίο όπως διαπιστώσαμε έχει υποστεί πολλές μεταρρυθμίσεις προς το αυστηρότερο, με αποτέλεσμα να χαρακτηρίζεται από υπερποινικοποίηση, καθώς το Ξ.Β.Χ. καθίσταται εργαλείο αντιμετώπισης σχεδόν όλων των εγκλημάτων (Βασιλαντωνοπούλου,2019) κι επίσης, εμπεριέχει την επιβολή του εξαιρετικά αυστηρού

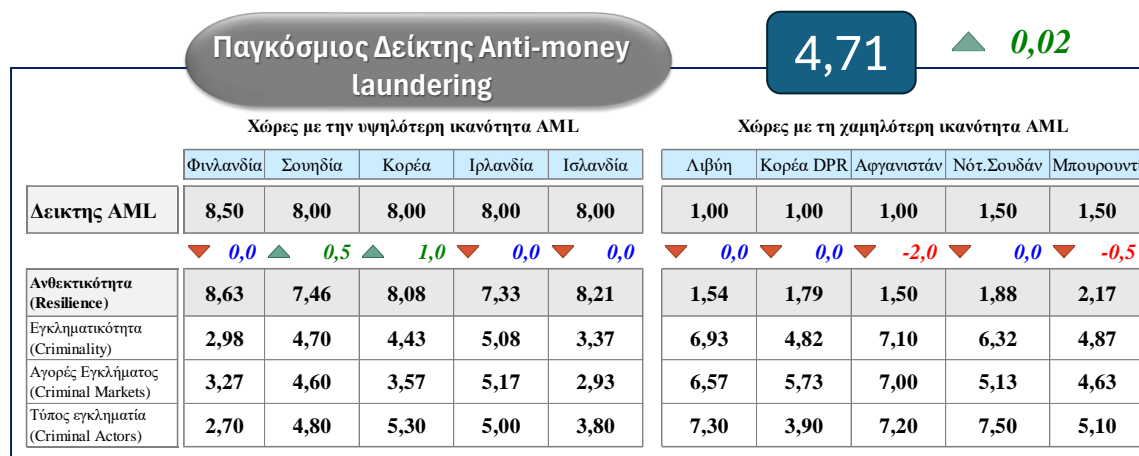
μέτρου της δέσμευσης περιουσιακών στοιχείων κατά την έρευνα των υπόπτων (Δημήτραινας, 2008). Ως εκ τούτου, διαπιστώνεται η απουσία ποιοτικής παρέμβασης στα αίτια εμφάνισης του φαινομένου, με τις νομοθετικές πρωτοβουλίες να περιορίζονται στη διαχείριση της κατάστασης, ενώ τα κατασταλτικά μέτρα κατά της Ν.Ε.Π.Δ., αποτελούν άλλο ένα σύμπτωμα της γενικότερης απομάκρυνσης του ποινικοκατασταλτικού συστήματος από την κοινωνική πραγματικότητα. (Αρτινοπούλου κ.ά, 2016).

Αυτό μπορούμε να το διαπιστώσουμε από τις διάφορες ειδήσεις στα ΜΜΕ, που αναφέρονται σε διάφορες υποθέσεις που αποκαλύπτονται και ανεξάρτητα από τις κατηγορίες της σύλληψης, γίνεται, στις περισσότερες των περιπτώσεων, έρευνα για Ξ.Β.Χ. (Το Πρώτο Θέμα, 2024· CNN, 2022).

Επίσης, όσον αφορά στα μέτρα AML που έχουν θεσπιστεί, όπως αυτά της C.D.D. και K.Y.C για τον εντοπισμό ύποπτων συναλλαγών, ιδίως μέσω της ενισχυμένης παρακολούθησης πελατών υψηλού κινδύνου, οι υποχρεώσεις για τη διατήρηση εγγράφων ταυτοποίησης και τη διαφύλαξη δεδομένων συναλλαγών, ενισχύοντας τον έλεγχο και τη λογοδοσία, οι υποχρεώσεις αναφοράς ύποπτων συναλλαγών στη Μ.Χ.Π. παραμένουν κρίσιμα μέτρα, αν και εγείρονται ερωτηματικά για τη χρησιμοποίησή τους. Ωστόσο, η ανάθεση τόσο κρίσιμων καθηκόντων AML, πέρα από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, σε επαγγελματικές ομάδες του ιδιωτικού τομέα ενέχει σοβαρούς κινδύνους. Αν και οι δράσεις αυτές υποστηρίζουν την αντεγκληματική πολιτική, η εξάρτησή τους από την κρίση και τις ικανότητες ιδιωτών μπορεί να τους εκθέσει σε πιέσεις, απειλές ή αντίποινα από εγκληματικές οργανώσεις. Επιπλέον, ελλοχεύει ο κίνδυνος διαφθοράς και χρηματισμού, που θα μπορούσε να οδηγήσει σε παράνομες πρακτικές, όπως η δωροληψία, υπονομεύοντας την αποτελεσματικότητα των μέτρων. Παράλληλα, εγείρονται ανησυχίες για την παραβίαση αρχών, όπως το επαγγελματικό απόρρητο και ο κίνδυνος αντιποίνων.

Η εποπτεία από διοικητικές αρχές και η επιβολή κυρώσεων ενδυναμώνουν την αντεγκληματική πολιτική, αν και ο ρόλος οργανισμών όπως η FATF προκαλεί προβληματισμό λόγω της άτυπης φύσης τους. Συνολικά, το ρυθμιστικό πλαίσιο συμβάλλει στη μείωση του φαινομένου, αλλά απαιτεί περαιτέρω βελτιώσεις και προσαρμογές για την αντιμετώπιση των πολυδιάστατων προκλήσεων που ενέχει η νομιμοποίηση εσόδων, ιδιαιτέρως λόγω των σύγχρονων τεχνολογικά μεθόδων που χρησιμοποιεί, όπως ΑΙ, κυβερνοεπιθέσεις, ψηφιακές μεθόδους μεταφοράς χρήματος, κρυπτονόμισμα κτλ. Αυτή τη

στιγμή, σύμφωνα με το Global Organised Crime Index ο παγκόσμιος δείκτης AML κυμαίνεται στο 4,71 το 2023 και παρουσιάζει μια αύξηση +0,02 μονάδες. (Σχήμα 5), με κάποιες αναπτυσσόμενες χώρες να βρίσκονται πολύ χαμηλά.

Πίνακας 5: Δείκτης AML – Οι χώρες με τους καλύτερους και τους χειρότερους δείκτες (ο πίνακας είναι επιμέλειας της συγγραφέως)

Πηγή : https://ocindex.net/crime/anti-money_laundering

Μια πρόταση θα ήταν η επέκταση του συστήματος Σύστημα AI (FAIS) του Αμερικανού Δικτύου Καταπολέμησης του Οικονομικού Εγκλήματος που συνδυάζει την έξυπνη ανθρώπινη νοημοσύνη και πράκτορες λογισμικού AI για την αναγνώριση ύποπτων M.L. σε μια τεράστια περιοχή δεδομένων (Khan et al,2024). Επίσης, αυτοί οι μηχανισμοί μπορούν εύκολα να παρακαμφθούν από τους «ξεπλυματίες» που χρησιμοποιούν μη χρηματοπιστωτικούς τομείς για τις παράνομες δραστηριότητές τους, ως εκ τούτου, ο νομοθέτης χρειάζεται να λάβει μέτρα εκτός των χρηματοπιστωτικών τομέων για την επιτυχή καταπολέμηση της Ν.Ε.Π.Δ. (Teichman,2017).

Εν συνεχεία, στο 3^ο κεφάλαιο, εξετάσαμε τις επιπτώσεις της Ν.Ε.Π.Δ στην ασφάλεια και την οικονομία, αν και δεν είναι μόνο αυτές οι συνέπειες που επιφέρει. Λόγω της παγκόσμιας διάστασής του, «γεννά» προκλήσεις στη διεθνή συνεργασία για την καταπολέμηση της εγκληματικότητας. Επίσης, διαπράττονται παράνομες δραστηριότητες, που χρηματοδοτούνται συχνά από μαύρο χρήμα, με επιβλαβείς συνέπειες στον περιβαλλοντικό τομέα, όπως η παράνομη υλοτομία, λαθροθηρία, παράνομη εξόρυξη και ανεξέλεγκτη εκμετάλλευση φυσικών πόρων. Εμείς, ωστόσο αναφερθήκαμε στην υπονόμευση της οικονομικής σταθερότητας, μέσω της διαταραχής και αποσταθεροποίησης των αγορών, την κακή κατανομή των πόρων, τη διάβρωση της εμπιστοσύνης για τα τραπεζικά ιδρύματα, τη

μη είσπραξη και φόρων, αφού συχνά συνδέεται με φοροδιαφυγή και την απώλεια εσόδων για το κράτος. Παράλληλα επιδρά στις επενδύσεις και στην ανάπτυξη, λόγω των χρηματοροών που δημιουργούν πιέσεις στην αγορά και αλλαγές στις ισοτιμίες, στα επιτόκια και άλλους δείκτες, προκαλώντας την στρέβλωση της.

Η χρηματοδότηση και υποστήριξη του οργανωμένου εγκλήματος, η χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, η διευκόλυνση και ενίσχυση της διαφθοράς που μειώνει την εμπιστοσύνη στους θεσμούς, εντείνει τις κοινωνικές ανισότητες, αποτελεί απειλή για την εθνική και παγκόσμια ασφάλεια, ενώ υπονομεύει την εξουσία και τη σταθερότητα των κυβερνήσεων συμπεριλαμβανομένης της κυβερνοασφάλειας.

Εντοπίσαμε, ωστόσο, πως παρά τις αρνητικές επιπτώσεις του δραστηριοτήτων του Ξ.Β.Χ στην οικονομική ανάπτυξη, υπάρχουν και ορισμένες θετικές πτυχές. Εμπειρικές μελέτες δείχνουν ότι τα δύο τρίτα του εισοδήματος από τη σκιώδη οικονομία σε 120 χώρες δαπανώνται στην επίσημη οικονομία, αυξάνοντας την κατανάλωση και τα φορολογικά έσοδα (Schneider & Enste, 2002). Επιπλέον, οι επενδύσεις από παράνομες δραστηριότητες στη νόμιμη οικονομία δημιουργούν θέσεις εργασίας και ενισχύουν την τοπική ανάπτυξη, όπως συμβαίνει με την τουριστική βιομηχανία και τον κλάδο του real estate. Παράλληλα, η φορολογία του τζόγου, αν και συνοδεύεται από κοινωνικά προβλήματα, χρηματοδοτεί δημόσιες δαπάνες. Σύμφωνα με πρόσφατη μελέτη (Gueddari, Saafi & Nouira, 2024), το Ξ.Β.Χ. μπορεί να συμβάλει στη Βιώσιμη Κατανάλωση και Παραγωγή (SDG12), αυξάνοντας τους διαθέσιμους πόρους για επενδύσεις και ενισχύοντας την απασχόληση και το εισόδημα. Επιπλέον, κατηγορίες για Ξ.Β.Χ. μπορούν να επηρεάσουν θετικά την εταιρική διακυβέρνηση και την αξιοπιστία, αυξάνοντας την αξία των εταιρειών, όπως καταδεικνύει το παράδειγμα της Westpac στην Αυστραλία (Buchanan & Shen, 2020a).

Στο τελευταίο μας κεφάλαιο παρουσιάσαμε την αλληλεπίδραση μεταξύ οικονομικής ανάπτυξης, νομιμοποίησης εσόδων και τουρισμού. Συγκεκριμένα, εξετάστηκαν οι εξελίξεις του φαινομένου στον τομέα του τουρισμού, που βρίσκεται σε διαρκή ανάπτυξη εδώ και πολλές δεκαετίες, φέρνοντας θετικές επιδόσεις στους μακροοικονομικούς δείκτες, σε παγκόσμιο επίπεδο, και σε χώρες που βασίζονται στην τουριστική βιομηχανία, όπως η Ελλάδα, ενώ αποτελεί μέσο οικονομικής και κοινωνικής τόνωσης των αναπτυσσόμενων χωρών.

Διαπιστώσαμε πως ο τουριστικός κλάδος, λόγω των πολλών ευκαιριών που παρέχει, συχνά προσελκύει το ενδιαφέρον του οργανωμένου εγκλήματος με την παραοικονομία να κατέχει σημαντικό ποσοστό σε επαγγελματικούς κλάδους, όπως χονδρικό και λιανικό εμπόριο, ξενοδοχεία, εστιατόρια, μεταφορές και επικοινωνίες και προσφέρει ευκαιρίες χαμηλού και μεσαίου κινδύνου για το Ξ.Β.Χ μέσω επενδύσεων των παράνομων κερδών σε ξενοδοχεία, υποδομές και άλλες σχετικές δραστηριότητες. Η επένδυση σε τουριστικές υποδομές και υπηρεσίες, ως μέσο εξασφάλισης της νομιμοποίησης των εγκληματικών κερδών είναι ένα φαινόμενο που προηγείται της εγκληματοποίησης του, όπως πχ η Κούβα, οι Μπαχάμες, τα νησιά Κέιμαν κτλ. Το πλέγμα διεφθαρμένων κυβερνήσεων, μαφίας και διακίνησης ναρκωτικών δημιούργησε την πολιτική οικονομία του τουρισμού με επίκεντρο υπεροπολυτελή θέρετρα που προσέφεραν στους πελάτες τους κάθε είδους απόλαυση, νόμιμη και παράνομη: πολυτελή διαμονή, διασκέδαση χωρίς όριο, τζόγος, πορνεία, ναρκωτικά (Bouquet & Verdoun, 2023). Ως παραδείγματα εξετάσαμε την αγορά ακινήτων, τα τουριστικά θέρετρα, τους Φ.Π. και τα καζίνο και αναφερθήκαμε στα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα της κάθε περίπτωσης ξεχωριστά.

Η δυσκολία που αντιμετωπίσαμε είναι πως, λόγω της μη δημοσιοποίησης της έκβασης τέτοιων υποθέσεων σε περίπτωση που παίρνουν τη δικαστική οδό, δε βρήκαμε το πλήθος παραδειγμάτων που θα θέλαμε, παρά το γεγονός ότι, απόρροια της έρευνας μας ήταν η διαπίστωση της μεγάλης έκτασης του φαινομένου, το οποίο, να επαναλάβουμε ακόμα μια φορά, δύσκολα προσμετράται

Συμπερασματικά, η Ν.Ε.Π.Δ. στον τουριστικό κλάδο είναι ένα σύνθετο ζήτημα το οποίο απαιτεί μια ολοκληρωμένη προσέγγιση. Αυτή θα πρέπει να περιλαμβάνει κατάλληλα νομικά πλαίσια, διεθνή συνεργασία και εξειδικευμένους κανονισμούς προσαρμοσμένους στις ιδιαίτερες ανάγκες του κλάδου. Κατανοώντας τις διαδικασίες και τις επιπτώσεις της Ν.Ε.Π.Δ., τα ενδιαφερόμενα μέρη, μέσω συνεργασιών και συνεργειών, μπορούν να εργαστούν για τον μετριασμό των συνεπειών και την προστασία του από παράνομες οικονομικές δραστηριότητες.

Πιο συγκεκριμένα, θα προτείναμε το σχεδιασμό μέτρων και διαδικασιών αυτορρύθμισης, για τις επιχειρήσεις της τουριστικής βιομηχανίας, όπου οι ίδιες θα μπορούν να υιοθετήσουν συμπεριφορές AML μέσω κωδικών δεοντολογίας, εκπαίδευσης εργαζομένων για εντοπισμό και αναφορά ύποπτων δραστηριοτήτων, αλλά και ευαισθητοποίησης επισκεπτών και

τοπικών επιχειρήσεων για τις επιπτώσεις του Ξ.Β.Χ. (Rose,2020). Επίσης, με την αξιοποίηση της τεχνολογίας, τη δημιουργία δικτύων ανοικτής πληροφορίας προσβάσιμης από τις επιχειρήσεις, ειδικά σε περιοχές υψηλού κινδύνου. Η τεχνολογία ΑΙ, επίσης, θα μπορούσε να συμβάλλει στον εντοπισμό και παρακολούθηση υπόπτων τυποποιημένων και επαναλαμβανόμενων συναλλαγών (pattern).

Η πρόταση αυτή δεν συνιστά μετάθεση της ευθύνης AML στους ιδιώτες, παρέχοντας δωρεάν υπηρεσίες στα αρμόδια όργανα, κάτι που ήδη έχουμε σχολιάσει αρνητικά. Κρίνουμε απαραίτητη την εμπλοκή τους, μέσω της εκπαίδευσης και της ευαισθητοποίησης, καθώς η αντίληψη του κοινού επικεντρώνεται στην «εγκληματικότητα του δρόμου», ως άμεση έκφραση κοινωνικής επικινδυνότητας που απειλεί τη συνοχή της κοινωνίας και παραβιάζει τους όρους του κοινωνικού συμβολαίου (Αλοσκούφης,2019) και αφήνει εκτός κάδρου εγκλήματα, με υψηλό βαθμό αθεατότητας, όπως το Ξ.Β.Χ. .

Βιβλιογραφικές Αναφορές

Ελληνόγλωσσες βιβλιογραφικές αναφορές (με αλφαβητική σειρά)

- Darpy, D. (2014). *Συμπεριφορά του καταναλωτή. Έννοιες και εργαλεία*. Αθήνα: Εκδόσεις Προπομπός.
- Falciani, H., Mincuzzi, A., (2015). *Το χρηματοκιβώτιο των φοροφυγάδων. (La cassaforte degli evasori)*. Αθήνα: Εκδόσεις Λιβάνης.
- Αλεξιάδης, Σ. (2016). Το έγκλημα ως οικονομικό πρόβλημα. Στο Γασπαρινάτου, Μ. *Έγκλημα και ποινική καταστολή σε εποχή κρίσης*. Τιμητικός τόμος για τον καθηγητή Νέστορα Κουράκη. Αθήνα: Εκδόσεις Σάκκουλα.
- Αλοσκόφης, Ο. (2019). Η κοινωνική έρευνα της εγκληματικότητας των ισχυρών. Στο Σ.Βιδάλη, Ν.Κουλούρης, Χ.Παπαχαλαάμπους (επιμ) *Εγκλήματα των ισχυρών: Διαφθορά, οικονομικό και οργανωμένο έγκλημα*. Αθήνα: Εκδόσεις ΕΑΠ.
- Αρτινοπούλου, Β., Βιδάλη, Σ., Γεωργούλας, Σ., Θεμελή, Ο., Κουλούρης, Ν., και Παπανικολάου, Γ. (2016). *Εξουσίες, επιστημονική ουδετερότητα και εγκληματολογικός λόγος, 50 χρόνια Howard Becker "Whose side are we on?"*. Συμβολές στο 1ο Συνέδριο της ΕΕΜΕΚΕ. Αθήνα, 24–27 Μαΐου 2016. Ε.Μ.Κ.Ε.
- Βασιλαντωνοπούλου, Β. (2019). Η αντεγκληματική πολιτική για το ξέπλυμα "βρώμικου" χρήματος ως λανθάνουσα οικονομική διακυβέρνηση. Στο Βιδάλη Σ., Κουλούρης Ν., Παπαχαλαάμπους Χ. (επιμ) *Εγκλήματα των ισχυρών: Διαφθορά, οικονομικό και οργανωμένο έγκλημα*. Αθήνα: Εκδόσεις ΕΑΠ.
- Βιδάλη, Σ. (2019). Όψεις της ανάκρισης σε υποθέσεις εγκλημάτων των ισχυρών και του Οργανωμένου εγκλήματος. Στο Βιδάλη Σ., Κουλούρης Ν., Παπαχαλαάμπους Χ. (επιμ) *Εγκλήματα των ισχυρών: Διαφθορά, οικονομικό και οργανωμένο έγκλημα*. Αθήνα: Εκδόσεις ΕΑΠ.
- Δημήτραινας, Γ. (2008) Νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες: οι ανακριτικές διατάξεις δέσμευσης και απαγόρευσης εκποίησης των περιουσιακών στοιχείων του κατηγορουμένου υπό το πρίσμα των διατάξεων για την κατάσχεση και ειδική δήμευση των κρίσιμων περιουσιακών στοιχείων, Ποινικά Χρονικά.
- Δούβλης, Β.Α. (2015). Διεθνείς Δράσεις κατά της φοροδιαφυγής – φοροαποφυγής: «Η μεγάλη χίμαιρα»; *Δίκαιο επιχειρήσεων και εταιρειών*, Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.

- Καϊάφα-Γκμπάντι, Μ. (2007). Η ποινική αντιμετώπιση του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος. Μεταξύ διεθνούς, ευρωπαϊκής και εθνικής νομοθεσίας. Ποινικά Χρονικά, ΝΖ.
- Καραδήμας, Θ., & Καραδήμα, Π. (2015). Τεχνικές ξεπλύματος χρήματος και τα μέτρα πρόληψης των ελληνικών τράπεζων, e-Περιοδικό Επιστήμης και Τεχνολογίας, τ. 10/2015, http://e-jst.teiath.gr/issues/issue_40/karadimas%2040.pdf
- Κοκκώσης Χ., Τσάρτας, Π., Γκριμπά, Ε. (2011). *Ειδικές και Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού. Ζήτηση και Προσφορά Νέων Προϊόντων Τουρισμού*. Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική.
- Μιχαλοπούλου, Ε. (2019). Το οικονομικό έγκλημα, σύγχρονες τάσεις εξάπλωσης του και όψεις της επίσημης κοινωνικής αντίδρασης. Στο Βιδάλη Σ., Κουλούρης Ν., Παπαχαραλάμπους Χ. (επιμ) *Εγκλήματα των ισχυρών: Διαφθορά, οικονομικό και οργανωμένο έγκλημα*. Αθήνα: Εκδόσεις ΕΑΠ.
- Σάμιος, Θ. (2019). Ποινικός Κώδικας. Αθήνα: Π.Ν Σάκκουλας
- Σταμούλη, Ε. (2016). Οργανωμένο έγκλημα και οικονομική κρίση: τάσεις και μεταβολές. Στο Γασπαρινάτου, Μ. *Εγκλημα και ποινική καταστολή σε εποχή κρίσης*. Τιμητικός τόμος για τον καθηγητή Νέστορα Κουράκη. Αθήνα: Εκδόσεις Σάκκουλα.
- Σταμούλη, Ε. (2019). Οργανωμένο έγκλημα, παράνομες αγορές και διαφθορά στην Ελλάδα. Στο Βιδάλη Σ., Κουλούρης Ν., Παπαχαραλάμπους Χ. (επιμ) *Εγκλήματα των ισχυρών: Διαφθορά, οικονομικό και οργανωμένο έγκλημα*. Αθήνα: Εκδόσεις ΕΑΠ.
- Συκιώτου, Α. (2016). Παγκοσμιοποίηση και αντεγληματική πολιτική. Στο Γασπαρινάτου, Μ. *Εγκλημα και ποινική καταστολή σε εποχή κρίσης*. Τιμητικός τόμος για τον καθηγητή Νέστορα Κουράκη. Αθήνα: Εκδόσεις Σάκκουλα.
- Τζαναβάρη, Ν. (2019), Οι διεθνείς συμβάσεις για την αυτόματη ανταλλαγή φορολογικών πληροφοριών, Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.

Ξενόγλωσσες βιβλιογραφικές αναφορές (με αλφαβητική σειρά)

- Amara, I., Khlif, H. and El Ammari, A. (2020). Strength of auditing and reporting standards, corruption and money laundering: a cross-country investigation. *Managerial Auditing Journal*, Vol. 35 No. 9, pp. 1243-1259. <https://doi.org/10.1108/MAJ-10-2018-2026>

- Ba, H. and Huynh, T. (2018). Money laundering risk from emerging markets: the case of Vietnam, *Journal of Money Laundering Control*, Vol. 21 No. 3, pp. 385-401.
<https://doi.org/10.1108/JMLC-09-2017-0050>
- Belaisha, B. B. and Brooks, G. (2014). Money laundering in dubai: strategies and future directions. *Journal of Money Laundering Control*, 17(3), 343-354.
<https://doi.org/10.1108/jmlc-10-2013-0038>
- Bhattacharjee, M., Chowdhury, J.R. and Ghosh, D. (2019). Financial Integration, Its Implication for Money Laundering – An Introspection. Bhattacharyya, R. (Ed.) *The Gains and Pains of Financial Integration and Trade Liberalization*, Emerald Publishing Limited, Leeds, pp. 207-217. <https://doi.org/10.1108/978-1-78973-999-220191025>
- Buchanan, J. and Shen, Y. (2020). To launder or not to launder: are there positive effects for the economies of countries who launder money?. *Accounting & Finance*, 61(2), 2697-2716. <https://doi.org/10.1111/acfi.12680>
- Buchanan, J. and Shen, Y. (2020b). Gambling and marketing: a systematic literature review using histcite. *Accounting & Finance*, 61(2), 2837-2851.
<https://doi.org/10.1111/acfi.12685>
- Chitimira, H. and Munedzi, S. (2023). Overview international best practices on customer due diligence and related anti-money laundering measures. *Journal of Money Laundering Control*, Vol. 26 No. 7, pp. 53-62. <https://doi.org/10.1108/JMLC-07-2022-0102>
- Christou, A.P. (2022). The ancient history of tourism (c. 9000 BC-AD 650). In book: *The history and evolution of tourism*. DOI: [10.1079/9781800621282.0002](https://doi.org/10.1079/9781800621282.0002)
- Costa, J., Montenegro, M. and Gomes, J. (2016). What global trends are challenging tourism organizations and destinations today? Strategic question overview. *Worldwide Hospitality and Tourism Themes*, Vol. 8 No. 6, pp. 620-624.
<https://doi.org/10.1108/WHATT-09-2016-0055>
- Cotoc, C., Nițu, M., Șcheau, M. C., & Cozma, A. (2021). *Efficiency of money laundering countermeasures: case studies from european union member states*. *Risks*, 9(6), 120.
<https://doi.org/10.3390/risks9060120>
- Cozma, A.C., Achim M.V., Mare, C., Coros, Monica M. (2024). The moderating role of

- tourism in the impact of financial crime on deforestation. *Journal of Cleaner Production*, Volume 486, 2025, 144475, ISSN 0959-6526
<https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2024.144475>
- Din, B.H, Habibullah, M.S., Baharom, A.H., Saari, M.D. (2016). Are Shadow Economy and Tourism Related? International Evidence, *Procedia Economics and Finance*, Volume 35, Pages 173-178, [https://doi.org/10.1016/S2212-5671\(16\)00022-8](https://doi.org/10.1016/S2212-5671(16)00022-8)
(<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2212567116000228>)
- Dujovski, N. and Mojsoska, S. (2019). The role of the police in anti-money laundering. *Journal of Money Laundering Control*, Vol. 22 No. 1, pp. 145-157.
<https://doi.org/10.1108/JMLC-01-2018-0008>
- Dwyer, L., Forsyth, P. & Dwyer, W. (2010). CHAPTER 1. OVERVIEW. In *Tourism Economics and Policy* (pp. 1-34). Bristol, Blue Ridge Summit: Channel View Publications. <https://doi.org/10.21832/9781845411534-002>
- Emile van der Does de Willebois, E.M. Halter, R. A. Harrison, Ji Won Park, J. C. Sharman (2011). *The Puppet Masters. How the Corrupt Use Legal Structures to Hide Stolen Assets and What to Do About It*. Washington DC: STAR, World Bank, UNDO.
- Erasmus, D.N. (2009). Let's Hope the New OECD Guidelines on Money Laundering Will Not Create More Unnecessary Tax Auditing (October 11, 2009). *Thomas Jefferson School of Law Research Paper No. 1486429*, Available at
<http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.1486429>
- Faccia, A., Moşteanu, A.N, Cavaliere, L.P.L, Mataruna-Dos-Santos, L.J., (2020). *Electronic Money Laundering, The Dark Side of Fintech: An Overview of the Most Recent Cases*. ICIME 2020: Proceedings of the 2020 12th International Conference on Information Management and Engineering. Pages 29 - 34
<https://doi.org/10.1145/3430279.3430284>
- Freeman, M. (2011). The Sources of Terrorist Financing: Theory and Typology. *Studies in Conflict & Terrorism*, 34(6), 461–475.
<https://doi.org/10.1080/1057610X.2011.571193>

- Gilmour, N. (2016). Preventing money laundering: a test of situational crime prevention theory. *Journal of Money Laundering Control*, 19(4), 376-396.
<https://doi.org/10.1108/jmlc-10-2015-0045>
- Gilmour, P. M. (2022). Reexamining the anti-money-laundering framework: a legal critique and new approach to combating money laundering. *Journal of Financial Crime*, 30(1), 35-47. <https://doi.org/10.1108/jfc-02-2022-0041>
- Gilmour, P., Omondi, B., Alkac, H., Han, B., Carre, A., Kapardis, D., Halfpenny, C., (2024). Reexamining the “Placement-Layering-Integration” Model of Money Laundering. *Institute of Money Laundering Prevention Officers*. Ανακτήθηκε 7/1/2025 από:
<https://brianforensics.com/wp-content/uploads/2024/11/Institute-Report-Reexamining-the-PLI-Model-of-Money-Laundering.pdf>
- Gueddari, A., Saafi, S. and Nour, R. (2024). Is money laundering a hurdle to achieving Sustainable Development Goals?, *Journal of Money Laundering Control*, Vol. 27 No. 2, pp. 242-261. <https://doi.org/10.1108/JMLC-04-2023-0071>
- He, Ping. (2010). A typological study on money laundering. *Journal of Money Laundering Control*, Vol. 13 No. 1, 2010, pp. 15-32. *Emerald Group Publishing Limited* 1368-5201. <https://DOI.org/10.1108/13685201011010182>
- Hendriyetty, N. and Grewal, B.S. (2017). Macroeconomics of money laundering: effects and measurements. *Journal of Financial Crime*, Vol. 24 No. 1, pp. 65-81.
<https://doi.org/10.1108/JFC-01-2016-0004>
- Hua, N., Li, B. and Zhang, T.(C). (2020). Crime research in hospitality and tourism. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, Vol. 32 No. 3, pp. 1299-1323. <https://doi.org/10.1108/IJCHM-09-2019-0750>
- Irwin, A. S., Choo, K. R., & Liu, L. (2011). An analysis of money laundering and terrorism financing typologies. *Journal of Money Laundering Control*, 15(1), 85-111.
<https://doi.org/10.1108/13685201211194745>

- Javaid, A. and Arshed, N. (2022). Demand for money laundering in developing countries and its deterrence: a quantitative analysis, *Journal of Money Laundering Control*, Vol. 25 No. 3, pp. 625-636. <https://doi.org/10.1108/JMLC-06-2021-0063>
- Katsios, S. (2019). Tourism in 'Yellow Times': The De-formalisation of the Greek Economy and Its Impact on Tourism. In: Papathanassis, A., Katsios, S., Dinu, N.R. (eds) *Yellow Tourism. Tourism, Hospitality & Event Management*. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-319-94664-1_12
- Khelil, I., Guidara, A. and Khelif, H. (2024). Tax evasion and money laundering: the moderating effects of the strength of auditing and reporting standards and judicial independence. *Journal of Financial Crime*, Vol. ahead-of-print No. ahead-of-print. <https://doi.org/10.1108/JFC-06-2024-0172>
- Khan, H. U., Malik, M. Z., & Nazir, S. (2024). Identifying the AI-based solutions proposed for restricting Money Laundering in Financial Sectors: Systematic Mapping. *Applied Artificial Intelligence*, 38(1). <https://doi.org/10.1080/08839514.2024.2344415>
- Langerock, J. (2019). Off the Hook: How the EU is about to whitewash the world's worst tax havens, 07/03/2019, DOI 10.21201/2019.4146 <https://policy-practice.oxfam.org/resources/off-the-hook-how-the-eu-is-about-to-whitewash-the-worlds-worst-tax-havens-620625/>
- Langdale, J. (2023). Money laundering in Australian casinos. *Journal of Money Laundering Control*, Vol. 26 No. 7, pp. 99-109. <https://doi.org/10.1108/JMLC-09-2022-0136>
- Levi, M. (2022). Combatting Money Laundering: Some Considerations for Security Professionals. In: Gill, M. (eds) *The Handbook of Security*. Palgrave Macmillan, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-030-91735-7_14
- Liu, M.T., Dong, S. and Zhu, M. (2021). The application of digital technology in gambling

- Industry. *Asia Pacific Journal of Marketing and Logistics*, Vol. 33 No. 7, pp. 1685-1705. <https://doi.org/10.1108/APJML-11-2020-0778>
- Mak, J. (2004). *Tourism and the Economy: Understanding the Economics of Tourism*. University of Hawai'i Press. <http://www.jstor.org/stable/j.ctvvn7rt>
- Mills, J. (2001). Internet Casinos: A Sure Bet for Money Laundering. *Journal of Financial Crime*, Vol. 8 No. 4, pp. 365-383. <https://doi.org/10.1108/eb026001>
- Mohamed, Z. M. and Ahmad, K. (2012). Investigation and prosecution of money laundering cases in Malaysia. *Journal of Money Laundering Control*, 15(4), 421-429. <https://doi.org/10.1108/13685201211266006>
- Naheem, M. A. (2015). Money laundering using investment companies. *Journal of Money Laundering Control*, 18(4), 438-446. <https://doi.org/10.1108/jmlc-10-2014-0031>
- Naranchimeg, L. & Badrakh, B. (2022). Money Laundering Affects on Bank Profitability. *International Journal of Economics, Business and Management Research*, Vol. 6, No.09; 2022, ISSN: 2456-7760. <https://doi:10.51505/ijebmr.2022.6920>,
<http://dx.doi.org/10.51505/ijebmr.2022.6920>
- Norio, E. (2021). Why are tourist resorts attractive for transnational crime? The case of the Mayan Riviera. *Tourism Critiques*, Vol. 2 No. 1, pp. 38-73. <https://doi.org/10.1108/TRC-10-2020-0019>
- Otusanya, O. J. and Lauwo, S. (2012). The role of offshore financial centres in elite money laundering practices: evidence from Nigeria. *Journal of Money Laundering Control*, 15(3), 336-361. <https://doi.org/10.1108/13685201211238070>
- Qorchi, M. E., Maimbo, S. M., & Wilson, J. F. (2003). Informal funds transfer systems: an analysis of the informal hawala system. *Occasional Papers*. <https://doi.org/10.5089/9781589062269.084>
- Raza, M.S., Zhan, Q. and Rubab, S. (2020). Role of money mules in money laundering and

- financial crimes a discussion through case studies", *Journal of Financial Crime*, Vol. 27 No. 3, pp. 911-931. <https://doi.org/10.1108/JFC-02-2020-0028>
- Rose, K. J. (2020). Disclosing anti-money launderers through csr regulation – a new way to combat money laundering. *Journal of Money Laundering Control*, 23(1), 11-25. <https://doi.org/10.1108/jmlc-07-2019-0062>
- Rosselló, J., Becken, S., Gallego, M.S., (2020). The effects of natural disasters on international tourism: A global analysis. *Tourism Management*, Volume 79, 2020, 104080, ISSN 0261-5177, <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2020.104080>
(<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0261517720300066>)
- Ruggiero, V. (2017). *Dirty Money. On Financial Delinquency*. Oxford University Press, Oxford σελ. 200-228
- Savona, E., De Feo, M. (2005). International Money Laundering Trends and Prevention/ Control Policies. σε: Ernesto U. Savona (ed.), *Responding to Money Laundering /International Perspectives*, Harwood Academic Publishers, 2005, σελ. 32-69.
- Schneider, F. (2005). Shadow economies around the world: what do we really know?. *European Journal of Political Economy*, 21(3), 598-642. <https://doi.org/10.1016/j.ejpoleco.2004.10.002>
- Schneider, F. (2010). Turnover of organized crime and money laundering: some preliminary empirical findings. *Public Choice* **144**, 473–486. <https://doi.org/10.1007/s11127-010-9676-8>
- Schneider, F., Enste, D. (2002). Shadow Economies (p.1-5). *Hiding in the Shadows: The Growth of the Underground Economy*. International Monetary Fund. Ανακτήθηκε 11/1/2025 από : <https://www.imf.org/external/pubs/ft/issues/issues30/index.htm>
- Gyeni-Boateng Shehu, A. Y. (2004). Should gambling be a predicate for money laundering?. *Journal of Money Laundering Control*, 7(3), 254-260. <https://doi.org/10.1108/13685200410809940>
- Salehi, M. and Norouzi, F. (2023). The effect of corporate lobbying on fraud and money laundering, *Journal of Money Laundering Control*, Vol. 26 No. 3, pp. 553-583. <https://doi.org/10.1108/JMLC-01-2022-0017>

- Siu Lam, C. and Greenlees, M. (2017). Casino money laundering regulations – Macao and USA", *Journal of Money Laundering Control*, Vol. 20 No. 1, pp. 52-69. <https://doi.org/10.1108/JMLC-04-2016-0015>
- Tanzi, V. (1996) Money Laundering and the International Financial System, *IMF Working Papers*, Volume 1996: Issue 055 <https://doi.org/10.5089/9781451847598.001>
- Teichmann, F.M.J. (2017). Twelve methods of money laundering. *Journal of Money Laundering Control*, Vol. 20 No. 2, pp. 130-137. <https://doi.org/10.1108/JMLC-05-2016-0018>
- Teichmann, F.M.J. (2018). Real estate money laundering in Austria, Germany, Liechtenstein and Switzerland. *Journal of Money Laundering Control*, Vol. 21 No. 3, pp. 370-375. <https://doi.org/10.1108/JMLC-09-2017-0043>
- Vlcek, W. (2010). Money laundering prevention and small state development: insights from the case of the Bahamas. *Commonwealth & Comparative Politics*, 48(3), 373–391. <https://doi.org/10.1080/14662043.2010.492973>
- Villányi, B. (2021, April 26). Money Laundering: History, Regulations, and Techniques. *Oxford Research Encyclopedia of Criminology*. Retrieved 7 Nov. 2024, <https://doi.org/10.1093/acrefore/9780190264079.013.708>
- Walker, D. M., & Calcagno, P. T. (2013). Casinos and political corruption in the United States: a Granger causality analysis. *Applied Economics*, 45(34), 4781–4795. <https://doi.org/10.1080/00036846.2013.804171>
- Wronka, C. (2022). “Cyber-laundering”: the change of money laundering in the digital Age. *Journal of Money Laundering Control*, Vol. 25 No. 2, pp. 330-344. <https://doi.org/10.1108/JMLC-04-2021-0035>
- Young, M.A. (2013). The exploitation of offshore financial centres: Banking confidentiality and money laundering. *Journal of Money Laundering Control*, Vol. 16 No. 3, pp. 198-208. <https://doi.org/10.1108/JMLC-01-2013-0004>

Al-Zaqibh, A. (2013). International Laws on Money Laundering. *International Journal of Social Science and Humanity*, Vol 3, No 1, January 2013, <https://DOI:10.7763/IJSSH.2013.V3.191>

Zhao, J., Yang, D., Zhao, X., & Lei, M. (2023). Tourism industry and employment generation in emerging seven economies: evidence from novel panel methods. *Economic Research-Ekonomska Istraživanja*, 36(3).
<https://doi.org/10.1080/1331677X.2023.2206471>

Νομοθεσία – Συμβάσεις – Οδηγίες

Η άντληση των ελληνικών νόμων έγινε από την ιστοσελίδα του Ελληνικού Κοινοβουλίου :
<https://www.hellenicparliament.gr/Nomothetiko-Ergo/Anazitisi-Nomothetikou-Ergou>

N.2145/1993. Ρύθμιση θεμάτων εκτελέσεως ποινών, επιταχύνσεως και εκσυγχρονισμού των διαδικασιών απονομής της δικαιοσύνης και άλλων θεμάτων. (ΦΕΚ 88/28.05.1993)

N. 2331/1995. Πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και άλλες ποινικές διατάξεις - Ολομέλεια Αρείου Πάγου - Διαιτησίες και άλλες διατάξεις. (ΦΕΚΑ'173/24.8.1995)

N. 2928/2001. Τροποποίηση διατάξεων του Ποινικού Κώδικα και του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας και άλλες διατάξεις για την προστασία του πολίτη από αξιόποινες πράξεις εγκληματικών οργανώσεων (ΦΕΚ 141/A'/27.06.2001)

N.3424/2005. Τροποποίηση, συμπλήρωση και αντικατάσταση διατάξεων του ν. 2331/1995 (ΦΕΚ 173Α') και προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας στην Οδηγία 2001/97/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος με σκοπό τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και άλλες διατάξεις. (ΦΕΚ Α 305/13-12-2005)

N.3691/2008 «Πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ Α' 166/5-8-2008),,

- N. 3875/2010. Κύρωση και εφαρμογή της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών κατά του
Διεθνικού Οργανωμένου Εγκλήματος και των τριών Πρωτοκόλλων αυτής και
συναφείς διατάξεις (ΦΕΚ 158/Α'/20.09.2010)
- N. 4478/2017. Ι) Κύρωση και προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας στη Σύμβαση της
Βαρσοβίας της 16ης Μαΐου 2005 του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη
νομιμοποίηση, ανάχνευση, κατάσχεση και δήμευση εσόδων από εγκληματικές
δραστηριότητες και για τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, ενσωμάτωση της Α-
Π 2003/577/ ΔΕΥ, της Α-Π 2005/212/ΔΕΥ, της Α-Π 2006/783/ΔΕΥ, όπως
τροποποιήθηκε με την Α-Π 2009/299/ΔΕΥ, και της Οδηγίας 2014/42/ΕΕ (ΦΕΚ
158/Α'/20.09.2010) ... (ΦΕΚ 91/23.06.2017)
- N.4557/2018. Πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές
δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας (ενσωμάτωση της
Οδηγίας 2015/849/ΕΕ) και άλλες διατάξεις. (ΦΕΚ Α' 139/30-7-2018)
- N.4734/2020. Τροποποίηση του ν. 4557/2018 (Α' 139) για την πρόληψη και καταστολή της
νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης
της τρομοκρατίας -Ενσωμάτωση στην ελληνική νομοθεσία της Οδηγίας (ΕΕ)
2018/843 (L 156) και του άρθρου 3 της Οδηγίας (ΕΕ) 2019/2177 (L 334) και λοιπές
διατάξεις. (ΦΕΚ 196 Α'/08.10.2020)
- N. 4619/2019. Κύρωση του Ποινικού Κώδικα (ΦΕΚ95/Α'/11.06.2019)
- N. 4816/2021. Πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές
δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας Τροποποίηση του ν.
4557/2018 Ενσωμάτωση της Οδηγίας (ΕΕ) 2018/1673 του Ευρωπαϊκού
Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Οκτωβρίου 2018, σχετικά με την
καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες μέσω
του ποινικού δικαίου, επιτάχυνση της απονομής της δικαιοσύνης και άλλες επείγου
σες διατάξεις. (ΦΕΚ Α 118/9.7.2021)
- Council of Europe. Convention on Laundering, Search, Seizure and Confiscation of the
Proceeds from Crime (ETS No. 141). Strasbourg
[https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list?module=treaty-
detail&treatynum=141](https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list?module=treaty-detail&treatynum=141)
- Council of Europe. Convention on the Prevention of Terrorism -Treaty Series - No. 196

- Warsaw, 16.V.2005. https://rm.coe.int/16808c3f55 CETS_196_EN.docx
- European Union. Council Directive 91/308/EEC of 10 June 1991 on prevention of the use of the financial system for the purpose of money laundering. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:31991L0308>
- United Nations. (1975). Economic and Social consequences of Crime: New challenges for Research and planning, Fifth United Nations Congress on the Prevention of Crime and the Treatment of Offenders (Geneva, Switzerland, 1-12 September 1975. Ανακτήθηκε 3/11/2024 από: <https://www.un.org/en/conferences/drug/geneva1972>
- United Nations. (1988). United Nations Conference for the Adoption of a Convention against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances 25 November-20 December 1988, Vienna. Ανακτήθηκε 9/11/2024 από : <https://www.un.org/en/conferences/drug/vienna1988#:~:text=A%20UN%20Conference%20in%20Vienna,aspects%20of%20illicit%20traffic%20in>
- United Nations. (2000). The UN Convention against Transnational Organized Crime (Palermo Convention). 15 November 2000. Ανακτήθηκε 9/11/2024 από : <https://www.unodc.org/unodc/en/organized-crime/intro/UNTOC.html>
- Ευρωπαϊκή Ένωση. Οδηγία 2001/97/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 4ης Δεκεμβρίου 2001, για την τροποποίηση της οδηγία 91/308/ΕΟΚ του Συμβουλίου για την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A32001L0097>
- Ευρωπαϊκή Ένωση. Οδηγία 2005/60/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Οκτωβρίου 2005 , σχετικά με την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?qid=1733351895313&uri=CELEX%3A32005L0060>
- Ευρωπαϊκή Ένωση. Οδηγία 2006/70/EK της Επιτροπής, της 1ης Αυγούστου 2006. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A32006L0070&qid=1733354196567>
- Ευρωπαϊκή Ένωση. Οδηγία 2015/849 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβου-

λίου, της 20ης Μαΐου 2015.

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A32015L0849>

Ευρωπαϊκή Ένωση. Οδηγία 2018/843 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 30ης Μαΐου 2018.

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A32018L0843&qid=1733356231280>

Ευρωπαϊκή Ένωση. Οδηγία 2018/1673 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Οκτωβρίου 2018.

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A32018L1673>

Ευρωπαϊκή Ένωση. Οδηγία 2024/1226 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Απριλίου 2024.

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A32024L1226>

Πηγές από το διαδίκτυο

Θεσμικά Όργανα & πρωτοβουλίες τους

Bank for International Settlements. Ανακτήθηκε 14/12/2024 από :

<https://www.bis.org/about/>

Bank of International Settlements. The Basel Committee. (2018). Basel Committee Charter.

Ανακτήθηκε 14/12/2024 από: <https://www.bis.org/bcbs/charter.htm>

European Parliament. (2019). Understanding Money Laundering Through Real Estate Transactions. Ανακτήθηκε 4/1/20125 από:

https://www.europarl.europa.eu/cmsdata/161094/7%20-%202001%20EPRS_Understanding%20money%20laundering%20through%20real%20estate%20transactions.pdf

European Parliament. (2017). The financing of the 'Islamic State' in Iraq and Syria (ISIS).

Ανακτήθηκε 4/1/20125 από:

https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2017/603835/EXPO_IDA%20282017%20603835_EN.pdf

Europol. Money Laundering. Ανακτήθηκε 11/1/20125 από:

<https://www.europol.europa.eu/crime-areas/economic-crime/money-laundering>

Europol. (Τελευταία ενημέρωση: 24-11-2022) Γιατί η κυβερνοασφάλεια είναι τόσο

σημαντική για την ΕΕ; Ανακτήθηκε 13/1/2025 από:

<https://www.europarl.europa.eu/topics/el/article/20211008STO14521/giati-i-kuvernoasfaleia-einai-toso-simantiki-gia-tin-ee>

The FATF. Ανακτήθηκε 20/12/2024 από: <https://www.fatf-gafi.org/en/the-fatf.html>

The FATF (2023). The FATF Recommendations. Ανακτήθηκε 20/12/2024 από:

<https://www.fatf-gafi.org/content/fatf-gafi/en/publications/Fatfrecommendations/Fatf-recommendations.html>

International Monetary Fund. (2023). 2023 Review of The Fund's Anti-Money Laundering and Combating The Financing of Terrorism Strategy. Ανακτήθηκε 14/12/2024 από:

<https://www.imf.org/en/Publications/Policy-Papers/Issues/2023/12/05/2023-Review-of-The-Funds-Anti-Money-Laundering-and-Combating-The-Financing-of-Terrorism-542015>

International Monetary Fund.(n.d).About the IMF. Ανακτήθηκε 14/12/2024 από:

<https://www.imf.org/en/About>

Interpol (2022). Our role in fighting financial crime. INTERPOL's Financial Crime and Anti-Corruption Centre (IFCACC). Ανακτήθηκε 14/12/2024 από :

<https://www.interpol.int/Crimes/Financial-crime/Our-role-in-fighting-financial-crime>

O.E.C.D. (2009). Money Laundering and Terrorist Financing Awareness Handbook for Tax Examiners and Tax Auditors. Ανακτήθηκε 14/12/2024 από :

https://www.oecd.org/en/publications/money-laundering-awareness-handbook-for-tax-examiners-and-tax-auditors_9789264081093-en.html

O.E.C.D. (2000). Working Group on Bribery in International Business Transactions (CIME) Measures to prevent the use of financial centres in bribery and corrupt transactions. Ανακτήθηκε 14/12/2024 από :

[https://one.oecd.org/document/DAFFE/IME/BR/WD\(2000\)4/en/pdf](https://one.oecd.org/document/DAFFE/IME/BR/WD(2000)4/en/pdf)

O.E.C.D. (2022). OECD Tourism Trends and Policies 2022. Ανακτήθηκε 6/1/2025 από:

https://www.oecd-ilibrary.org/industry-and-services/oecd-tourism-trends-and-policies-2022_a8dd3019-en

United Nations. Ανακτήθηκε 14/12/20124 από: <https://www.un.org/en/about-us>

- United Nations. Office on Drugs and Crime. (2023). 2030 Agenda for Sustainable Development. Ανακτήθηκε 14/12/2024 από :
<https://www.unodc.org/unodc/en/commissions/SDG/commissions-2030.html>
- United Nations. Office on Drugs and Crime. Global Programme against Money Laundering. Ανακτήθηκε 14/12/2024 από: <https://www.unodc.org/unodc/en/money-laundering/global-programme-against-money-laundering/.html>
- United Nations (2011). Illicit Financial Flows. Report of the High Level Panel on Illicit Financial Flows from Africa Commissioned by the AU/ECA Conference of Ministers of Finance, Planning and Economic Development. Ανακτήθηκε 29/12/2024 :
www.unodc.org/documents/NGO/AU_ECA_Illicit_Financial_Flows_report_EN.pdf
- UNWTO Tourism Highlights, 2008 Edition. Ανακτήθηκε 4/1/2025 από :
<https://www.e-unwto.org/doi/epdf/10.18111/9789284413560>
- United Nations. Join us on the 2030 Journey. Tourism. Ανακτήθηκε 4/1/2025 από :
<https://www.unwto.org/tourism4sdgs>
- UN Tourism. (19 Jan 2024). International Tourism to Reach Pre-Pandemic Levels in 2024 All Regions. Ανακτήθηκε 14/12/2024 από :
<https://www.unwto.org/news/international-tourism-to-reach-pre-pandemic-levels-in-2024>
- UN Violence against children (2023) Risks of violence against children in travel and tourism. Ανακτήθηκε 6/1/2025 από <https://violenceagainstchildren.un.org/>
- UN Tourism Ανακτήθηκε 1/1/2025 από: <https://www.unwto.org/>
- UN Tourism– About UN Tourism. Ανακτήθηκε 1/1/2025 από:
<https://www.unwto.org/who-we-are>
- UN Tourism. (13/1/2022). UN report Underscores Importance of Tourism for Economic Recovery in 2022. Ανακτήθηκε 1/1/2025 από:
<https://www.unwto.org/news/un-report-underscores-importance-of-tourism-for-economic-recovery-in-2022>
- World Bank Group. (2022) NRA Toolkit: New Tools for Specific Risks Ανακτήθηκε

14/12/2024 από : <https://www.worldbank.org/en/events/2022/03/21/new-tools-for-new-risks>

Αρχή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες.

Ανακτήθηκε 15/12/2024 από : <https://aml-authority.gov.gr/>

Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων (Α.Α.Δ.Ε.). Ξέπλυμα χρήματος. Ανακτήθηκε

15/12/2024 από: <https://www.aade.gr/nomothesia/xeplyma-hrimatos>

Ελληνική Δημοκρατία. Υπουργείο Οικονομικών. Οικονομική Πολιτική. Αρχή

Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες.

Ανακτήθηκε 15/12/2024 από:

<https://minfin.gov.gr/oikonomiki-politiki/katapolemisi-nomimopoiisis-esodon-apo-egklimatikes-drastiriotites/archi-katapolemisis-tis-nomimopoiisis-esodon-apo-egklimatikes-drastiriotites/>

Ελληνική Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς. Αντιμετώπιση της νομιμοποίησης εσόδων από

Εγκληματικές δραστηριότητες (Money Laundering)/Εποπτεία. Ανακτήθηκε

15/12/2024 από: http://www.hcmc.gr/el_GR/web/portal/epolaun

Ελληνική Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς. Αντιμετώπιση της νομιμοποίησης εσόδων από

εγκληματικές δραστηριότητες (Money Laundering). Ανακτήθηκε 14/12/2024 από :

<http://www.hcmc.gr/el/mlaundering1#>

Επιτροπή Εποπτείας και Ελέγχου Παιγνίων (Ε.Ε.Ε.Π.) Ανακτήθηκε 15/12/2024 από:

<https://www.gamingcommission.gov.gr/index.php/epopteia-kai-elegxos/aml>

Ηνωμένα Έθνη. Περιφερειακό Κέντρο Πληροφόρησης του ΟΗΕ. ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΤΩΝ

ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ. Ανακτήθηκε 14/12/2024 από :

<https://unric.org/el/%CF%84%CE%BF-%CF%83%CF%85%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BC%CE%B1-%CF%84%CF%89%CE%BD-%CE%B7%CE%BD%CF%89%CE%BC%CE%B5%CE%BD%CF%89%CE%BD-%CE%B5%CE%B8%CE%BD%CF%89%CE%BD/>

Συμβούλιο της Ευρώπης. Τι είναι η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες
μα χρήματος). Ανακτήθηκε 27/12/2024 από:

<https://www.consilium.europa.eu/el/infographics/anti-money-laundering/#:~:text=%CE%9A%CE%B5%CE%AF%CE%BC%CE%B5%CE%BD%CE%BF>

<https://www.consilium.europa.eu/el/policies/fight-against-terrorist-financing/#fight>

Συμβούλιο της Ευρώπης. Πολιτικές. (2024) Καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας στην ΕΕ

<https://www.consilium.europa.eu/el/policies/fight-against-terrorism/fight-against-terrorist-financing/#fight>),

Τράπεζα της Ελλάδας. Πρόληψη ξεπλύματος χρήματος. Ανακτήθηκε 15/12/2024 από:

<https://www.bankofgreece.gr/kiries-leitourgies/epopteia/prolhps-h-kseplymatos-xrhmatos>

Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας. Δικτυακός Τόπος Διαβουλεύσεων. (2013).

Άρθρο 06:ΕΙΔΙΚΕΣ – ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ. Ανακτήθηκε 4/1/2025 από: <https://www.opengov.gr/minenv/?p=5145>

Υπουργείο Τουρισμού. Δικτυακός Τόπος Διαβουλεύσεων. (2018). Θεματικός τουρισμός – Ειδικές μορφές τουρισμού. Διαβούλευσης. Ανακτήθηκε 4/1/2025 από:

<https://www.opengov.gr/tourism/?p=1452>

Υπουργείο Τουρισμού. (2023). Δράση – Ανάπτυξη σχεδίου διαχείρισης κρίσεων στον τουρισμό. Ανακτήθηκε 4/1/2025 από: <https://mintour.gov.gr/facilitating-tourism-recovery-gr/>

Υπουργείο Τουρισμού. Δελτία Τύπου. Ομιλία Όλγας Κεφαλογιάννη στο Ετήσιο Συνέδριο του ΣΕΤΕ (19 Δεκεμβρίου, 2024). Ανακτήθηκε 1/1/2025 από:

<https://mintour.gov.gr/omilia-olgas-kefalogianni-sto-etisio-synedrio-toy-sete/>

Υπουργείο Τουρισμού. Δελτία Τύπου. Υπερψηφίστηκαν από τη Βουλή οι τουριστικές συμφωνίες με Πορτογαλία, Αίγυπτο, Κύπρο και Καζακστάν. (13 Νοεμβρίου, 2020)

Ανακτήθηκε 1/1/2025 από : <https://mintour.gov.gr/yperpsifistikan-apo-ti-voyli-oi-toyristikes-symfonies-me-portogalia-aigypto-kypro-kai-kazakstan/>

Υπόλοιπες Πηγές

Allan, D., (16/12/2024). From true crimes to terror: When is ‘dark tourism’ too dark?. *CNN*.

- Ανακτήθηκε 4/1/2025 από : <https://edition.cnn.com/travel/from-true-crimes-to-terror-when-is-dark-tourism-too-dark/index.html>
- Athens Voice. (15/5/2023). Σαν σήμερα 15 Μαΐου 1905 ιδρύεται η παγκόσμια πρωτεύουσα της διασκέδασης. Πώς το Λας Βέγκας έγινε η έδρα των καζίνο. Ανακτήθηκε 8/1/2025 από: <https://www.athensvoice.gr/epikairota/diethni/800921/san-simera-15-maiou-1905-idruetai-i-pagosmia-proteuousa-tis-diaskedasis/>
- Banking News. (30/9/2024). Ο Οικονόμου της ΝΔ κατατόμισε τον διευθυντή του γραφείου του - Σάλος από αποκαλύψεις για trafficking και ξέπλυμα χρήματος. Ανακτήθηκε 7/1/2025 από: <https://www.bankingnews.gr/politiki/articles/761430/o-oikonomou-tis-nd-karatomise-ton-diefthynti-tou-grafeiou-tou-salos-apo-apokalypseis-gia-trafficking-kai-kseplyma-xrimatos>
- BnBnews. (4/1/2025). Κύπρος: Τουριστικές αφίξεις και έσοδα ρεκόρ το 2024. Ανακτήθηκε 7/1/2025 από: <https://bnbnews.gr/kypros/24238/kypros-toyristikes-afixeis-kai-esoda-rekor-to-2024/>
- Cayman Islands (2025). Ανακτήθηκε 7/1/2025 από:
<https://www.visitcaymanislands.com/en-ca/about-cayman>
- Cayman. Cayman Tourism Numbers 2023: Exceeding Expectations Ανακτήθηκε 7/1/2025 από: <https://www.cayman.com.ky/blog/tourism-revenue-2023/>
- C.N.N. (22/11/2022). «Κιβωτός του Κόσμου»: Έρευνα για ξέπλυμα - Ανοίγουν οι λογαριασμοί του πάτερ Αντώνιου. Ανακτήθηκε 15/1/2025 από:
<https://www.cnn.gr/ellada/story/338312/kivotos-tou-kosmou-erevna-gia-apati-kai-kseplyma-vromikou-xrimatos-paremvasi-vourlioti>
- C.N.N. (12/11/2024). Popular tourist spot in Italy to limit daily number of visitors. Ανακτήθηκε 4/1/2025 από:
<https://edition.cnn.com/2024/11/12/travel/video/pompeii-tourists-nadeau-lkl-111212aseg2-cnni-world-fast>
- C.N.N. (27/12/2024) Remembering the deadliest tsunami in history. Ανακτήθηκε 4/1/2025 από: <https://edition.cnn.com/2024/12/25/world/gallery/remembering-the-deadliest-tsunami-in-history/index.html>
- C.N.N. (2/1/2025) Νέα Ορλεάνη: Ανατροπή από το FBI - «Μοναχικός λύκος» ο δράστης.

- Ανακτήθηκε 12/1/20125 από: <https://www.cnn.gr/kosmos/story/456173/nea-orleani-anatropi-apo-to-fbi-monaxikos-lykos-o-drastis>
- C.N.N. (11/11/2024). Γερμανία: Συνελήφθη ύποπτος για σχεδιασμό τρομοκρατικής επίθεσης σε χριστουγεννιάτικη αγορά Ανακτήθηκε 12/1/20125 από: <https://www.cnn.gr/kosmos/story/448302/germania-synelifthi-ypoptos-gia-sxediasmo-tromokratikis-epithesis-se-xristougenniatiki-agora>
- C.N.N. Greece Newsroom (20/2/2024). Ποια είναι τα καλύτερα και πολυτελέστερα καζίνο του κόσμου; Ανακτήθηκε 9/1/2025 από: <https://www.cnn.gr/oikonomia/epixeiriseis/story/406473/poia-einai-ta-kalytera-kai-polytelestera-kazino-tou-kosmou>
- Comply Advantage (n.d.). Money laundering through online gambling. Ανακτήθηκε 9/1/20125 από: <https://complyadvantage.com/insights/online-gambling-money-laundering/>
- Corporate Tax Haven Index. Corporate tax abuse. Ανακτήθηκε 9/1/20125 από: <https://cthi.taxjustice.net/>
- Custom Market Insights. Global Tourism Market 2024–2033. Report Code: CMI37676. Ανακτήθηκε 3/1/20125 από: <https://www.custommarketinsights.com/report/tourism-market/>
- Danzis, D. (December 2024). How criminals can launder money in Las Vegas casinos. *Las Vegas Review- Journal*. Ανακτήθηκε 8/1/2025 από: <https://www.reviewjournal.com/business/casinos-gaming/how-criminals-can-launder-money-in-las-vegas-casinos-3248443/>
- Dubai Statistics Center. Ανακτήθηκε 6/1/20125 από: <https://www.dsc.gov.ae/en-us/Themes/Pages/Tourism.aspx?Theme=30>
- Euromonitor International. Ανακτήθηκε 3/1/20125 από: <https://www.euromonitor.com/insights>
- Eurostat. (16/10/2024). Persons participating in tourism for personal purposes by duration of the stay and destination. Ανακτήθηκε 4/1/20125 από: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tour_dem_totot/default/line?lang=en&category=tour.tour_dem.tour_dem_to
- Financial Crime Academy (2024). The Three Stages of Money Laundering and How Money

- Laundering Works. Posted in [Anti-Money Laundering \(AML\)](#) on December 10, 2024. Ανακτήθηκε 27/12/20124 από: <https://financialcrimeacademy.org/the-three-stages-of-money-laundering/>
- Financial Crimes Enforcement Network. (n.d.) History of Anti-Money Laundering Laws. Ανακτήθηκε 3/11/20124 από: <https://www.fincen.gov/history-anti-money-laundering-laws>
- Global Organized Crime Index. Anti-money laundering. Ανακτήθηκε 14/1/2025 από: https://ocindex.net/crime/anti-money_laundering
- Gentry, D. (22/5/2024). Resorts World could face massive fines in alleged money laundering case. *Nevada Current*. Ανακτήθηκε 8/1/2025 από : <https://nevadacurrent.com/2024/05/22/resorts-world-could-face-massive-fines-in-alleged-money-laundering-case>
- Government of Dubai Media Office News. (7/2/2024).Dubai achieves its best ever annual tourism performance with international tourists. Ανακτήθηκε 9/1/20125 από: <https://mediaoffice.ae/en/news/2024/february/07-02/dubai-achieves-its-best-ever-annual-tourism>
- Gyeni-Boateng, R.(29/6/2018) CAMS, FCCA, EMBA. The mind of a criminal through the Hospitality Industry. Ανακτήθηκε 7/1/2025 από: <https://www.linkedin.com/pulse/mind-criminal-through-hospitality-industry-richieson/>
- Koligkionis, Ch., (2017). Money laundering and the role of offshore financial centres, *Crime in Crisis*, Ant. N. Sakkoulas Publications L.P. 2017 Ανακτήθηκε 28/12/2024 από:http://crime-in-crisis.com/en/wp-content/uploads/2017/06/66-KOLIGKIONIS-KOURAKIS-FS_Final_Draft_26.4.17.pdf
- KYKhub. (2024). Top Money Laundering Statistics in 2025. Ανακτήθηκε 11/1/2025 από: <https://www.kychub.com/blog/money-laundering-statistics/>
- Mada Properties. (11/10/2024). Investing in Tourist Properties and their Benefits as a Tool for Achieving Financial Returns. Ανακτήθηκε 6/1/2025 από: <https://www.madaproperties.ae/blog/investing-in-tourist-properties-and-their-benefits-as-a-tool-for-achieving-financial-returns>
- Magrey & sons. (2025). Sale and rental of luxury villas in monaco: prestigious real estate

Shaxson, N. (2019). Tackling Tax Havens. Ανακτήθηκε 12/1/20125 από:

<https://www.imf.org/en/Publications/fandd/issues/2019/09/tackling-global-tax-havens-shaxon>

Sharma, K.S. (2019). Money Laundering and the Tourism and Hospitality sector.

LinkedIn. Ανακτήθηκε 6/1/20125 από: <https://www.linkedin.com/pulse/money-laundering-tourism-hospitality-sector-sudheer-k-sharma/?trackingId=sdypaVgrRcuWfn06oOJAdQ%3D%3D>

Stop Predatory Gambling. (2014) Being a member of Stop Predatory Gambling means you're taking an active role to help the 40 million Americans experiencing harm caused by the greed of big gambling operators. Ανακτήθηκε 9/1/20125 από:

<https://www.stoppredatorygambling.org/>

Tanti, C. (21/03/2024). Monaco's tourism sector in 2023: Hotel prices hit new record.

Monaco Life. Ανακτήθηκε 7/1/20125 από: <https://monacolife.net/monacos-tourism-sector-in-2023-hotel-prices-hit-new-record/>

The Islands of Bahamas (21/2/2024). The Bahamas Shatters Tourism Records with Over 9.65 Million Arrivals in 2023 Ανακτήθηκε 7/1/20125 από:

<https://www.bahamas.com/pressroom/the-bahamas-shatters-tourism-records-with-over-965-million-arrivals-in-2023>

The Real Estate database (12/8/2024). Barbados Tourism Statistic Reference Guide (updated up to July 2024). Ανακτήθηκε 7/1/20125 από:

<https://terrared.com/barbados-tourism-statistic-reference-guide/#::~:~:text=From%20an%20all%2Dtime%20high,11%25%20down%20from%20the%20peak.>

The Swiss Federal Chancellery. Federal Statistical Office (5/12/2024). Tourist accommodation in the 2024 summer season. Ανακτήθηκε 6/1/20125 από:

<https://www.bfs.admin.ch/bfs/en/home/statistics/tourism.gnpdetail.2024-0437.html>

Tikkanen, A. (2018, February 14). *New Seven Wonders of the World*. Encyclopedia

Britannica. Ανακτήθηκε 20/1/2025 από: <https://www.britannica.com/list/new-seven-wonders-of-the-world>

Travel Traction (2023). The Importance of Tourism in Any Country – Economy, Infrastructure

& Business Opportunities. Ανακτήθηκε 4/1/20125 από:

<https://traveltractions.com/importance-of-tourism-types/>

Visit Monaco. (23/2/2024). Monaco named Europe's second best destination! Ανακτήθηκε

6/1/2025 από : <https://www.visitmonaco.com/en/news/60155/monaco-named-europe-s-second-best-destination>

Visit Dubai. Tourism Performance Report January - November 2024. (23/12/2024).

Ανακτήθηκε 6/1/20125 από: <https://www.dubaidet.gov.ae/en/research-and-insights/tourism-performance-report-november-2024>

West Athens (19/7/2022). Υπόθεση Prodea: Οι αφανείς μέτοχοι, οι παλιές αμαρτίες, οι

χαριστικές συμβάσεις με την Εθνική, το τσέπωμα των 75 εκατ., το κραυγαλέο ζήτημα με τη διασπορά της μετοχής και οι ευθύνες των Αρχών. Ανακτήθηκε 14/12/2024 από :

<https://www.west-athens.gr/%cf%85%cf%80%cf%8c%ce%b8%ce%b5%cf%83%ce%b7-prodea-%ce%bf%ce%b9-%ce%b1%cf%86%ce%b1%ce%bd%ce%b5%ce%af%cf%82-%ce%bc%ce%ad%cf%84%ce%bf%cf%87%ce%bf%ce%b9-%ce%bf%ce%b9-%cf%80%ce%b1%ce%bb%ce%b9%ce%ad%cf%82/>

World Economic Forum (10/9/2024). Industries in Depth. "People want to travel": 4 sector

leaders say that tourism will change and grow. Ανακτήθηκε 6/1/2025 από : <https://www.weforum.org/stories/2022/05/future-of-travel-tourism-sector-leaders-report/>

World Travel and Tourism Council. Travel & Tourism Economic Impact Research (EIR)

Ανακτήθηκε 1/1/2025 από: <https://wttc.org/research/economic-impact>

WP Travel. (2025) Most Visited Country in the World 2020-2024: Statistics. Ανακτήθηκε

1/1/2025 από: <https://wptravel.io/most-visited-countries-in-the-world/#h-top-50-most-visited-countries-in-the-world-in-2024>

Αβδελάς, Π. (2/12/2021) Real Estate και Τουρισμός. *Tour Market*. Ανακτήθηκε 6/1/2025

από: <https://www.tour-market.gr/real-estate-kai-tourismos/>

Επιχειρώ.TourismLab (6/3/2024).Τουρισμός: Η «βαριά βιομηχανία» προετοιμάζεται – τα

ρεκόρ, οι αφίξεις και οι προκλήσεις. Ανακτήθηκε 1/1/2025 από: <https://www.epixeiro.gr/article/465419>

- Η Καθημερινή. (6/1/2025). Επίθεση στο Μαγδεμβούργο: Στους έξι οι νεκροί – 52χρονη υπέκυψε στα τραύματά της. Ανακτήθηκε 12/1/2025 από :
<https://www.kathimerini.gr/world/563404099/epithesi-sto-magdemvoyrgo-mia-52chroni-ypékypse-sta-traymata-tis/>
- Η NAYTEMΠΟΡΙΚΗ. (12/10/2023). Προς αλλαγές στη μετοχική σύνθεση της Prodea Investments. Ανακτήθηκε 7/1/2025 από :
<https://www.naftemporiki.gr/business/1524012/pros-allages-sti-metochiki-synthesi-tis-prodea-investments/>
- ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ» (ΙΝΣΕΤΕ). Ελληνικός Τουρισμός 2030. Εθνικό Σχέδιο Δράσης. Προϊόντα-και-Αγορές. Ανακτήθηκε 3/1/2025 από :
www.insete.gr & <https://insete.gr/greektourism2030/#briefcase>
- Insider. Τουρισμός. (2/4/2024). Σε βαριά βιομηχανία της ΕΕ εξελίσσεται ο τουρισμός και η εστίαση - Η θέση της Ελλάδας στον ευρωπαϊκό χάρτη. Ανακτήθηκε 1/1/2025 από:
<https://www.insider.gr/toyrismos/315341/se-baria-biomihania-tis-ee-exelissetai-o-toyrismos-kai-i-estiasi-i-thesi-tis>
- Καλούδη Μ., (28/9/2024). Prodea: Στο επίκεντρο τα ξενοδοχεία και τα πράσινα γραφεία. The power game. Ανακτήθηκε 8/1/2025 από :
<https://www.powergame.gr/akinita/728263/prodea-sto-epikentro-ta-xenodocheia-kai-ta-prasina-grafeia/>
- Καπουράνη, Χ. (2022). Το αδίκημα της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες κατά το Ν. 4557/2018 (μετά το ν. 4816/2021). Ανακτήθηκε 11/12/2024 από:
<https://lawnet.gr/law-news/to-adikima-tis-nomimopoiisis-esodon-apo-egklimatikes-drastiriotites-kata-to-nomo-4557-2018-meta-to-n-4816-2021/>
- Κουσούνης Σ. (7/9/2023). Οι απειλές για τον ελληνικό τουρισμό από φυσικές καταστροφές και απρόβλεπτες καταστάσεις. Travel.gr. Ανακτήθηκε 3/1/2025 από:
https://www.travel.gr/how_to_travel/travel-news/ekthesi-oi-apeiles-gia-ton-elliniko-toy/
- Κούτρα, Π. (21/8/2024). Οι κινήσεις των ισχυρών παικτών του real estate στον τουρισμό. Euro2day. Ανακτήθηκε 6/1/2025 από:

<https://www.euro2day.gr/news/economy/article/2259751/oi-kinhseis-ton-ishyron-paikton-toy-real-estate-st.html>

Κραλόγλου Γ. (20/2/2014). Είδηση βόμβα!!! Λαθρεμπόριο καυσίμων στην Ελλάδα!!!

Capital.gr. Ανακτήθηκε 6/1/2025 από: <https://www.capital.gr/o-giorgos-kraloglou-grafei/1962093/eidisi-bomba-lathremporio-kausimon-stin-ellada/>

Μάρτη, Σ. (15/5/2024) Prodea Investments: «Σαρώνει» Ελλάδα και Κύπρο για ακίνητα –

Στο στόχαστρο ο τουρισμός. *The Total business*. Ανακτήθηκε 6/1/2025 από:

<https://www.thetotalbusiness.com/2024/05/15/prodea-investments-saronei-ellada-kai-kypro-gia-akinita-sto-stochastro-o-tourismos/>

Μοροζίνης, Ι. (2018). Η δέσμευση περιουσιακών στοιχείων από τον Εισαγγελέα

Οικονομικού Εγκλήματος. *Art of Crime*. Ανακτήθηκε 21/1/2025 από:

<https://theartofcrime.gr/%CE%B7-%CE%B4%CE%AD%CF%83%CE%BC%CE%B5%CF%85%CF%83%CE%B7-%CF%80%CE%B5%CF%81%CE%B9%CE%BF%CF%85%CF%83%CE%B9%CE%B1%CE%BA%CF%8E%CE%BD-%CF%83%CF%84%CE%BF%CE%B9%CF%87%CE%B5%CE%AF%CF%89%CE%BD-%CE%B1%CF%80/>

Νομική Βιβλιοθήκη (25/10/2024). Από την Καθολική Εκκλησία σε μαγαζιά της νύχτας (;)

Έρευνα για ξέπλυμα μαύρου χρήματος από τη Δικαιοσύνη. Ανακτήθηκε 1/1/2025

από: <https://daily.nb.org/nomika-nea/apo-tin-katholiki-ekklisia-se-magazia-tis-nychtas-erevna-gia-xeplyma-mavrou-chrimatos-apo-ti-dikaivosyni/#:~:text=%C2%AB%CE%94%CE%B5%CE%BD%20%CF%85%CF%80%CE%AC%CF%81%CF%87%CE%B5%CE%B9%20%CE%BA%CE%B1%CE%BC%CE%AF%CE%B1%20%CE%B5%CE%BD%CE%B7%CE%BC%CE%AD%CF%81%CF%89%CF%83%CE%B7%20%CE%B5%CF%80%CE%AF,%CF%84%CE%BF%CF%85%20%CE%B8%CE%AD%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%BF%CF%82%20%CE%B4%CE%B5%CE%BD%20%CE%AD%CF%87%CE%B5%CE%B9%20%CF%85%CF%80%CE%AC%CF%81%CE%BE%CE%B5%CE%B9.>

Οικονομικός Ταχυδρόμος.Τουρισμός. (25/1/2023). Αντέχει η «βαριά βιομηχανία» το κύμα τουριστών; Ανακτήθηκε 1/1/2025 από:

<https://www.ot.gr/2023/01/25/tourismos/tourismos-antexei-i-varia-viomixania-to-kyma-touriston/>

Πρώτο Θέμα (16/10/2024). Θεσσαλονίκη: Επιχειρηματίας και πρώην πολιτικός σε απάτη τύπου «καρουζέλ» €35 εκατ. - Έρευνα από την Αρχή για το Ξέπλυμα. Ανακτήθηκε 12/1/20125 : <https://www.protothema.gr/greece/article/1551835/thessaloniki-epiheirimatias-kai-proin-politikos-se-apati-tupou-karouzel-35-ekat-ereuna-apo-tin-arhi-gia-to-xepluma/>

Πρώτο Θέμα (10/1/2025). Πολυχρονόπουλος: Την Τετάρτη η απολογία του για συγκρό – τηση εγκληματικής οργάνωσης και ξέπλυμα χρήματος. Ανακτήθηκε 12/1/20125 από: <https://www.protothema.gr/greece/article/1586272/poluhronopoulos-tin-tetarti-i-apologia-tou-gia-sugrotisi-eglimatikis-organosis-kai-xepluma-hrimatos/>

Σαν Σήμερα (χ.η.) Πρωτεύουσες του τζόγου: Από το Λας Βέγκας ως το Μακάο μέσω Μόντε Κάρλο. Ανακτήθηκε 9/1/20125 από: <https://www.sansimera.gr/articles/1402>

Το Πρώτο Θέμα. (3/12/2024). Για ξέπλυμα βρώμικου χρήματος ελέγχεται ο αστυνομικός που κατηγορείται για τον βιασμό των παιδιών του. Ανακτήθηκε 15/1/2025 από : <https://www.protothema.gr/greece/article/1570559/gia-xepluma-vromikou-hrimatos-eleghetai-o-astunomikos-pou-katigoreitai-gia-ton-viasmo-ton-paidion-tou/>

Τσάβαλος, Κ. (10.06.2024). OlafaQ (Bad Tourism: Μήπως ήρθε το τέλος του τουρισμού όπως το ξέραμε μέχρι σήμερα; Ανακτήθηκε 4/1/2025 από : <https://olafaq.gr/way-of-life/travel/bad-tourism/>

Υπερτουρισμός (Overtourism) μια απειλή και μια ευκαιρία: Πως επηρεάζεται η καθημερινότητα στους τουριστικούς προορισμούς! (13/6/2022). 3Win. Ανακτήθηκε 4/1/20125 από: <https://3win.org/overtourism/>

Documentaries

Bouquet, C. & Verdoun, M. (2023). The pioneers (Episode1). *Mafia & Banks* France: Arte France Yami2

Bouquet, C. & Verdoun, M. (2023). Follow the money (Episode2). *Mafia & Banks*. France: Arte France Yami2

Παράρτημα

1. United Nations 17 Sustainable Development Goals for 2030.

United Nations 17 Sustainable Development Goals for 2030.

Πηγή : (<https://www.un.org/sustainabledevelopment>)

Άρθρο 06:ΕΙΔΙΚΕΣ – ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

- (Α) Συνεδριακός –Εκθεσιακός τουρισμός
- (Β) Αστικός Τουρισμός
- (Γ) Θαλάσσιος Τουρισμός
  - (Γ1) Τουρισμός κρουαζιέρας
  - (Γ2) Τουρισμός με σκάφη αναψυχής
  - (Γ3) Άλλες μορφές θαλάσσιου τουρισμού (Αλιευτικός, καταδυτικός)
    - (Γ3.1) Αλιευτικός τουρισμός
    - (Γ3.2) Τουρισμός καταδύσεων αναψυχής
- (Δ) Πολιτισμικός Τουρισμός
  - (Δ.1) Θρησκευτικός Τουρισμός
- (Ε) Αθλητικός Τουρισμός
  - (Ε.1) Γκολφ
  - (Ε. 2) Χιονοδρομικός τουρισμός
  - (Ε.3) Αθλητικές δραστηριότητες αναψυχής στον ορεινό χώρο
- (ΣΤ) Ιαματικός και θεραπευτικός τουρισμός
- (Ζ) Τουρισμός υπαίθρου
- (Η) Γεωτουρισμός
- (Θ) Άλλες ειδικές – εναλλακτικές μορφές τουρισμού

Πηγή : Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας- Δικτυακός Τόπος Διαβουλεύσεων
Αναρτήθηκε : **7 Ιουνίου 2013, 08:00** Ανοικτή σε Σχόλια έως : **22 Ιουλίου 2013, 15:00**
<https://www.opengov.gr/minenv/?cat=111>

Πίνακας 1 : Βασικά κανάλια διανομής κύριων τουριστικών προϊόντων στην Ελλάδα

Βασικοί πάροχοι υπηρεσιών	Χονδρέμποροι (Wholesalers)	Λιανοπωλητές (Retailers)	Πελάτες (Consumers)	
<div>Sun & Beach</div> <div><ul style="list-style-type: none"> Παραθαλάσσια θερινά θέρετρα Παραθαλάσσια ενοικιαζόμενα δωμάτια και παραθεριστικές κατοικίες </div>	<div>Τουριστικοί πράκτορες / (γραφεία πωλήσεων και διανομής) εισαγόμενοι τουρισμοί, εξερχόμενοι τουρισμοί, εσωτερικού τουρισμού</div> <div>Μαζικός τουρισμός (εστίαση στις διακοπές αναψυχής) High-end / πολυτελή ταξίδια (εστίαση στις διακοπές αναψυχής)</div>	<div>Ταξιδιωτικοί πράκτορες / (γραφεία πωλήσεων και διανομής) και διανομικά ταξιδιωτικά γραφεία (OTA)</div> <div>Μαζικός τουρισμός (εστίαση στις διακοπές αναψυχής) High-end / πολυτελή ταξίδια (εστίαση στις διακοπές αναψυχής) Θεματικές / ειδικές αγορές (specialists) Διαφορετικές κατηγορίες / υπηρεσίες ανά πλατφόρμα (π.χ. βασική, premium, πολυτελή) Διαφορετικές κατηγορίες / υπηρεσίες ανά πλατφόρμα (π.χ. βασική, premium, πολυτελή) - Περιπέτεια - Πολιτισμός - Οικονομία με παιδιά</div>	<div><ul style="list-style-type: none"> Πελάτες διακοπών αναψυχής Οικονομικές με παιδιά Πλήθος ανεξάρτητος ταξιδιώτης Ομαδική περιήγηση Επίσκεψη φίλων και συγγενών Millennials και Gen Z Τρίτη ηλικία (Ασημένια οικονομία) </div>	
<div>Ναυτικός Τουρισμός : Yachting</div> <div><ul style="list-style-type: none"> Εταιρείες διαχείρισης σκαφών Εταιρείες αγοροπωλησίας σκαφών Μεσίτες γιοτ Ιδιοκτήτες σκαφών (μεμονωμένοι ιδιοκτήτες & μεγάλες εταιρείες) </div>	<div>Πλατφόρμες κρατήσεων για yachts</div>	<div>Ταξιδιωτικοί πράκτορες / (γραφεία πωλήσεων και διανομής) και διανομικά ταξιδιωτικά γραφεία (OTA)</div> <div>Εξειδικευμένοι (specialists) travel agencies Εξειδικευμένοι (specialists) Online Travel Agencies (OTAs) στο yachting Θεματικές (specialists) πλατφόρμες που προσφέρουν πακέτα εμπειριών στους πελάτες και συνδυάζουν το yachting με εμπειρίες και δραστηριότητες παρατάξεως</div>	<div><ul style="list-style-type: none"> Πελάτες αναψυχής Οικονομικές με παιδιά Ζευγάρια Ενήλικες μόνο Μεμονωμένοι ταξιδιώτες B2C πωλήσεις </div>	
<div>Ναυτικός Τουρισμός : Κρουαζιέρα</div> <div><ul style="list-style-type: none"> Εταιρείες Κρουαζιέρας (cruise lines) </div>	<div>Τουριστικοί πράκτορες / (γραφεία πωλήσεων και διανομής) Εξειδικευμένοι στην κρουαζιέρα</div>	<div>Ταξιδιωτικοί πράκτορες / (γραφεία πωλήσεων και διανομής) και διανομικά ταξιδιωτικά γραφεία (OTA)</div> <div>Μαζικός τουρισμός (εστίαση στις διακοπές αναψυχής) Εξειδικευμένοι τουριστικοί πράκτορες στην κρουαζιέρα και τοπικά πρακτορεία</div>	<div>Ταξιδιωτικοί πράκτορες / Shore & excursion agencies που προσφέρουν πακέτα εμπειριών στους πελάτες της κρουαζιέρας</div> <div>Βασικές κατηγορίες / θέματα εκδρομών - Περιπέτεια - Πολιτισμός - Οικονομικές με παιδιά - Πολιτιστικές εκδρομές - Ομαδικές</div>	<div><ul style="list-style-type: none"> Πελάτες αναψυχής Οικονομικές με παιδιά Πλήθος ανεξάρτητος ταξιδιώτης Ομαδική περιήγηση Millennials και Gen Z Τρίτη ηλικία (Ασημένια οικονομία) </div>
<div>Πολιτιστικός & Θρησκευτικός Τουρισμός</div> <div><ul style="list-style-type: none"> Ιστορικοί και πολιτιστικοί χώροι (Ιουδαϊκή ιστορία κ.λπ.) Θρησκευτικοί χώροι και μνημεία Εταιρείες πολιτιστικών θεαμάτων & εκδηλώσεων </div>	<div>Τουριστικοί πράκτορες / (γραφεία πωλήσεων και διανομής) εισαγόμενοι τουρισμοί, εξερχόμενοι τουρισμοί, εσωτερικού τουρισμού</div> <div>Μαζικός τουρισμός (εστίαση στις διακοπές αναψυχής) Εξειδικευμένοι (specialists) στον πολιτιστικό τουρισμό</div>	<div>Ταξιδιωτικοί πράκτορες / (γραφεία πωλήσεων και διανομής) και διανομικά ταξιδιωτικά γραφεία (OTA)</div> <div>Μαζικός τουρισμός (εστίαση στις διακοπές αναψυχής) Εξειδικευμένοι τουριστικοί πράκτορες (specialists) Θεματικά γραφεία (ειδικεύονται κυρίως στη Κίνα και τον Αραβικό κόσμο)</div>	<div><ul style="list-style-type: none"> Πελάτες αναψυχής Οικονομικές με παιδιά Πλήθος ανεξάρτητος ταξιδιώτης Ομαδική περιήγηση Επίσκεψη φίλων και συγγενών Millennials και Gen Z Τρίτη ηλικία (Ασημένια οικονομία) </div>	
<div>City Break</div> <div><ul style="list-style-type: none"> Ξενοδοχεία πόλης Ενοικιαζόμενα σπίτια και διαμερίσματα Σημεία ενδιαφέροντος & αξιοθέατα (μουσεία, πολιτιστικά μνημεία, κ.λπ.) Θεματικά πάρκα αναψυχής Εταιρείες θεαμάτων & εκδηλώσεων Οργανωμένες αγορές για ψώνια Εστιατόρια Χώροι διασκέδασης </div>	<div>Τουριστικοί πράκτορες / (γραφεία πωλήσεων και διανομής) εισαγόμενοι τουρισμοί, εξερχόμενοι τουρισμοί, εσωτερικού τουρισμού</div> <div>Μαζικός τουρισμός (εστίαση στις διακοπές αναψυχής) Εξειδικευμένοι TO (εστίαση του επαγγελματικού & συνεδριακού τουρισμού)</div>	<div>Ταξιδιωτικοί πράκτορες / (γραφεία πωλήσεων και διανομής) και διανομικά ταξιδιωτικά γραφεία (OTA)</div> <div>Μαζικός τουρισμός (εστίαση στις διακοπές αναψυχής) Θεματικά γραφεία Βασικές κατηγορίες / υπηρεσίες / brands ανά πλατφόρμα (π.χ. βασική, premium, πολυτελή) Διαφορετικές κατηγορίες / υπηρεσίες / brands ανά πλατφόρμα (π.χ. βασική, premium, πολυτελή) Διαφορετικές κατηγορίες / υπηρεσίες / brands ανά πλατφόρμα (π.χ. βασική, premium, πολυτελή)</div>	<div><ul style="list-style-type: none"> Πελάτες αναψυχής Επαγγελματικά ταξίδια / συμμετοχή σε συνέδρια Οικονομικές με παιδιά Πλήθος ανεξάρτητος ταξιδιώτης Ομαδική περιήγηση Επίσκεψη φίλων και συγγενών Millennials και Gen Z Τρίτη ηλικία (Ασημένια οικονομία) </div>	

Βασικοί πάροχοι υπηρεσιών	Ενδιάμεσοι (intermediaries)	Πελάτες (Consumers)
MICE (Meetings, incentives, conferences and exhibitions tourism) <ul style="list-style-type: none"> Ξενοδοχεία πόλης και θερινά resorts με συνεδριακό χώρο Συνεδριακά κέντρα Εκθεσιακά κέντρα Εταιρείες θεαμάτων & εκδηλώσεων Εστιατόρια / catering Βοηθητικές υπηρεσίες (π.χ. μεταφορές) 	Επαγγελματικοί ταξιδιώτες / MICE tour operators - Incentive travel houses - Professional Congress Organizers (PCOs) - Exhibition/event management company - Εταιρικοί ταξιδιωτικοί πράκτορες - Πρακτορεία είσεως συνεδριακών χώρων και εκδηλώσεων - Online travel agencies (OTAs) με εστίαση στο business travel	Βασικές κατηγορίες πελατών Εταιρείες Στελέχη επιχειρήσεων που ταξιδεύουν ανεξάρτητοι ή/και σε ομάδες Πλήθος ανεξάρτητος ταξιδιώτης

Πηγή: INSETE Ελληνικός Τουρισμός 2030. Σχέδια Δράσης. Προϊόντα-και-Αγορές www.insete.gr (ο πίνακας είναι επιμέλειας της συγγραφέως)

Πίνακας 2 : 50 χώρες με τη μεγαλύτερη τουριστική κίνηση 2020-2023

	2024		2023		2022		2021		2020	
Country	Rank	Arrivals (million)	Rank	Arrivals (million)	Rank	Arrivals (million)	Rank	Arrivals (million)	Rank	Arrivals (million)
France	1	89.4	1	100.00	1	93.2	1	48.4	1	41.68
Spain	2	83.7	2	85.17	2	71.66	3	31.18	5	18.93
United States	3	79.3	3	66.48	3	50.87	6	22.28	4	19.21
China	4	65.7	-	-	-	-	-	-	-	-
Italy	5	64.5	4	57.25	5	49.81	5	26.89	2	25.19
Turkey	6	51.2	5	55.16	4	50.45	4	29.93	-	-
Mexico	7	45.0	6	41.95	6	38.33	2	31.86	3	24.82
Thailand	8	39.8	11	28.15	22	11.07	-	-	16	6.73
Germany	9	39.6	8	34.80	8	28.46	9	11.69	8	12.45
United Kingdom	10	39.4	7	37.22	7	30.74	18	6.29	9	10.71
Japan	11	32.3	15	25.07	43	3.83	-	-	24	4.12
Austria	12	31.9	10	30.91	10	26.22	8	12.73	7	15.09
Greece	13	31.3	9	32.74	9	27.84	7	14.71	13	7.37
Malaysia	14	26.1	17	20.14	24	10.07	-	-	22	4.33
Portugal	15	24.6	14	26.54	12	22.25	13	9.62	17	6.48
Russia	16	24.4	-	-	-	-	-	-	-	-
Hong Kong	17	23.8	-	-	-	-	-	-	-	-
Poland	18	22.1	18	18.99	15	15.95	12	9.72	10	8.42
Canada	19	22.1	19	18.34	19	12.82	30	3.06	30	2.96
Netherlands	20	20.1	16	20.30	14	16.06	19	6.25	14	7.27
Vietnam	21	18.0	25	12.60	46	3.66	-	-	26	3.84
India	22	17.9	-	-	-	-	-	-	-	-
South Korea	23	17.5	-	-	-	-	-	-	-	-
Croatia	24	17.4	-	-	-	-	-	-	-	-
Hungary	25	16.9	24	12.93	20	12.65	15	7.93	12	7.42
United Arab Emirates	26	16.7	-	-	-	-	-	-	-	-
Indonesia	27	15.5	-	-	-	-	-	-	-	-
Singapore	28	15.1	-	-	-	-	-	-	-	-
Czech Republic	29	14.3	-	-	-	-	-	-	-	-
Ukraine	30	14.2	-	-	-	-	-	-	-	-
Saudi Arabia	31	13.6	13	27.42	13	16.64	27	3.48	23	4.14
Denmark	32	13.3	-	-	-	-	-	-	-	-
Morocco	33	12.9	22	14.52	23	10.87	25	3.72	33	2.78
Taiwan	34	11.9	-	-	-	-	-	-	-	-
Switzerland	35	11.8	-	-	-	-	-	-	-	-
Egypt	36	11.3	21	14.91	21	11.66	14	7.97	28	3.62
Ireland	37	10.9	36	6.30	-	-	-	-	-	-
South Africa	38	10.2	29	8.48	32	5.7	35	2.26	32	2.8
Australia	39	9.5	33	7.19	45	3.69	-	-	46	1.83
Tunisia	40	9.4	28	9.37	31	6.44	33	2.48	43	2.01
Belgium	41	9.3	-	-	-	-	-	-	-	-
Bulgaria	42	9.3	-	-	-	-	-	-	-	-
Philippines	43	8.3	44	5.0	-	-	-	-	49	1.48
Argentina	44	7.4	32	7.29	42	3.89	-	-	40	2.09
Sweden	45	7.4	31	7.53	30	6.63	31	2.99	44	1.96
Iran	46	7.3	38	5.87	40	4.11	-	-	48	1.55
Kyrgyzstan	47	6.9	-	-	-	-	-	-	-	-
Uzbekistan	48	6.7	34	6.63	35	5.23	41	1.88	47	1.55
Cambodia	49	6.6	41	5.45	-	-	-	-	-	-
Brazil	50	5.9	37	5.91	48	3.63	-	-	39	2.15

Ιδίες χώρες στο TOP 50

33

30

22

30

Πηγή: WP Travel- Most Visited Country in the World 2020-2024: Statistics, 2025

<https://wptravel.io/most-visited-countries-in-the-world/#h-top-50-most-visited-countries-in-the-world-in-2024> (ο πίνακας είναι επιμέλειας της συγγραφέως)